

Годишњи извештај о спровођењу ИПАРД II програма за 2022. годину

Београд, 2023. године

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ,
ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ
Одељење за управљање ИПАРД програмом
ИПАРД Управљачко тело

IPARD
EU4Rural Areas

САДРЖАЈ

РЕЗИМЕ	1
УВОД	3
1. ПРОМЕНЕ ОПШТИХ УСЛОВА У СРБИЈИ (МАКРОЕКОНОМСКИ КОНТЕКСТ, ДРУШТВЕНО-ЕКОНОМСКИ ТРЕНДОВИ И ПОЉОПРИВРЕДНА ПОЛИТИКА) И ЊИХОВИ УТИЦАЈИ НА СПРОВОЂЕЊЕ ИПАРД II ПРОГРАМА	5
1.1. Макроекономски трендови, структурне карактеристике економије и стање у пољопривреди и руралним подручјима	5
1.2. Становништво.....	8
1.3. Пољопривредна политика и политика руралног развоја.....	9
1.3.1. Преговори са Европском унијом, обавезе у преговорима	9
1.3.2. Правни и институционални оквир	11
1.3.3. Националне шеме подршке	11
2. ОЦЕНА ДОСТИГНУТОГ НАПРЕТКА ПРИОРИТЕТА И МЕРА У ОДНОСУ НА ЦИЉЕВЕ ИПАРД II ПРОГРАМА НА ОСНОВУ ЗАЈЕДНИЧКИХ И ПРОГРАМСКИХ СПЕЦИФИЧНИХ ПОКАЗАТЕЉА И ЦИЉНИХ ВРЕДНОСТИ	14
2.1. Општи оквир.....	14
2.2. Преглед постигнутог напретка и квалитативна анализа испуњавања циљева мера .	15
2.3. Остварење предложеног циља	30
3. ФИНАНСИЈСКЕ ОБАВЕЗЕ И ТРОШКОВИ ПО МЕРАМА	36
4. МЕРЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА И ЕФИКАСНОСТИ СПРОВОЂЕЊА ИПАРД ПРОГРАМА	40
4.1. Активности Управљачког тела	40
4.1.1. Изјава о управљању.....	42
4.2. Активности НАО СО и Националног фонда.....	43
4.3. Активности ИПАРД агенције	45
4.3.1. Контроле спроведене по мерама и утврђене неправилности	46
4.3.2. Ревизорске мисије.....	46
4.4. Активности ИПАРД Одбора за праћење	48
4.5. Систем за праћење и вредновање	48
4.5.1. Обезбеђивање и координација активности праћења.....	49
4.5.2. Активности вредновања Програма	49

4.6. Предузете активности за решавање проблема везаних за спровођење ИПАРД II програма.....	54
4.7. Коришћење Техничке помоћи у оквиру ИПАРД II програма	56
4.8. Предузети кораци за укључивање локалних власти у спровођење ИПАРД II програма	56
4.9. Предузети кораци за осигурање промоције ИПАРД II програма.....	57
4.10. Подаци који показују да фондови Уније употпуњују доступна средства у Србији	58
5. КООРДИНАЦИЈА ИПАРД II ПРОГРАМА СА ДРУГИМ ПРЕТПРИСТУПНИМ ИНСТРУМЕНТИМА ЗАЈЕДНИЦЕ И ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ МЕЂУНАРОДНЕ ПОДРШКЕ	59
5.1. Помоћ обезбеђена преко других ИПА компоненти.....	59
5.2. Комплементарност ИПАРД II програма са НППР	61
6. ФИНАНСИЈСКЕ ТАБЕЛЕ И ТРОШКОВИ ПО МЕРАМА.....	62
6.1. Одобрени пројекти.....	65
6.2. Исплаћени пројекти	73
6.3. Осетљиви сектори	82
6.4. Одбијени и обустављени пројекти	87
7. РЕЗИМЕ АКТИВНОСТИ ВРЕДНОВАЊА У ОДНОСУ НА ПЛАН ВРЕДНОВАЊА	90
8. ПРЕДУЗЕТЕ АКТИВНОСТИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА КОМУНИКАЦИЈЕ... 91	91
ЗАКЉУЧАК.....	96

ЛИСТА ТАБЕЛА

<i>Табела 1: Макроекономски показатељи за Републику Србију за период 2012–2021. године</i>	5
<i>Табела 2: Предузећа и запослени у Републици Србији према величини предузећа, 2020.....</i>	7
<i>Табела 3: Пољопривредна газдинства према величини поседа</i>	8
<i>Табела 4: Старосна структура становништва у Републици Србији, 2021</i>	8
<i>Табела 5: Поднети, одобрени, исплаћени, одбијени и обустављени ИПАРД захтеви.....</i>	31
<i>Табела 6: Финансијско извршење ИПАРД II програма*, кумулатив</i>	31
<i>Табела 7: Реализација и стопа извршења финансијских и оперативних циљева ИПАРД II програма*</i>	32
<i>Табела 8: Реализација и стопа извршења финансијских и оперативних циљева за Меру 134</i>	
<i>Табела 9: Реализација и стопа извршења финансијских и оперативних циљева за Меру 335</i>	
<i>Табела 10: Максималан индикативни допринос ЕУ за ИПАРД фонд, 2014-2020. год. (EUR)</i>	36
<i>Табела 11: Финансијски план према мери, 2014–2020. године</i>	36
<i>Табела 12: Финансијска имплементација доприноса ЕУ према мери (EUR).....</i>	37
<i>Табела 13: ИПАРД алокације и извршене исплате доприноса ЕУ према години спровођења (EUR).....</i>	38
<i>Табела 14: Закључени позиви према мери, 31.12.2022. године.....</i>	39
<i>Табела 15: Ризици и предузете активности у циљу отклањања ризика и недостатака у спровођењу мера ИПАРД II програма у 2022. години</i>	41
<i>Табела 16: Буџет по мерама након Пете измене ИПАРД II програма</i>	63
<i>Табела 17: Преглед поднетих, одобрених и исплаћених захтева према мери и позиву.....</i>	63
<i>Табела 18: Финансијски приказ спровођења ИПАРД II програма према мери (EUR).....</i>	64
<i>Табела 19: Преглед одбијених и обустављених захтева према мери и позиву.....</i>	87
<i>Табела 20: Реализација активности видљивости и комуникације у 2022. години</i>	92
<i>Табела 21: Број одржаних догађаја и учесника обухваћених активностима ПССС Централне Србије и ПСС АП Војводине</i>	95

ЛИСТА ГРАФИКОНА

<i>Графикон 1: Укупан број поднетих захтева и износ захтеваних трошкова, М1, М3, М7, М9</i>	16
<i>Графикон 2: Поднети захтеви и захтевани трошкови према позиву, М1, М3, М7, М9</i>	18
<i>Графикон 3: Структура поднетих захтева према сектору (%), М1, М3, М7</i>	20
<i>Графикон 4: Структура поднетих захтева према типу инвестиције* и ИПАРД мери (%)</i>	21
<i>Графикон 5: Поднети захтеви према типу и групи инвестиција, М1</i>	22
<i>Графикон 6: Поднети захтеви према типу и групи инвестиција, М3</i>	23
<i>Графикон 7: Поднети захтеви према типу и групи инвестиција, М7</i>	24
<i>Графикон 8: Учешће региона у укупном броју поднетих захтева и захтеваној јавној подршци (%), М1</i>	27
<i>Графикон 9: Број поднетих захтева и захтевана јавна подршка према управном округу (EUR), М1</i>	27
<i>Графикон 10: Учешће региона у укупном броју поднетих захтева и захтеваној јавној подршци (%), М3</i>	28
<i>Графикон 11: Број поднетих захтева и захтевана јавна подршка према управном округу (EUR), М3</i>	29
<i>Графикон 12: Учешће региона у укупном броју поднетих захтева и захтеваној јавној подршци (%), М7</i>	29
<i>Графикон 13: Број поднетих захтева и захтевана јавна подршка према управном округу (EUR), М7</i>	30
<i>Графикон 14: Исплаћена подршка у односу на опредељени буџет према мери (EUR)</i>	39
<i>Графикон 15: Одобрени захтеви и подршка ЕУ према поднетим захтевима/ захтеваној подршци ЕУ (EUR)</i>	65
<i>Графикон 16: Учешће одобрених захтева, прихватљивих трошкова за инвестицију, укупне јавне подршке и подршке ЕУ према позиву (%), М1</i>	66
<i>Графикон 17: Учешће сектора у укупном броју одобрених захтева и износу одобрене јавне подршке (%), М1</i>	68
<i>Графикон 18: Учешће одобрених захтева, прихватљивих трошкова за инвестицију, укупне јавне подршке и подршке ЕУ према позиву (%), М3</i>	69
<i>Графикон 19: Учешће сектора у укупном броју одобрених захтева и износу одобрене јавне подршке (%), М3</i>	71
<i>Графикон 20: Одобрени захтеви, прихватљиви трошкови за инвестицију, јавна подршка и подршка ЕУ према позиву, мил. EUR (%), М7</i>	72
<i>Графикон 21: Поднети, одобрени и исплаћени захтеви и јавна подршка, М1, М3, М7</i>	74

Графикон 22: Учесће исплаћених захтева/подршке у односу на одобрене захтеве/подршку	74
Графикон 23: Учесће исплаћених захтева, прихватљивих трошкова за инвестицију и исплаћене подршке према позиву (%), М1	75
Графикон 24: Учесће сектора у укупном броју исплаћених захтева и износу исплаћене подршке ЕУ (%), М1	77
Графикон 25: Учесће исплаћених захтева, прихватљивих трошкова за инвестицију и исплаћене подршке ЕУ према позиву (%), М3	78
Графикон 26: Учесће сектора у укупном броју исплаћених пројеката и износу исплаћене подршке ЕУ (%), М3	80
Графикон 27: Одобрени/исплаћени захтеви/трошкови за инвестицију према поднетим захтевима/трошковима за инвестицију (%)	81
Графикон 28: Напредак у погледу одобрене и исплаћене јавне подршке (EUR).....	81
Графикон 29: Учесће осетљивих категорија у укупном броју поднетих, одобрених и исплаћених захтева и трошковима (%), М1	82
Графикон 30: Учесће младих пољопривредника у укупном броју поднетих, одобрених и исплаћених захтева и трошковима према позиву (%), М1	83
Графикон 31: Учесће жена у укупном броју поднетих, одобрених и исплаћених захтева и трошковима према позиву (%), М1	84
Графикон 32: Учесће осетљивих категорија корисника у укупном броју поднетих, одобрених и исплаћених захтева и трошковима према позиву (%), М7	85
Графикон 33: Најчешћи разлози за одбијање захтева према мери	89

ЛИСТА ПРИЛОГА

Прилог 1: Заједничке Табеле за праћење и евалуацију ИПА програма руралног развоја 2014 – 2020

Прилог 2: Додатна документа за подношење Управљачком телу

Прилог 3: Осетљиве категорије и типови корисника

СПИСАК СКРАЋЕНИЦА

A

АП – Аутономна покрајина
АПТА – Акциони план за Мериу „Техничка помоћ”

B

БДП – Бруто домаћи производ
БДВ – Бруто додата вредност

Г

ГИС – Годишњи извештај о спровођењу
ГРЈ – Годишња радна јединица

Е

ЕУ – Европска унија
ЕК – Европска комисија

З

ЗПП – Заједничка пољопривредна политика
ЗУТ – Заједничко уређење тржишта

И

ИА – ИПАРД агенција
ИПА – Инструмент претприступне помоћи ЕУ
ИПАРД – Инструмент за претприступну помоћ за рурални развој
ИПАРД ОС – ИПАРД Оперативна структура
ИТ – Информационе технологије

Ј

ЈЛС – Јединице локалне самоуправе

К

КПЗ – Коришћено пољопривредно земљиште

Л

ЛАГ – Локалне акционе групе
ЛПТ – Листа прихватљивих трошкова
ЛСРР – Локалне стратегије руралног развоја

М

МПШВ – Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде
МСПП – Микро, мала и средња предузећа и предузетници
МУ – Међународни уговори
МФ – Министарство финансија

Н

НАО – Национални службеник за одобравање
НАО СО – Тело за подршку Националном службенику за одобравање
НБС – Народна банка Србије
НИПАК – Национални ИПА координатор
НПРР – Национални програм руралног развоја
НФ – Национални фонд

О

ОС – Оквирни споразум
ОП – Одбор за праћење

П

ПАВК – План активности видљивости и комуникације
ПГ – Пољопривредно газдинство

ПРАГ – Практични водич за уговорне поступке за екстерне активности ЕК
ПСС – Пољопривредне саветодавне службе
ПССС – Пољопривредне саветодавне и стручне службе

Р

РЗС – Републички завод за статистику
РПГ – Регистар пољопривредних газдинстава
РС – Република Србија
РТ – Ревизорско тело

С

СКГО – Стална конференција градова и општина
СС – Секторски споразум

У

УАП – Управа за аграрна плаћања
УТ – Управљачко тело
УО – Управни округ
УС – Управљачка структура

A

AFCOS – Служба за сарадњу у спречавању превара

C

CEFTA – Централноевропски уговор о слободној трговини
COELA – Радна група Савета ЕУ за проширење и држава које воде преговоре о приступању ЕУ

D

DEGURBA – Степен урбанизације
DG AGRI – Генерални директорат за пољопривреду и рурални развој
DG SANTE – Генерални директорат за здравље и безбедност хране

F

FAO – Организација за храну и пољопривреду

I

IACS – Интегрисани административни и контролни систем

L

LEADER – *Liaison entre Actions de developpment de l'Economie Rurale (фр.)*
LPIS - Систем идентификације земљишних парцела

P

PACA – Примарни административни/судски налаз неправилности
PHRD – Пројекат „Јачање капацитета пољопривредног сектора за доношење политика на основу доказа”

R

RD IT – Софтверско решење за рурални развој

S

SCAP – Пројекат „Конкурентна пољопривреда Србије”

U

ULO – *Ultra Low Oxygen*
UNDP – Програм Уједињених нација за развој

РЕЗИМЕ

Четврти Годишњи извештај о спровођењу ИПАРД II програма садржи информације које се односе на политику у области руралног развоја Републике Србије. Управљачко тело припремило је Годишњи извештај који обухвата период од 1. јануара до 31. децембра 2022. године, у складу с чланом 59(1) Секторског споразума. Значајан допринос при изради Извештаја пружили су Тело за подршку Националном службенику за одобравање, Национални фонд, ИПАРД агенција, Сектор за међународну сарадњу Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, као и Министарство за европске интеграције.

Европска комисија званично је одобрила ИПАРД II програм 20. јануара 2015. године Одлуком ЕК *C(2015)257* (последња измена - Одлука ЕК број *C(2022)7208* од 05. октобра 2022. године).

Главни циљ и сврха ИПАРД II програма је да подржи пољопривредне произвођаче и прерађиваче, као и становништво руралних подручја у Републици Србији, да постепено повећавају своје капацитете и потенцијале како би се благовремено и правилно припремили за достизање европских стандарда из области пољопривреде, прехранбене индустрије и заштите животне средине. ИПАРД II програм дефинише мере које пружају финансијску подршку сектору примарне пољопривредне производње, сектору прераде и маркетинга пољопривредних производа и производа рибарства, агро-еколошко-климатским мерама и органској производњи, спровођењу локалних стратегија руралног развоја, као и подршку диверзификацији пољопривредних газдинстава и развоју пословања у руралним подручјима Републике Србије. У оквиру сваке мере дефинисани су прихватљиви сектори за остваривање права на подршку. Такође, ИПАРД II програмом, поред наведених мера, предвиђена је и Мера: „Техничка помоћ”, која има за циљ да пружи подршку у спровођењу и праћењу Програма, као и у његовој евентуалној измени.

Одлуком Европске комисије *PRE/2016/001/RS/CLO* од 26. фебруара 2018. године, добијено је Писмо о затварању са препорукама за Меру 1: „Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава” и Меру 3: „Инвестиције у физичку имовину које се тичу прераде и маркетинга пољопривредних производа и производа рибарства”, док је Финансијски споразум између Владе Републике Србије и Европске комисије за ИПАРД II помоћ за пољопривреду и рурални развој у оквиру инструмента за претприступну помоћ ИПА II ступио на снагу 12. јуна 2018. године. Писмо о затварању са условом и препорукама за Меру 7: „Диверзификација пољопривредних газдинстава и развој пословања” и Меру 9: „Техничка помоћ” добијено је Одлуком ЕК *PRE/2019/008/RS/CLO* од 31. марта 2020. године. Након акредитације Мере 7 и Мере 9 у оквиру ИПАРД II програма, 01. октобра 2020. године потписана је измена Финансијског споразума, а иста је ступила на снагу 17. новембра 2020. године. Од почетка спровођења ИПАРД II програма, а закључно са 31. децембром 2022. године, објављено је 14 јавних позива, од чега се 13 односи на инвестиционе мере, док се један јавни позив односи на Меру 9: „Техничка помоћ”.

До краја извештајног периода за две мере предвиђене ИПАРД II програмом није извршено поверавање послова спровођења буџета, и то за агро-еколошко-климатске мере и меру органске производње и спровођење локалних стратегија руралног развоја – *LEADER* приступ.

Укупно је одобрено 1.193 захтева, са укупном јавном подршком у износу од 146,8 мил. EUR и доприносом ЕУ у износу од 110,1 мил. EUR. За Мету 1 одобрено је 918 захтева, са укупном јавном подршком у износу од 84,5 мил. EUR и доприносом ЕУ у износу од 63,4 мил. EUR, за Мету 3 одобрено је 135 захтева са укупном подршком у износу од 40,2 мил. EUR и доприносом ЕУ у износу од 30,2 мил. EUR, док је за Мету 7 одобрено 140 захтева, са укупном јавном подршком у износу од 22,1 мил. EUR и доприносом ЕУ у износу од 16,6 мил. EUR. Од укупно одређених средстава ЕУ за период 2014-2020. године (171,3 мил. EUR), узимајући у обзир аутоматски отказана средства из буџетске алокације за 2017. годину у износу од 3,7 мил. EUR, за све мере до краја 2022. године одобрено је 64,3%. Када је реч о укупно одобреном износу доприноса ЕУ, 57,5% односило се на Мету 1, на Мету 3 односило се 27,4%, док се 15,1% односило на Мету 7. Одбијено је укупно 457 захтева и обустављено услед одустанка подносиоца 268 захтева, са доприносом ЕУ у укупном износу од 77,0 мил. EUR, док је окончано 113 захтева са доприносом ЕУ у износу од 6,3 мил. EUR.

Закључно са 31. децембром 2022. године исплаћено је 675 захтева, са укупном јавном подршком у износу од 52,0 мил. EUR, од чега је исплаћена подршка ЕУ 39,0 мил. EUR, укључујући авансне исплате. Стопа извршења укупног доприноса ЕУ износи 22,8%, док стопа извршења за Мету 1 износи 27,6%, за Мету 3 24,1% и за Мету 7 3,1%. У односу на Годишњи извештај за 2021. годину, остварен је напредак у спровођењу Програма, као и у апсорпцији доприноса ЕУ са 21,8 мил. EUR на 39,0 мил. EUR.

Искуство стечено током спровођења ИПАРД II програма било је од изузетног значаја са становишта припреме ИПАРД III програма Републике Србије, као и стечено практично искуство корисника у спровођењу пројеката финансираних од стране ЕУ.

УВОД

Република Србија је у потпуности посвећена процесу европских интеграција, свесна да овај процес захтева суштинске промене у области пољопривреде и руралног развоја. ИПАРД II програм представља полазну основу приликом спровођења реформских корака у области руралног развоја. Постојање снажне политичке воље Владе Републике Србије, као и широки друштвени консензус о значају ИПАРД подршке за даљи развој и унапређење конкурентности у сектору пољопривреде и руралног развоја од велике је важности за успешно спровођење ИПАРД II програма.

ИПАРД II програм представља програм претприступне помоћи руралном развоју и први је документ из области пољопривреде и руралног развоја Републике Србије који је одобрен од стране свих чланица Европске уније у јануару 2015. године. Главни циљ и сврха овог Програма је да помогне пољопривредним произвођачима и прерађивачима, као и свим становницима руралних подручја Републике Србије да постепено подижу своје капацитете и потенцијале како би се благовремено и на прави начин припремили за достизање европских стандарда у области пољопривреде, прехранбене индустрије и заштите животне средине.

Програм дефинише мере које омогућавају финансијску подршку сектору примарне пољопривредне производње, сектору прераде и маркетинга пољопривредних производа и производа рибарства, агро-еколошко-климатским мерама и органској производњи, спровођењу локалних стратегија руралног развоја, као и подршку диверзификацији пољопривредних газдинстава и развоју пословања у руралним подручјима Републике Србије. Приоритетни сектори за инвестирање су сектор млека, меса, воћа и поврћа, осталих усева, јаја и грозђа/вина. Мере подржавају инвестиције у изградњу и/или у реконструкцију објеката, као и у набавку нове механизације, опреме и нових технологија. Такође, ИПАРД II програмом предвиђена је и Мера: „Техничка помоћ”, која има за циљ да помогне у спровођењу и праћењу Програма, као и у његовој евентуалној измени.

Унапређење квалитета живота у руралним подручјима и смањење сиромаштва, равноправнији удео у расподели дохотка и економских могућности, важни су аспекти одрживог развоја руралних средина којем тежи Република Србија. У том смислу, одржив развој руралних средина захтева добру координацију свих политика које имају додира са овим срединама и њиховим ресурсима. Стварање повољних услова за живот и рад и задржавање младих у руралним срединама, обезбеђење атрактивнијих радних места и једнаких могућности за њихове породице један је од основних циљева политике која треба да обезбеди равномернији регионални развој Републике Србије.

Један од услова за коришћење средстава ИПАРД II програма био је успостављање комплементарног система подршке како на националном тако и на локалном нивоу, у којем нема двоструког финансирања из јавних фондова за исту инвестицију, а који својим синергетским ефектом доприноси смањењу регионалних разлика.

Промоција ИПАРД II програма довела је до великог интересовања потенцијалних корисника. У прилог томе говори и чињеница да је у оквиру 14 расписаних јавних позива током периода програмске имплементације до краја 2022. године поднето 3.179 захтева. ИПАРД подршка доступна је кроз четири акредитоване мере - Мера 1: „Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава”, Мера 3: „Инвестиције у физичку имовину

које се тичу прераде и маркетинга пољопривредних производа и производа рибарства”, Мера 7: „Диверзификација пољопривредних газдинстава и развој пословања” и Мера 9: „Техничка помоћ”.

Сврха извештавања је пружање информација о спровођењу приоритета и мера у вези са остваривањем циљева ИПАРД II програма, а на основу финансијске реализације, као и у односу на заједничке и специфичне показатеље и квантификоване циљане вредности.

Извештај чини осам поглавља који обухватају приказ макроекономских показатеља, примењених мера за унапређење квалитета и ефикасности спровођења ИПАРД II програма, финансијских обавеза и трошкова по мерама, предузетих активности у вези са вредновањем програма, коришћења осталих инструмената међународне финансијске подршке, преглед финансијских токова по мерама, као и спровођење Плана активности видљивости и комуникације.

Годишњи извештај о спровођењу ИПАРД II програма у Републици Србији за 2022. годину обухвата кумулативне финансијске податке добијене праћењем спровођења Програма на основу заједничких табела за праћење и евалуацију. Обрађени подаци представљени су у виду табела и графикона.

Извештај о спровођењу ИПАРД II програма за 2022. финансијску годину припремљен је од стране Управљачког тела, у сарадњи са ИПАРД агенцијом, Телом за подршку Националном службенику за одобравање, Националним фондом, Министарством за европске интеграције и Сектором за међународну сарадњу МПШВ.

1. ПРОМЕНЕ ОПШТИХ УСЛОВА У СРБИЈИ (МАКРОЕКОНОМСКИ КОНТЕКСТ, ДРУШТВЕНО-ЕКОНОМСКИ ТРЕНДОВИ И ПОЉОПРИВРЕДНА ПОЛИТИКА) И ЊИХОВИ УТИЦАЈИ НА СПРОВОЂЕЊЕ ИПАРД II ПРОГРАМА

1.1. Макроекономски трендови, структурне карактеристике економије и стање у пољопривреди и руралним подручјима

Према подацима Републичког завода за статистику у 2021. години бруто домаћи производ (БДП) износио је 50.351,7 мил. EUR у сталним ценама, а реално повећање БДП у односу на 2020. годину износило је 7,5%. Најзначајније учешће у формирању БДП, посматрано по делатностима у 2021. години имали су следећи сектори: сектор прерађивачке индустрије (13,0%), сектор трговине на велико и мало и поправке моторних возила (11,8%), сектор пословања некретнинама (6,8%), сектор пољопривреде, шумарства и рибарства (6,3%), сектор грађевинарства (6,0%) и сектор информисања и комуникације (5,1%). У 2021. години бруто додата вредност (БДВ) примарног сектора износила је 6,3% у текућим ценама, док је стопа реалног раста износила -5,7% (Статистички годишњак Србије 2022, РЗС). Макроекономски показатељи Републике Србије (РС) у периоду 2012-2021. године дати су Табели 1.

Табела 1: Макроекономски показатељи за Републику Србију за период 2012–2021. године

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
БДП (мил. EUR)	29.118,4	29.958,1	28.433,9	28.119,2	28.494,4	29.504,9	31.600,3	44.909,4	45.696,4	50.351,8
БДП по становнику (EUR)	4.676,7	5.082,9	4.973,2	5.037,1	5.210,8	5.588,4	6.142,7	6.624,0	6.785,7	7.803,1
Стопа незапослености (%)	24,6	23,0	19,9	18,2	15,9	14,1	13,3	10,9	9,5	11,0
Извоз робе и услуга (мил. EUR)	10.422,4	13.564,2	13.782,4	12.418,5	13.817,7	15.780,4	17.862,1	18.227,7	18.192,6	23.993,0
Увоз робе и услуга (мил. EUR)	17.568,5	19.079,0	18.750,4	16.595,5	17.546,2	20.351,0	24.030,1	24.817,2	24.483,2	31.739,6
Салдо (мил. EUR)	- 7.146,0	-5.514,8	- 4.968,0	- 4.177,0	- 3.728,5	- 4.570,6	- 6.168,1	- 6.589,5	- 6.290,7	-7.746,6

Извор: РЗС

Спољнотрговинска размена

Када је реч о спољнотрговинској размени РС, током 2022. године извоз робе и услуга достигао је вредност од 27,0 млрд. EUR, док је, с друге стране, увоз достигао вредност од 38,2 млрд. EUR. У целокупном посматраном периоду РС је остварила негативан спољнотрговински салдо, који је био најнижи у 2016. години. Најзначајнији спољнотрговински партнер РС је Европска унија (ЕУ). Пољопривредно-прехранбени сектор остварује позитиван спољнотрговински салдо од 2005. године и у 2022. години износио је 1,4 млрд. EUR.

У 2022. години, извоз пољопривредно-прехранбених производа достигао је вредност од 4,1 млрд. EUR, при чему је највећа вредност остварена извозом на тржиште ЕУ. Увоз пољопривредно-прехранбених производа у 2022. години достигао је вредност од 2,7 млрд. EUR.

Најзаступљенија група производа у извозу у 2022. години била је воће и поврће, чији је извоз у укупној вредности извоза пољопривредно-прехрамбених производа учествовао са 27,3%, док је учешће житарица и производа на бази житарица било 22,9%. Поред ове две групе производа, високо учешће у структури извоза пољопривредно-прехрамбених производа имали су и дуван и производи од дувана (10,8%), пића (9,1%), сточна храна, осим жита у зрну (8,2%) и разни производи за храну и прерађевине (7,0%). Током 2022. године најзаступљенији производи у увозу по вредности били су воће и поврће (21,8%), кафа, чај, какао, зачини и њихови производи (12,5%), пиће и дуван (од чега дуван и производи од дувана 10,3% и пића 6,6%) и разни производи за храну и прерађевине (9,5%).

Са аспекта извоза пољопривредно-прехрамбених производа РС најзначајније је тржиште ЕУ, са учешћем од 48,9% у вредности укупног извоза ове групе производа у 2022. години. Такође, тржиште ЕУ је најзначајније тржиште и са аспекта увоза пољопривредно-прехрамбених производа, при чему је 68,3% укупне вредности ове групе производа увезено са овог тржишта. Поред тржишта ЕУ, значајан партнер у извозу је и тржиште *CEFTA* земаља, будући да је током 2022. године остварена вредност извоза пољопривредно-прехрамбених производа од 26,5%. Увоз пољопривредно-прехрамбених производа са тржишта *CEFTA* земаља у укупној вредности увоза ове групе производа износио је 8,4%.

Запосленост

Према Анкети о радној снази, број запослених лица у 2021. години износио је 2.848.800 и већи је за 2,6% у односу на претходну годину. Број активних лица (радна снага, коју чине запослена и незапослена лица) у 2021. години износио је 3.201.200, што у односу на 2020. годину представља повећање од 4,1%. Стопа активности износила је 54,7% и већа је за 2,5 процентних поена у односу на претходну годину. У 2021. години највећа стопа активности забележена је у Београдском региону (57,6%), затим следе Регион Шумадије и Западне Србије и Регион Војводине (55,7% и 54,5% респективно), док Регион Јужне и Источне Србије бележи најмању вредност (50,5%). У 2021. години број незапослених лица износио је 352.400, док је стопа незапослености износила 11,0%. Ова стопа је код жена износила 12,1%, и већа је за 1,9 процентних поена у односу на стопу незапослености мушкараца (10,2%). Најмања стопа незапослености у 2021. години забележена је у Београдском региону (8,8%), а затим следе Регион Војводине (9,5%) и Регион Шумадије и Западне Србије (12,6%). У Региону Јужне и Источне Србије забележена је највећа стопа незапослености (13,6%). Највећи удео запослености у сектору пољопривреде, шумарства и рибарства у 2021. години остварен је у Региону Шумадије и Западне Србије (52,3%), док је најмањи у Београдском региону (5,4%).

Стопа незапослености у РС у 2021. години износила је 11,0% и повећана је у поређењу са 2020. годином (9,5%), док је стопа незапослености руралне популације у 2021. години износила 10,3%. Високе стопе незапослености и неактивности изражене су код младог становништва, и то више код младих у градским срединама у односу на рурална подручја, и истовремено више код младих жена него код младих мушкараца. У структури запослених у руралним подручјима изражено је учешће помажућих чланова домаћинства, при чему је то посебно карактеристично за женско рурално становништво, где више од петине запослених жена ради као помажући члан домаћинства.

Микро, мала и средња предузећа и предузетници

Према подацима РЗС у 2020. години број микро, малих и средњих предузећа и предузетника (МСПП) износио је 403.288, што чини 99,9% од укупног броја предузећа. У структури МСПП доминирају предузетници са учешћем од 74,0%. Са аспекта привредне делатности, највеће учешће у структури МСПП остварила је трговина на велико и мало и поправка моторних возила (23,9%), док је учешће од 1,7% МСПП забележено у области пољопривреде, шумарства и рибарства. Укупан број запослених у МСПП износио је 965.461, при чему је највећа запосленост забележена у прерађивачком сектору (26,3%), док је запосленост у сектору пољопривреде, шумарства и рибарства 2,4%. У Табели 2 дат је приказ броја предузећа према величини, укупно и у сектору пољопривреде, шумарства и рибарства.

Табела 2: Предузећа и запослени у Републици Србији према величини предузећа, 2020

	Предузетници	Микро предузећа	Мала предузећа	Средња предузећа	МСПП
Укупан број предузећа	298.279	90.106	12.187	2.176	403.288
Сектор пољопривреде, шумарства и рибарства	3.020	3.447	379	85	6.931
Укупан број запослених	272.446	167.316	246.883	278.816	965.461
Сектор пољопривреде, шумарства и рибарства	1.758	4.578	8.070	8.338	22.744

Извор: „Предузећа по величини и предузетници у Републици Србији 2018 - 2020.“, РЗС

Бруто додата вредност сектора МСПП је 2020. године износила 15.035,6 мил. EUR, што је повећање од 19,1% у односу на 2018. годину (12.627,6 мил. EUR). Током 2020. године, сектор пољопривреде, шумарства и рибарства у оквиру МСПП остварио је БДВ у износу од 419,5 мил. EUR.

У извозу робе у 2020. години учествовало је укупно 15.203 пословних субјеката који су сачињавали сектор МСПП. Када је реч о вредности извоза робе сектора МСПП у 2020. години остварен је извоз од 6,7 млрд. EUR, од чега је сектор пољопривреде, шумарства и рибарства остварио вредност извоза од 250,9 мил. EUR.

Основне карактеристике пољопривредне производње у Републици Србији

Према резултатима Анкете о структури пољопривредних газдинстава која је спроведена 2018. године, број пољопривредних газдинстава (ПГ) у РС износи 564.541, при чему се у поређењу са подацима добијеним из Пописа пољопривреде из 2012. године број ПГ смањио за 10,6%. У структури ПГ најзначајније учешће имају породична пољопривредна газдинства (чак 99,7%). У Региону Шумадије и Западне Србије налази се око 43% ПГ. Просечна старост носилаца ПГ је 60 година код мушкараца и 65 година код жена. Знање у пољопривреди око 95% носилаца ПГ стекло је бавећи се овом делатношћу, док је формално образовање из области пољопривреде стекло 4% носилаца ПГ. Такође, подаци добијени на основу спроведене Анкете о структури пољопривредних газдинстава, 2018 показују да је просечна величина газдинства у РС 6,2 ха, што представља повећање у односу на 2012. годину када је просечна величина газдинства износила 5,4 ха. Највећи број газдинстава

(39,0%) је величине испод 2 ха, затим 32,0% ПГ је величине између 2 и 5 ха, 0,7% ПГ је између 50 и 99 ха, док 0,3% ПГ располаже површином преко 100 ха. Приказ броја ПГ према величини поседа дат је у Табели 3.

Табела 3: Пољопривредна газдинства према величини поседа

	Коришћено пољопривредно земљиште (ха)								
	Укупно	0 ха	≤ 2 ха	2,01-5 ха	5,01-10 ха	10,01-20 ха	20,01-50 ха	50,01-100 ха	>100 ха
Број ПГ	564.541	5.289	220.101	180.687	95.531	40.665	17.028	3.823	1.418
Учешће у укупном броју ПГ (%)	100,0	0,9	39,0	32,0	16,9	7,2	3,0	0,7	0,3

Извор: Анкета о структури пољопривредних газдинстава 2018, РЗС

Према резултатима Анкете о структури пољопривредних газдинстава, 2018, коришћено пољопривредно земљиште (КПЗ) у Републици Србији износи 3.475.894 ха. У структури КПЗ, 74,3% чине обрадиве површине (оранице и баште), 19,5% чине ливаде и пашњаци, док стални засади чине свега 6%. Површина под органском пољопривредом у 2021. години износила је 23.527 ха, односно 0,6% од укупне површине КПЗ.

У РС доминантно је учешће мешовитих ПГ. Специјализована производња доминантна је у сектору ратарства, нарочито у Региону Војводине. Просечна економска величина ПГ у РС износи 8.610 EUR, што је скоро четири пута нижа вредност у односу на просек ЕУ.

1.2. Становништво

У РС број становника према Попису становништва из 2011. године био је 7.186.862, према проценама РЗС за 2021. годину овај број износи 6.834.326 становника, док број становника према првим резултатима Пописа становништва, домаћинстава и станова из 2022. године износи 6.690.887. У односу на Попис из 2011. године, укупан број становника смањен је за 495.975, односно за 6,9%. У руралним подручјима, која се у РС класификују као „остала насеља”, живи 38,6% популације. Преко 50% становништва Региона Шумадије и Западне Србије представља рурално становништво, што га чини регионом са највећим процентом руралног становништва у РС. Просечна старост становништва у РС у 2021. години била је 43,5 године. Посматрано према типу насеља, у градским насељима просечна старост становништва је 42,4 године, док је просечна старост становништва у „осталим насељима” 45,2 година. У Табели 4 дат је приказ старосне структуре становништва у 2021. години.

Табела 4: Старосна структура становништва у Републици Србији, 2021

Старосна структура становништва	Број становника*	Учешће у укупном становништву (%)
0 - 14 година	977.124	14,3
15 - 64 година	4.402.974	64,4
65 и више година	1.454.228	21,3
Укупно	6.834.326	100,0

Извор: РЗС; *Процена РЗС

Када је реч о образовној структури, према Попису становништва из 2011. године највећи број становника има завршену средњу школу (48,9% укупног становништва), основно образовање има 20,8% становништва, док значајно мање учешће у образовној структури остварује становништво са високим (10,6%) и вишим (5,7%) образовањем.

1.3. Пољопривредна политика и политика руралног развоја

Дугорочни стратешки правац развоја пољопривреде у РС дефинисан је Стратегијом пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014-2024. године¹ која садржи визију, стратешке циљеве и правце развоја пољопривреде и руралног развоја РС за десетогодишњи период. Будући правци развоја пољопривреде РС дефинисани су у складу са процесом усклађивања националне пољопривредне политике и политике руралног развоја са правним тековинама ЕУ.

Стратегија је основ за припрему средњорочних развојних докумената у области пољопривреде и руралног развоја, и то националног програма за пољопривреду и националног програма руралног развоја. Наведени програми садрже детаљне трогодишње планове и динамику реализације мера, као и основне активности прилагођавања националне пољопривредне политике и политике руралног развоја Заједничкој пољопривредној политици ЕУ (ЗПП) у претприступном периоду.

У оквиру буџетских средстава додељених МПШВ, средства намењена реализацији мера пољопривредне политике и политике руралног развоја на годишњем нивоу одређена су Законом о буџету Републике Србије за једну календарску годину. Годишњом Уредбом о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју дефинишу се обим средстава, врсте подстицаја и максимални износи за сваку врсту подстицаја за текућу годину.

Део политике руралног развоја односи се на одрживо управљање природним ресурсима и заштиту животне средине, као и унапређење квалитета живота у руралним подручјима и смањење сиромаштва. Одрживо управљање ресурсима и заштита животне средине представљају основ за обезбеђење дугорочне стабилности и квалитета пољопривредне производње у условима све већих ризика на глобалном тржишту хране.

1.3.1. Преговори са Европском унијом, обавезе у преговорима

У складу са Одлуком о оснивању Координационог тела за процес приступања Републике Србије Европској унији², МПШВ је носилац преговарања за три преговарачка поглавља, и то: Поглавље 11 - Пољопривреда и рурални развој, Поглавље 12 - Безбедност хране, ветеринарска и фитосанитарна политика и Поглавље 13 - Рибарство. Поред тога, представници МПШВ учествују у раду још 18 преговарачких поглавља.

Првом Међувладином конференцијом између РС и ЕУ, која је одржана 21. јануара 2014. године у Бриселу, формално су отпочели преговори за приступање РС ЕУ. После отварања преговора започела је фаза аналитичког прегледа законодавства (скрининг) у циљу провере и оцене усаглашености законодавства РС са правним тековинама ЕУ. Европска комисија (ЕК) је 05. фебруара 2020. године усвојила нову методологију процеса приступања ЕУ, чији циљ је успостављање веродостојне перспективе чланства у ЕУ. Према новој методологији поглавља су подељена у шест кластера (осим Поглавља 34 - Институције и Поглавља 35 - Остала питања), а Савет Европске уније званично је усвојио нову методологију 25. марта 2020. године. Дванаеста Међувладина конференција о приступању РС ЕУ означила је званичан почетак примене нове методологије у процесу преговора о приступању РС ЕУ. Истовремено, констатовано је да је РС отворила Кластер 1 - Основе, имајући у виду да су у

¹ „Сл. гласник РС”, број 85/14

² „Сл. гласник РС”, бр. 84/13, 86/13, 31/14, 79/14, 92/15, 23/18 и 36/19

досадашњим преговорима отворена сва преговарачка поглавља у овом кластеру. На Тринаестој Међувладиној конференцији о приступању РС ЕУ званично је отворен Кластер 4 - Зелена агенда и одржива повезаност.

Поглавље 11 - Пољопривреда и рурални развој

ЕК је доставила Извештај о скринингу за Поглавље 11 који је презентован 27. фебруара 2015. године на Комитету за проширење Савета ЕУ. Након усвајања Извештаја од стране Савета, председавајући Комитета сталних представника (*COREPER II*) је 17. јуна 2015. године у име земаља чланица ЕУ упутио писмо којим обавештава да РС није спремна за отварање преговора у Поглављу 11 и да је неопходно да испуни два мерила. Утврђена мерила за отварање преговора у Поглављу 11 била су да:

- РС представи ЕК Акциони план, који ће служити као основа за преношење, примену и извршење правне тековине ЕУ у пољопривреди и руралном развоју;
- РС поднесе ЕК захтев за поверавање послова спровођења буџета за ИПАРД II програм, у складу са одредбама Уредбе ЕК о спровођењу бр. 447/2014.

Прво мерило за отварање преговора у Поглављу 11

Влада РС усвојила је 18. октобра 2018. године Акциони план за преузимање, усвајање и спровођење правних тековина ЕУ у области пољопривреде и руралног развоја. Акциони план поднет је ЕК 01. новембра 2018. године.

Друго мерило за отварање преговора у Поглављу 11

РС је званично примила информацију да је процес поверавања за Мери 1 и Мери 3 у оквиру ИПАРД II програма успешно завршен 26. фебруара 2018. године. Финансијски споразум је потписан 29. маја 2018. године и ступио је на снагу 12. јуна 2018. године, када је Министарство спољних послова званично упутило писмо *DG AGRI* у коме наводи да су све формалности завршене у складу са законодавством РС. Крајем марта 2020. године акредитоване су Мера 7 и Мера 9 у оквиру ИПАРД II програма. Измена Финансијског споразума потписана је 01. октобра 2020. године, а ступила је на снагу 17. новембра 2020. године.

ЕК је оценила да је РС испунила оба мерила за отварање преговора у Поглављу 11 и поднела свој Извештај о мерилу за отварање Радној групи Савета ЕУ за проширење и државе које воде преговоре о приступању ЕУ (*COELA*) 11. фебруара 2018. године. До сада је овај извештај добио сагласност 22 државе чланице.

Према Годишњем извештају ЕК о напретку РС за 2022. годину, у Поглављу 11 остварен је изванредан ниво припремљености. Остварен је изванредан напредак, нарочито путем усвајања Закона о изменама и допунама Закона о пољопривреди и руралном развоју, унапређења ефикасности обраде ИПАРД захтева, као и правовременог достављања ИПАРД програма за период 2021-2027. године.

Припрема Преговарачке позиције за Поглавље 11

Уз подршку пројекта техничке помоћи ИПА 2015: „Изградња капацитета за усклађивање са правном тековином у области пољопривреде, руралног развоја, безбедности хране, ветеринарске и фитосанитарне политике”, МПШВ је припремило први Нацрт преговарачке позиције за Поглавље 11.

1.3.2. Правни и институционални оквир

У извештајном периоду извршене су следеће измене правног и институционалног оквира за спровођење ИПАРД II програма:

- Пета измена ИПАРД II програма усвојена од стране ЕК Одлуком број C(2022)7208 од 05. октобра 2022. године;
- Одлука о одређивању одговорних лица и тела за управљање програмима претприступне помоћи Европске уније у оквиру инструмента за претприступну помоћ (ИПА II) за период 2014-2020. године³;
- Правилник о ИПАРД подстицајима за инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава⁴;
- Правилник о ИПАРД подстицајима за инвестиције у физичку имовину које се тичу прераде и маркетинга пољопривредних производа и производа рибарства⁵;
- Правилник о ИПАРД подстицајима за диверзификацију пољопривредних газдинстава и развој пословања⁶;
- Измена акредитованих процедура за спровођење ИПАРД II програма од 07.07.2022. године.

1.3.3. Националне шеме подршке

Право на подстицаје у пољопривреди и руралном развоју остварује се на основу Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју⁷ и одговарајућих подзаконских прописа, којима су ближе дефинисани услови за остваривање права на подстицаје, као и начини остваривања тих права. У извештајном периоду реализоване су следеће врсте подстицаја: директна плаћања;

- мере руралног развоја;
- посебни подстицаји;
- кредитна подршка.

Директна плаћања

У погледу опредељених буџетских средстава директна плаћања чине најзначајнију врсту подстицаја и реализована су кроз премије, подстицаје за производњу и регресе. Једини тип премије је премија за млеко, обрачуната по литру крављег, овчијег и козјег сировог млека испорученог у претходном кварталу.

Подстицаји за производњу односе се на подстицаје за биљну и сточарску производњу. Подстицаји за биљну производњу реализују се као основни подстицаји за биљну производњу кроз плаћање по хектару, док се подстицаји у сточарству реализују кроз подстицаје за: квалитетна приплодна грла, товна грла, краве дојиље, по кошници пчела, краве за узгој телади за тов и производњу конзумне рибе.

³ „Сл. гласник РС”, бр. 26/19, 90/21 и 130/22

⁴ „Сл. гласник РС”, бр. 84/17, 112/17, 78/18, 67/19, 53/21, 10/22 и 18/22

⁵ „Сл. гласник РС”, бр. 84/17, 23/18, 98/18, 82/19, 74/21 и 10/22

⁶ „Сл. гласник РС”, бр. 76/20, 87/21 и 10/22

⁷ „Сл. гласник РС”, бр. 10/13, 142/14, 103/15 и 101/16

Једини облик регреса јесте регрес за трошкове складиштења у јавним складиштима у износу од 40% трошкова складиштења.

Мере руралног развоја

Подстицаји за унапређење конкурентности реализују се путем подршке инвестицијама у физичку имовину пољопривредног газдинства, инвестицијама у прераду и маркетинг пољопривредних и прехранбених производа и производа рибарства, као и путем мере за управљање ризиком.

Подршка инвестицијама у физичку имовину пољопривредног газдинства има за циљ побољшање производне структуре газдинства. Ниво подршке за инвестиције у физичку имовину пољопривредног газдинства износи 50% од вредности инвестиције, изузев електрификације поља, где је за инвестиције овог типа ниво подршке 90%. За инвестиције које се реализују у подручјима са отежаним условима рада у пољопривреди интензитет подршке је 65% од вредности инвестиције.

Подршка инвестицијама у прераду и маркетинг пољопривредних и прехранбених производа и производа рибарства односи се на: изградњу објеката и набавку опреме у сектору производње вина; набавку контролних маркица за пољопривредно-прехранбене производе и евиденционих маркица за вино; достизање стандарда квалитета кроз подршку унапређењу квалитета вина и ракије. Подстицаји се утврђују у износу од 50% од вредности реализоване прихватљиве инвестиције, односно у износу од 65% од вредности инвестиције у подручју са отежаним условима рада у пољопривреди.

Мера управљања ризицима односи се на регресирање дела трошкова премије осигурања за усеве, плодове, вишегодишње засаде, расаднике и животиње, а реализује се кроз надокнаду од 40% плаћене премије осигурања (45% за подручја са отежаним условима рада у пољопривреди), односно у максималном износу од 70% плаћене премије осигурања на подручју Моравичког, Златиборског, Шумадијског, Подунавског и Колубарског управног округа.

Подстицаји за очување и унапређење животне средине и природних ресурса реализују се путем мера које се односе на очување животињских генетичких ресурса, биљних генетичких ресурса, као и на органску производњу.

Подстицаји за диверзификацију дохотка и унапређење квалитета живота у руралним подручјима реализују се кроз унапређење економских активности на селу кроз подршку непољопривредним активностима. Подстицаји обухватају инвестиције у сектору руралног туризма, сектору ловног туризма и сектору старих и уметничких заната. Подстицаји се утврђују у процентуалном износу од вредности реализоване прихватљиве инвестиције.

Инвестиције у руралну инфраструктуру обухватају подршку инвестицијама за изградњу и опремање објеката за снабдевање водом, путну инфраструктуру, као и за складиштење и прераду пољопривредних производа. Подстицаји се утврђују у процентуалном износу од 100% од вредности прихватљиве инвестиције.

Подстицаји за унапређење система креирања и преноса знања укључују подршку развоју техничко-технолошких, примењених, развојних и иновативних пројеката у пољопривреди и руралном развоју, као и подршку пружању савета и информација пољопривредним произвођачима, удружењима, задругама и другим правним лицима у пољопривреди и

руралном развоју. Ови подстицаји се реализују као облик подршке пољопривредним саветодавним службама, а у циљу унапређења саветодавних активности у области пољопривреде и руралног развоја.

Посебни подстицаји

Овим подстицајима индиректно се утиче на пољопривредну производњу кроз финансирање активности повезаних са унапређењем квалитета производње и активности промоције. Посебни подстицаји обухватају подстицаје за спровођење одгајивачких програма - мере селекције, подстицаје за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју (мере и акције у пољопривреди) и подстицаје за производњу садног материјала, сертификацију и клонску селекцију.

Кредитна подршка

Кредитна подршка представља субвенционисање дела камате на кредит и може се остварити за развој сточарства, ратарства, воћарства, виноградарства, повртарства и цвећарства, инвестициона улагања у пољопривредну механизацију и опрему, као и за набавку хране за животиње. Већи износ подршке остварују ПГ која послују у подручјима са отежаним условима рада у пољопривреди, пољопривредници до 40 година старости, као и жене.

Опредељена средства за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју

Уредбом о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2022. години⁸ опредељена средства за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју износила су 483 мил. EUR. За директна плаћања било је опредељено 351,6 мил. EUR, за мере руралног развоја 77,1 мил. EUR, за посебне подстицаје опредељено је 1,9 мил. EUR, за кредитну подршку опредељено је 6,1 мил. EUR, док су за ИПАРД подршку опредељена средства износила 46,2 мил. EUR.

Опредељена средства за пољопривреду и рурални развој у 2022. години увећана су за 27% у односу на средства опредељена у 2021. години.

Током 2022. године исплаћено је око 480 мил. EUR за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју. Највећи износ буџетских средстава реализован је по основу директних плаћања (73%), док се на мере руралног развоја односило 16% укупно реализованих буџетских средстава. На реализацију директних плаћања искоришћено је 351,5 мил. EUR, за подстицаје по основу кредитне подршке исплаћено је 6,0 мил. EUR, док је за посебне подстицаје исплаћено 1,9 мил. EUR. За мере руралног развоја у 2022. години исплаћено је 76,7 мил. EUR.

Када је реч о ИПАРД подстицајима, до краја 2022. године исплаћена је укупна јавна подршка у износу од 52,0 мил. EUR, од чега је допринос РС износио 13,0 мил. EUR. Од наведеног износа укупне јавне подршке 35,4 мил. EUR исплаћено је за Меру 1, за Меру 3 исплаћено 15,6 мил. EUR, док је за Меру 7 исплаћено 1,0 мил. EUR, укључујући авансне исплате.

⁸ „Сл. гласник РС”, бр. 125/21, 10/22, 30/22, 52/22, 67/22, 99/22, 126/22 и 141/22

2. ОЦЕНА ДОСТИГНУТОГ НАПРЕТКА ПРИОРИТЕТА И МЕРА У ОДНОСУ НА ЦИЉЕВЕ ИПАРД II ПРОГРАМА НА ОСНОВУ ЗАЈЕДНИЧКИХ И ПРОГРАМСКИХ СПЕЦИФИЧНИХ ПОКАЗАТЕЉА И ЦИЉАНИХ ВРЕДНОСТИ

2.1. Општи оквир

Приоритети финансијске помоћи ЕУ РС за период 2014-2020. године односе се на испуњавање критеријума за придруживање. Једна од области подршке у оквиру ИПА II односи се на пољопривреду и рурални развој (ИПАРД) и намењена је јачању конкурентности пољопривредно-прехранбеног сектора, постепеном усклађивању са стандардима ЕУ у области хигијене, безбедности хране, добробити животиња и заштите животне средине.

Подршка у оквиру ИПАРД II програма доприноси достизању следећих циљева:

- развој људског и физичког капитала, повећање безбедности хране и способности пољопривредно-прехранбеног сектора да се носи са притиском конкуренције, као и постепено усклађивање сектора са стандардима ЕУ, нарочито са онима који се тичу хигијене и заштите животне средине, уз истовремену бригу о уравнотеженом територијалном развоју руралних подручја;
- усмеравање инвестиционе подршке кроз систем управљања и контроле који је у складу са стандардима доброг управљања модерне јавне управе, где релевантне државне структуре примењују стандарде једнаке онима који се примењују у сличним организацијама у земљама чланицама ЕУ.

Специфични циљеви ИПАРД II програма дефинисани су у оквиру појединачних ИПАРД мера.

Мера 1: „Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава”

Циљеви ове Мере односе се на обезбеђење подршке произвођачима у примарној пољопривредној производњи у процесу усклађивања са правилима, стандардима, политикама и праксама ЕУ; осигурање подршке за економски, друштвени и територијални развој, са циљем паметног, одрживог и инклузивног раста, кроз развој физичког капитала; осигурање одговора на изазове климатских промена кроз промовисање ефикасне употребе ресурса; пораст продуктивности и квалитета производа уз смањење трошкова производње; унапређење конкурентности локалних произвођача уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта. Одабрани сектори за инвестиције су сектори млека, меса, јаја, воћа и поврћа, виноградарства, као и сектор осталих усева.

Мера 3: „Инвестиције у физичку имовину које се тичу прераде и маркетинга пољопривредних производа и производа рибарства”

Циљеви ове Мере односе се на јачање конкурентности пољопривредно-прехранбеног сектора улагањем у модернизацију у сврху ефикасније производње, прогресивно усклађивање са правилима и стандардима ЕУ у погледу заштите животне средине, безбедности хране и квалитета производа, добробити животиња и следљивости у ланцу исхране и управљању отпадом, јачање конкурентности прехранбене индустрије у одабраним секторима кроз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта, техничко-технолошко унапређење сектора и осигурање одговора на изазове климатских

промена промовисањем енергије из обновљивих извора. Одабрани сектори за инвестиције су сектори прераде млека, меса, јаја, воћа и поврћа, као и сектор вина.

Мера 7: „Диверзификација пољопривредних газдинстава и развој пословања”

Циљеви ове Мере односе се на пружање подршке недовољно диверзификованој економији руралних подручја, која је високо зависна од пољопривреде и коришћења природних ресурса. У наведеном смислу, подршка кроз Меру 7 доприноси побољшању могућности за запошљавање у руралним подручјима и увећању прихода домаћинстава, као и повећању атрактивности руралних подручја као места за живот и рад, у циљу смањења депопулације ових подручја. Мера 7 омогућава потенцијалним корисницима да остваре подршку за широк спектар инвестиција, попут изградње и реконструкције објеката за смештај, пејзажног уређења, рекреативних активности, простора за дегустацију и продају хране и пића, израде веб-сајта, набавке опреме за производњу енергије из обновљивих извора и др.

Мера 9: „Техничка помоћ”

Циљеви ове Мере односе се на пружање подршке у спровођењу и праћењу ИПАРД програма. Специфични циљеви Мере 9 односе се на подршку за праћење програма, проток информација и публицитет, израду студија, посете и семинаре, екстерну експертизу, вредновање програма, подршку за потенцијалне ЛАГ, припрему за спровођење *LEADER* Мере, као и на подршку за Националну мрежу руралног развоја.

2.2. Преглед постигнутог напретка и квалитативна анализа испуњавања циљева мера

Од почетка спровођења ИПАРД II програма до 31. децембра 2022. године објављено је 14 позива, и то: седам за Меру 1 са укупно одређеним средствима у износу од 111,2 мил. EUR, четири за Меру 3 са укупно одређеним средствима у износу од 81,5 мил. EUR, два за Меру 7 са укупно одређеним средствима у износу од 26,3 мил. EUR и један за неинвестициону Меру „Техничка помоћ”.

У току извештајног периода расписана су два позива, и то:

- *Седми позив* за подношење захтева за одобравање пројекта за ИПАРД подстицаје за куповину новог трактора у оквиру Мере 1, који је објављен 14. фебруара 2022. године са роком за подношење захтева за одобравање пројекта у периоду од 17. фебруара до 22. априла 2022. године и укупно одређеним буџетским средствима у износу од 11.496.038 EUR (допринос ЕУ 8.622.029 EUR). У оквиру овог позива поднето је 656 захтева са износом захтеване јавне подршке од 31,8 мил. EUR (23,8 мил. EUR допринос ЕУ).
- *Први позив* за подношење захтева за одобравање пројекта за ИПАРД подстицаје у оквиру Мере 9, који је објављен 18. новембра 2022. године са роком за подношење захтева за одобравање пројекта до краја децембра 2022. године и укупно одређеним буџетским средствима у износу од 767.362 EUR (допринос ЕУ 652.258 EUR). За наведени позив поднет је један захтев од стране Управљачког тела (УТ) у износу захтеване јавне подршке од 6.300 EUR (5.355 EUR допринос ЕУ) и односи се на израду веб-сајта ИПАРД УТ.

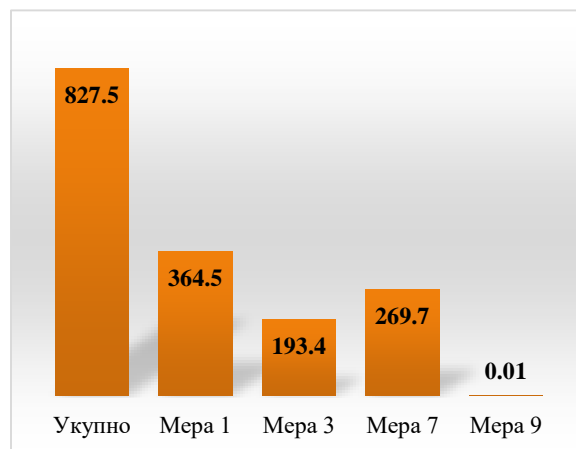
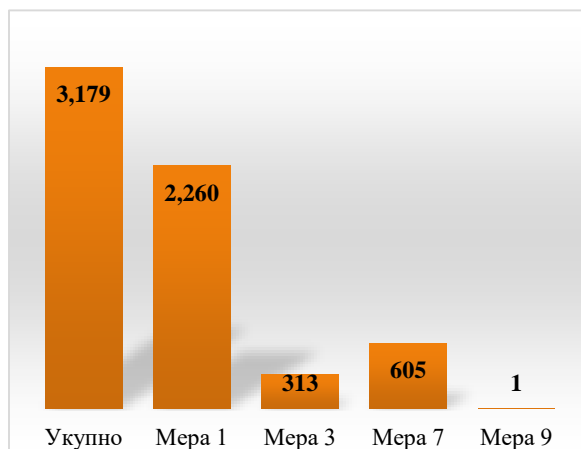
Од 14 објављених јавних позива, са аспекта обраде свих поднетих захтева закључени су Први и Други позив за Меру 1, као и Први позив за Меру 3.

Резултати анализе који су представљени у наставку Извештаја заснивају се на подацима садржаним у Заједничким табелама за праћење и евалуацију ИПА програма руралног развоја 2014-2020, које су достављене од стране ИА (Прилог 1). Приказани подаци односе се на захтеве чији је поступак обраде завршен, као и на захтеве чији је поступак обраде у току у моменту припреме овог Извештаја. Подаци су приказани у кумулативном износу, са пресеком стања до краја децембра 2022. године. У аналитичком делу Извештаја коришћени су коначни подаци за позиве који су закључени (Први и Други позив за Мери 1 и Први позив за Мери 3), док су за остале позиве у сврху анализе коришћени расположиви прелиминарни подаци. Коначан износ прихватљивих трошкова исказан је за одобрене и исплаћене захтеве.

Укупан број поднетих захтева за остваривање права на ИПАРД подстицаје за инвестициона улагања до краја 2022. године износио је 3.178 захтева, док је у оквиру отвореног позива за Мери 9 током 2022. године поднет један захтев. Највећи број захтева поднет је у оквиру Мере 1 (2.260, односно 71,1%), док је значајно мањи број захтева поднет за Мери 7 (605, односно 19,0%) и Мери 3 (313, односно 9,9%).

За 3.178 захтева поднетих за инвестиционе мере, захтевани трошкови за инвестицију износили су 827,5 мил. EUR, а процењена јавна подршка 490,7 мил. EUR (368,0 мил. EUR допринос ЕУ). На Мери 1 односи се највећи износ захтеваних трошкова за инвестицију (364,5 мил. EUR), као и захтеване подршке: 218,7 мил. EUR (164,0 мил. EUR подршка ЕУ), са учешћем у укупно захтеваној подршци од 44,6%. Мера 7, са укупно захтеваном подршком у износу од 175,3 мил. EUR (131,5 мил. EUR подршка ЕУ) за 605 поднетих захтева, у укупном износу захтеване подршке остварује учешће од 35,7%. У оквиру Мере 3 поднет је најмањи број захтева за остваривање права на инвестиционе подстицаје (313), са укупно захтеваном подршком у износу од 96,7 мил. EUR (72,5 мил. EUR подршка ЕУ) и учешћем у укупном износу захтеване подршке од 19,7%. Стање у погледу поднетих захтева и захтеваних трошкова према мери приказани су на Графикону 1.

Графикон 1: Укупан број поднетих захтева и износ захтеваних трошкова, М1, М3, М7, М9
1.а. Поднети захтеви **1.б. Захтевани трошкови (мил. EUR)**

Од почетка програмске имплементације до краја 2022. године донета су решења о одобравању пројекта у износу од 110,1 мил. EUR подршке ЕУ за 1.193 захтева, што представља 29,9% захтеване подршке ЕУ и 64,3% програмске расположиве подршке ЕУ, од чега је 359 решења о одобравању пројекта са износом подршке ЕУ од 44,1 мил. EUR усвојено током 2022. године. До краја 2022. године исплаћено је 39,0 мил. EUR подршке ЕУ за 675 исплаћених пројеката (укључујући авансну исплату), што представља 10,6% захтеване подршке ЕУ, 22,8% програмске расположиве подршке ЕУ и 35,4% одобрене подршке ЕУ, од чега је током 2022. године исплаћено 165 пројеката у износу од 17,2 мил. EUR подршке ЕУ. Донето је укупно 838 решења о одбијању захтева, обустављању захтева од стране подносиоца и окончању захтева, у укупном износу подршке ЕУ од 83,4 мил. EUR, што представља 22,7% захтеване подршке ЕУ (14,4% за одбијене захтеве, 6,5% за обустављене захтеве и 1,7% за окончане захтеве). У административној обради налазио се 1.261 захтев (39,7%). Број захтева у жалбеном поступку смањен је са 26 у 2021. години на 18 захтева у 2022. години.

У 2022. у односу на 2021. годину за Меру 1 значајно је повећан број одобрених захтева (са 154 на 238) и истовремено је смањен број исплаћених захтева (са 279 на 124). У оквиру Мере 3 по наведеном питању забележена је супротна тенденција: повећан је број исплаћених (са 14 на 30) и смањен је број одобрених захтева (са 43 на 35), док је за Меру 7 повећан број одобрених захтева (са 54 на 86), а током 2022. године извршене су авансне исплате за 11 одобрених пројеката. Током периода спровођења Програма највећи број захтева на годишњем нивоу одобрен је у 2022. години (359), највећи број исплаћених (293) и одбијених (121) захтева забележен је у 2021. години, док је највећи број одустанка подносилаца евидентиран у 2019. години (68). Детаљнији подаци дати су у Прилогу 2: табеле 2-7.

Посматрано према мери и години, највећи број захтева одобрен је у 2020. години за Меру 1. Највећи број исплаћених захтева забележен је у 2021. години такође за Меру 1. Имајући у виду да је највећи број захтева поднет у оквиру Мере 1, иста предњачи и по питању броја одбијених и обустављених захтева, при чему је највећи број одбијања и обустављања захтева за наведену Меру евидентиран у почетној имплементационој години (2018).

Поднети захтеви према позиву

Највећи број захтева за остваривање права на ИПАРД подстицаје потенцијални корисници су поднели у оквиру Седмог позива за Меру 1 - за куповину новог трактора (656 захтева), док је највећи износ захтеваних трошкова (194,7 мил. EUR) забележен у оквиру Другог позива за Меру 7.

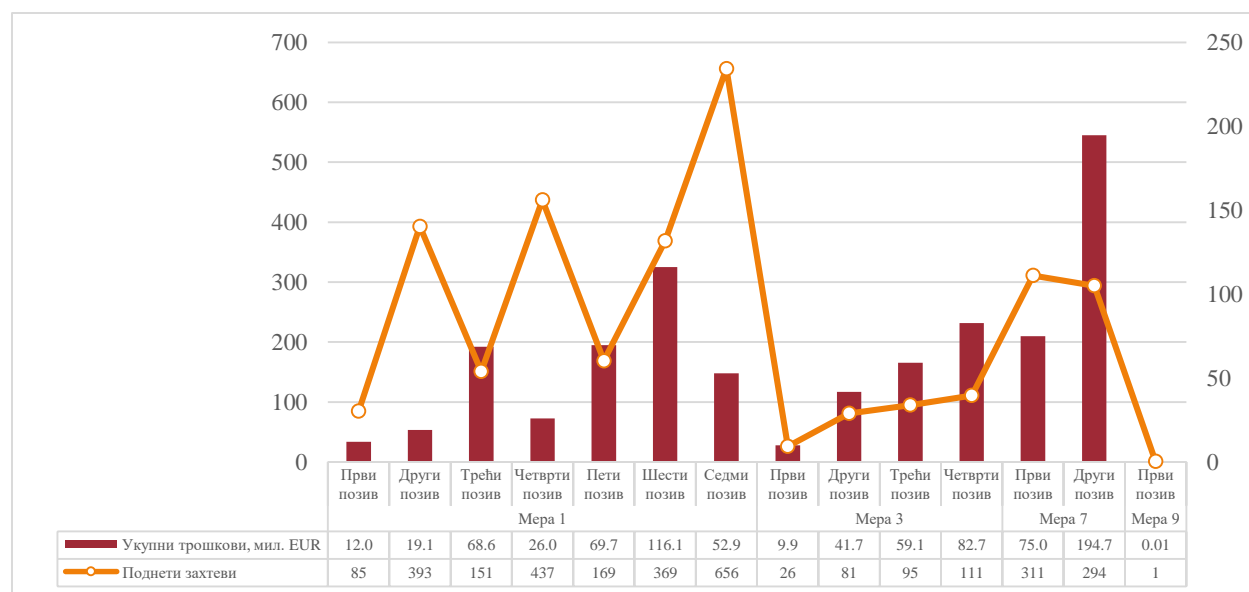
За **Меру 1** поднето је укупно 2.260 захтева, при чему је највећи број захтева поднет у оквиру позива који се односе на куповину трактора: Други, Четврти и Седми позив (укупно 1.486 захтева), затим за Шести (369), Пети (169) и Трећи позив (151), док је најмањи број захтева поднет у оквиру Првог позива (85). Са становишта износа захтеваних трошкова за инвестицију према позиву, редослед позива је другачији. Убедљиво највећи износ захтеваних трошкова односи се на Шести позив (116,1 мил. EUR), а затим на Пети и Трећи позив (око 70 мил. EUR по позиву), што је разумљиво имајући у виду да су у оквиру наведених позива, поред инвестиција за набавку опреме и механизације, биле прихватљиве и инвестиције за изградњу објеката.

Мера 3, са укупно 313 поднетих захтева и 193,4 мил. EUR захтеваних трошкова за инвестицију, из позива у позив током програмске имплементације бележи континуирани раст, како у погледу броја поднетих захтева (највећи број поднетих захтева: 111, остварен је у последњем, Четвртом позиву) тако и са аспекта захтеваног износа трошкова за инвестицију (највећи износ захтеваних трошкова: 82,7 мил. EUR, остварен је такође у оквиру Четвртог позива).

Када је реч о **Мери 7**, потенцијални корисници су у оквиру два расписана позива поднели укупно 605 захтева за остваривање права на ИПАРД подстицаје, са укупно захтеваним трошковима за инвестицију у износу од 269,7 мил. EUR. Незнатно већи број захтева поднет је у Првом позиву (311), док су трошкови за инвестиције у значајно већем укупном износу од стране потенцијалних корисника захтевани у оквиру Другог позива (194,7 мил. EUR) у односу на Први позив (75,0 мил. EUR).

Детаљнији преглед поднетих захтева и захтеваних трошкова према позиву представљен је на Графикону 2 и у Табели 1 Прилога 2 Извештаја.

Графикон 2: Поднети захтеви и захтевани трошкови према позиву, М1, М3, М7, М9

Највећа просечна вредност инвестиције по поднетом захтеву са аспекта захтеваних трошкова за инвестицију односи се на Мери 3 (617.844 EUR). Исти показатељ за Мери 7 износи 445.732 EUR, док је просечна вредност инвестиције по поднетом захтеву најмања за Мери 1 (161.272 EUR). Најнижу просечну вредност инвестиције по поднетом захтеву Мера 1 остварује услед значајног учешћа захтева за куповину трактора у укупном броју поднетих захтева за ову Мери (65,8%) и истовремено сразмерно мањег учешћа захтеваних трошкова за куповину трактора у укупном износу захтеваних трошкова за инвестицију у оквиру Мере 1 (26,9%).

Поднети захтеви према сектору и подсектору

На основу расположивих података разврстаних захтева према сектору, више од половине укупног броја поднетих захтева у оквиру **Мере 1** односи се на Сектор осталих усева: 54,6% (968 поднетих захтева), 30,3% поднетих захтева односи се на Сектор воћа и поврћа (538),

док је знатно ниже учешће осталих сектора у укупном броју поднетих захтева. Структура одобрених и исплаћених захтева према сектору слична је структури поднетих захтева, са највећим бројем и учешћем Сектора осталих усева (550 одобрених захтева, односно 59,9% укупно одобрених захтева према сектору и 395 исплаћених захтева, односно 67,9% исплаћених захтева према сектору) и Сектора воћа и поврћа (232 одобрена захтева, односно 25,3% укупно одобрених захтева према сектору и 122 исплаћена захтева, односно 21,0% исплаћених захтева према сектору). Остали сектори остварују знатно ниже учешће у укупном броју поднетих, одобрених и исплаћених захтева.

Подсектор житарица је са поднетих 866 захтева и учешћем у укупном броју поднетих захтева у оквиру Мере 1 од 48,8% доминантан. Подсектор воћа са поднетих 446 захтева и учешћем у укупном броју поднетих захтева од 25,1% је такође значајан са аспекта исказаног интересовања потенцијалних корисника за инвестиције у оквиру Мере 1, док остали подсектори остварују учешће у укупном броју поднетих захтева са око 5% (подсектори уљарица и поврћа) или испод 5% (подсектор свиња, млечних крава, говеда, живине, грождја, оваца и коза, јаја, шећерне репе).

Од укупног броја поднетих захтева у оквиру Мере 1, 486 захтева је неразврстано према сектору (21,5%), што се пре свега односи на захтеве за тракторе који су поднети у оквиру Седмог позива за Мери 1.

Када је реч о **Мери 3**, Сектор прераде воћа и поврћа доминира у укупном броју како поднетих тако и одобрених и исплаћених захтева (211 поднетих захтева, односно 70,3% од укупног броја поднетих и према сектору разврстаних захтева у оквиру Мере 3, 106 одобрених захтева, односно 78,5% и 55 исплаћених захтева, односно 87,3%). Значајно мањи број захтева потенцијални корисници ИПАРД подршке поднели су у оквиру осталих сектора (по 35 у Сектору вина и Сектору прераде меса и 19 захтева у Сектору прераде млека), док у оквиру Сектора прераде јаја није било поднетих захтева.

У оквиру Мере 3, са аспекта броја поднетих захтева најзаступљенији је подсектор који се односи на прераду воћа и поврћа, са 87 поднетих захтева и учешћем у укупном броју поднетих захтева за Мери 3 од 29,0%, као и подсектор који се односи на инвестиције у изградњу и реконструкцију објеката за прераду: 84 захтева (28,0%). Поднети захтеви за инвестиције у производњу енергије из обновљивих извора у оквиру Мере 3 (33) остварују учешће од 11,0%, винарије са 29 поднетих захтева 9,7%, млекаре са 15 поднетих захтева 5,0% и остали подсектори у оквиру Мере 3 испод 5%.

Од укупног броја поднетих захтева у оквиру Мере 3 неразврстано је 13 захтева (4,2%), с обзиром на то да у захтеву за одобравање пројекта није наведен сектор/подсектор.

Сектор рурални туризам и рекреативне активности у оквиру **Мере 7** је по питању заинтересованости потенцијалних корисника у погледу учешћа у укупном броју поднетих захтева апсолутно доминантан (учешће од 99,7% за 591 поднет захтев – искључујући неразврстане захтеве) у односу на Сектор обновљивих извора енергије (два поднета захтева).

Графикон 3: Структура поднетих захтева према сектору (%), М1, М3, М7

У погледу структуре поднетих захтева за Меру 7 потенцијални корисници су убедљиво највеће интересовање исказали за инвестиције за успостављање туристичких домаћинстава и рекреативних зона: 468 захтева (78,9% од укупног броја поднетих разврстаних захтева у оквиру Мере 7), затим за инвестиције у модернизацију постојећих туристичких објеката: 82 захтева, са учешћем од 13,8%, док је за остале подсекторе исказано значајно мање интересовање од стране потенцијалних корисника (испод 3% учешћа у укупном броју поднетих и према сектору разврстаних захтева у оквиру ове Мере). Од укупног броја захтева поднетих у оквиру Мере 7 у односу на сектор неразврстано је 12 захтева (2,0%).

Детаљнији подаци о броју поднетих захтева према сектору и подсектору дати су у Прилогу 1 (Табеле О.1.а, О.3.а и О.7).

Поднети захтеви према типу инвестиција

Укупан број поднетих захтева за изградњу и модернизацију објеката у оквиру **Мере 1** износи 237 (10,5% од укупног броја поднетих захтева), док је број поднетих захтева за набавку нове опреме, машина и механизације износио 1.537 (68,0%), при чему је наведено учешће ове групе инвестиција реално на већем нивоу имајући у виду да се највећи број неразврстаних захтева односи на Седми позив, чији предмет је била куповина трактора. У оквиру Мере 1 неразврстаних захтева било је 486, што представља 21,5% од укупног броја поднетих захтева за Меру 1.

Структура поднетих захтева према типу инвестиције и мери представљена је на Графикону 4.

Графикон 4: Структура поднетих захтева према типу инвестиције* и ИПАРД мери (%)

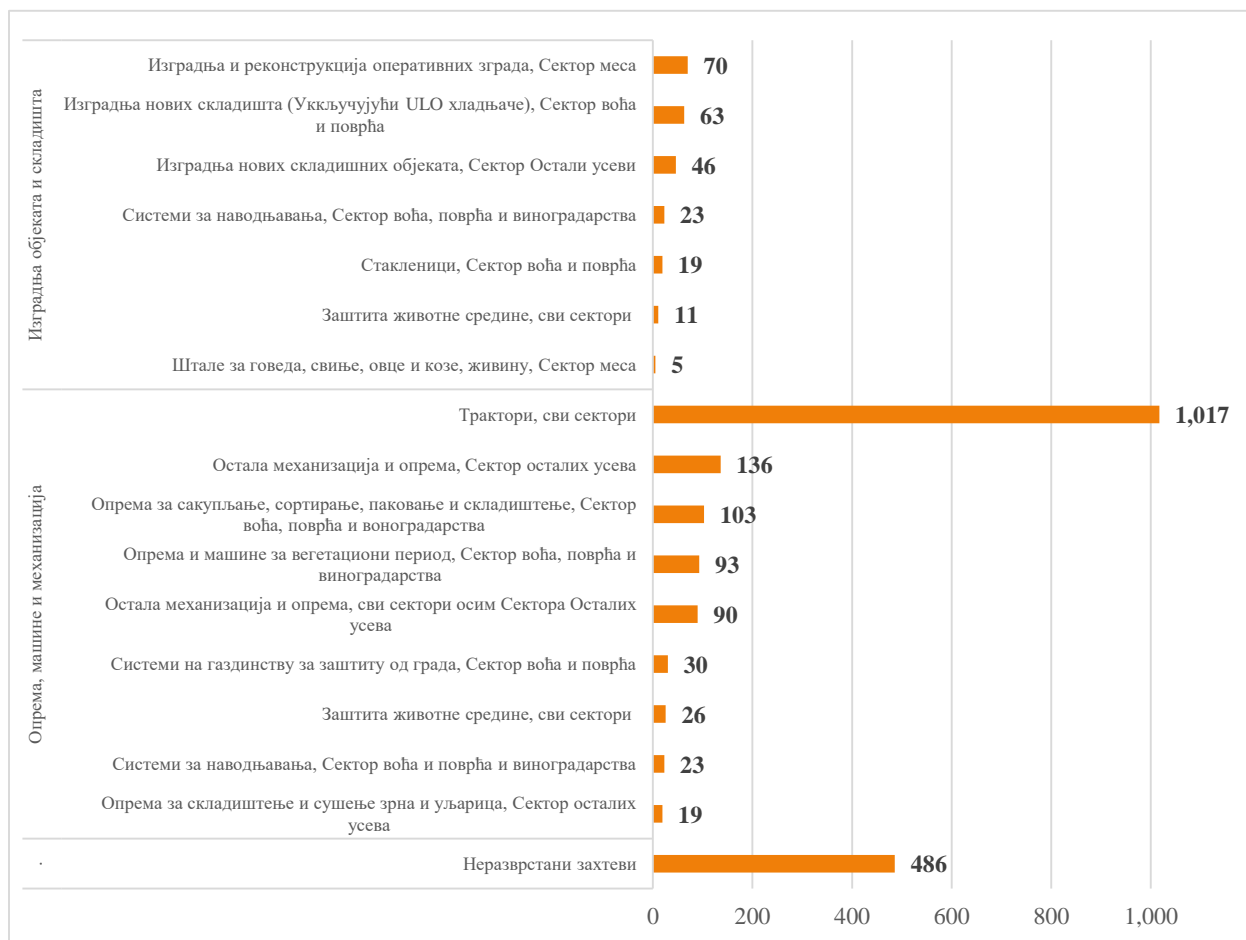

* У случају када потенцијални корисник ИПАРД подстицаја поднесе захтев за одобравање пројекта за више од једне инвестиције, разврставање према типу инвестиције спроводи се према финансијски доминантној инвестицији.

У оквиру инвестиција за *изградњу и модернизацију објеката* највећи број захтева поднет је за изградњу објеката (укључујући *ULO* хладњаче) у Сектору воћа и поврћа (108), што представља 4,8% од укупног броја поднетих захтева за Мери 1, затим за изградњу/модернизацију објеката у Сектору меса (67), односно 3,0% и Сектору осталих усева, са 46 захтева (2,0% од укупног броја поднетих захтева за Мери 1). Остали сектори са аспекта учешћа у типу инвестиција које се тичу изградње и модернизације објеката у укупном броју поднетих захтева за Мери 1 остварују учешће испод 2%.

У оквиру инвестиција које се односе на *опрему, машине и механизацију*, две трећине укупно поднетих захтева у оквиру Мере 1 односило се на куповину трактора: 1.486 (65,8%), док је истовремено учешће трактора у укупно захтеваним трошковима за инвестицију остварено у износу од 26,9% (98,0 мил. EUR). Убедљиво највећи број поднетих захтева за одобравање пројекта за ИПАРД подстицаје за куповину трактора остварен је у оквиру Сектора осталих усева (767, односно 33,9% од укупно поднетих захтева за Мери 1), док су остали сектори у укупном броју поднетих захтева за тракторе остварили знатно ниже учешће (7,6% Сектор воћа и поврћа, 2,4% Сектор меса и испод 2% остали сектори). У односу на тракторе, значајно мањи број захтева поднет је за опрему, машине и осталу механизацију (искључујући тракторе). Када је реч о овом типу инвестиција, највеће интересовање потенцијалних корисника путем поднетих захтева исказано је за групу инвестиција која се односи на осталу механизацију и опрему (искључујући тракторе и опрему за складиштење и сушење зрна и уљарица) у Сектору осталих усева (136 поднетих захтева), затим за машине и опрему за сакупљање, сортирање, паковање и складиштење (102 поднета захтева), опрему и машине за вегетациони период (87 поднетих захтева) и системе на газдинству за противградну заштиту у Сектору воћа и поврћа (30 поднетих захтева), итд.

Графикон 5: Поднети захтеви према типу и групи инвестиција, М1

Инвестиције које се искључиво односе на *заштиту животне средине* у укупном броју поднетих захтева у оквиру Мере 1 учествују са 1,6%. Број поднетих захтева значајних са аспекта заштите животне средине (у свим секторима, а посебно у сектору сточарства) је следећи: 22 захтева за складиштење стајњака и набавку опреме за управљање стајњацима (1,0% од укупног броја поднетих захтева за Меру 1), 12 захтева за обновљиве изворе енергије (0,5%) и три захтева за постројења за управљање отпадом и третман отпадних вода и мера за спречавање загађења ваздуха (0,1%). Поднети захтеви према типу и групи инвестиција за Меру 1 представљени су у Графикону 5.

Расположиви подаци који се односе на разврстане захтеве за Меру 1 указују на то да се највећи број поднетих захтева за остваривање права на ИПАРД подстицаје тиче инвестиција у биљну производњу (1.529 поднетих захтева), док је за инвестиције у области сточарске производње до краја 2022. године поднето укупно 245 захтева.

У укупном броју поднетих захтева за **Меру 3** може се констатовати највеће учешће поднетих захтева за инвестиције у изградњу/модернизацију објеката и успостављање нових постројења за прераду: 47,6% (149 поднетих захтева), док је учешће поднетих захтева за инвестиције у модернизацију опреме за прераду износило 34,8% за 109 поднетих захтева.

У оквиру инвестиција за *изградњу/модернизацију објеката и успостављање нових постројења за прераду* највећи број захтева поднет је за изградњу/реконструкцију и

модернизацију постројења за прераду воћа и поврћа (84), односно 26,8% од укупног броја поднетих захтева у оквиру ове Мере, затим за изградњу и модернизацију кланица и предузећа за прераду меса (33 захтева са учешћем од 10,5%), изградњу објеката у Сектору вина (17 захтева са учешћем од 5,4%) и изградњу и модернизацију млекара: 15 захтева (4,8%).

За улагања у модернизацију *опреме за прераду* највеће интересовање са аспекта броја поднетих захтева исказано је у оквиру Сектора прераде воћа и поврћа, са укупно 92 поднета захтева за модернизацију опреме за прераду и паковање и учешћем у укупном броју поднетих захтева од 29,4%. За модернизацију опреме за унапређење квалитета вина до краја 2022. године поднето је 12 захтева, док је за модернизацију опреме за прераду и паковање у истом сектору поднето пет захтева (Графикон 6).

Графикон 6: Поднети захтеви према типу и групи инвестиција, МЗ

С обзиром на природу производних процеса у прерађивачкој индустрији, као и услове који се односе на достизање стандарда ЕУ у погледу заштите животне средине, у оквиру Мере 3 евидентно је и значајније учешће поднетих захтева који се односе на овај тип инвестиција: 13,1% за 41 поднет захтев, са највећим бројем поднетих захтева овог типа у Сектору прераде воћа и поврћа (30 захтева за инвестиције у обновљиве изворе енергије и пет захтева за улагања у третман отпадних вода). Незаврштани захтеви до краја 2022. године у укупном броју поднетих захтева учествују са 4,2% (13 захтева).

Расположиви подаци о структури поднетих захтева од стране потенцијалних корисника у оквиру **Мере 7** указују на убедљиво највећу заступљеност Сектора руралног туризма и рекреативних активности, који у укупном броју поднетих захтева остварује учешће од 97,7% (591 поднет захтев), док су у оквиру Сектора ресурси обновљивих извора енергије потенцијални корисници поднели два захтева за остваривање права на ИПАРД подстицаје.

Неразврстани захтеви у оквиру Мере 7 (12) остварују учешће од 2,0% у укупном броју поднетих захтева.

За инвестиције за успостављање туристичких домаћинстава и рекреативних зона у оквиру Сектора руралног туризма и рекреативних активности поднето је 468 захтева, што представља 77,4% укупног броја поднетих захтева у оквиру Мере 7. Значајна група инвестиција са аспекта интересовања потенцијалних корисника у оквиру наведеног сектора односи се и на модернизацију постојећих туристичких објеката (82 поднета захтева са учешћем од 13,6%), док су остале групе инвестиција оствариле учешће у укупном броју поднетих захтева у оквиру Мере 7 испод 3% (Графикон 7).

Графикон 7: Поднети захтеви према типу и групи инвестиција, М7

У оквиру ове Мере поднета су два захтева која се искључиво тичу заштите животне средине: за изградњу/реконструкцију објекта и куповину опреме за обновљиве изворе енергије.

Детаљнији преглед поднетих захтева за остваривање права на ИПАРД подршку према типу инвестиција дати су у Прилогу 1 (Табеле О.1.б, О.3.б и О.7).

Поднети захтеви према типу корисника

У укупном броју поднетих захтева, физичка лица (индивидуални пољопривредник и предузетник) остварују учешће од 78,7%, а правна лица (привредно друштво и пољопривредна задруга) од 21,3%, док је истовремено остварено учешће у укупним захтеваним трошковима несразмерно учешћу у поднетим захтевима (физичка лица: 57,1%, правна лица: 42,9%). Индивидуални пољопривредници су у укупном броју поднетих захтева остварили учешће од 74,1% (51,4% учешће у захтеваним трошковима), предузетници 4,6% (5,6% учешће у захтеваним трошковима), привредна друштва 20,3% (41,6% учешће у захтеваним трошковима), док пољопривредне задруге у укупном броју поднетих захтева учествују са 1,0%, а у захтеваним трошковима са 1,4%. Иако индивидуални пољопривредници остварују највеће учешће у укупном броју поднетих захтева, њихово учешће у захтеваним трошковима једва прелази 50%. С друге стране, привредна друштва у укупним захтеваним трошковима остварују више него дупло учешће у поређењу са њиховим учешћем у броју поднетих захтева. Наведено указује на значајно већу просечну вредност инвестиције по поднетом захтеву за привредна друштва (574.448 EUR) у поређењу са вредношћу наведеног показатеља за индивидуалне пољопривреднике

(194.922 EUR). Вредности наведеног показатеља за оба типа ИПАРД корисника бележе тенденцију раста у односу на претходно годишње извештавање.

У укупном броју поднетих захтева у оквиру **Мере 1** индивидуални пољопривредници остварују доминантно учешће од 85,9%, привредна друштва остварују учешће од 12,3%, док пољопривредне задруге и предузетници остварују знатно ниже учешће: око 1%. Иако је учешће *физичких лица* у укупном броју поднетих захтева за Мери 1 (1.645) доминантно: 86,6%, учешће ове категорије корисника у укупно захтеваним трошковима (192,0 мил. EUR) је на значајно нижем нивоу: 58,6%. Ово се посебно односи на Први позив, где је учешће физичких лица у укупном броју поднетих захтева 72,9%, а у укупно захтеваним трошковима 39,1%. Истовремено, правна лица са учешћем у укупном броју поднетих захтева од свега 27,1% у укупно захтеваним трошковима учествују са значајних 60,8%, што резултира четвороструко већом просечном вредношћу инвестиција по поднетом захтеву за правна лица у односу на овај показатељ који су у оквиру овог позива за Мери 1 остварила физичка лица. С друге стране, индивидуални пољопривредници доминантно учешће у укупно захтеваним трошковима остварују у оквиру позива за подношење захтева за куповину трактора: Други, Четврти, и посебно Седми позив (96,2%, 97,9% и 99,8% респективно), и то са растућом тенденцијом учешћа, при чему је истовремено и највећи број захтева од стране физичких лица поднет у наведеним позивима Мере 1. У структури поднетих захтева од стране физичких лица у оквиру свих позива индивидуална пољопривредна газдинства остварују апсолутно доминантно учешће у укупном броју поднетих захтева у односу на предузетнике (од 96,5% у Петом позиву до 100% у Трећем и Седмом позиву).

Правна лица су највеће учешће у укупном броју поднетих захтева остварила у оквиру Трећег позива (40,4%). У свим позивима доминантно је учешће привредних друштава у односу на пољопривредне задруге (од 85,2% у Шестом позиву до 100% у Четвртном и Седмом позиву). Пољопривредне задруге у укупном броју поднетих захтева остварују занемарљиво учешће, али са тенденцијом пораста броја поднетих захтева у сваком наредном позиву, осим у Четвртном и Седмом позиву где није било поднетих захтева од стране овог типа корисника. Највећи број поднетих захтева од стране пољопривредних задруга остварен је у оквиру Шестог позива (13).

Када је реч о **Мери 3**, од укупно 313 поднетих захтева 274 захтева (87,5%) односило се на правна лица. Учешће привредних друштава у укупном броју захтева поднетих од стране правних лица у оквиру Мере 3 је 97,4%, а пољопривредних задруга 2,6%. Када је реч о предузетницима, поднето је 37 захтева за одобравање пројекта у оквиру ове Мере.

По питању захтеваних трошкова ситуација није битно другачија у односу на поднете захтеве. И по овом показатељу привредна друштва остварила су доминантно учешће од 98,3% (174,3 мил. EUR) у поређењу са пољопривредним задругама, које су у оквиру ове Мере захтевале инвестиције у вредности од 3,1 мил. EUR.

Иако индивидуални пољопривредници као физичка лица нису прихватљиви корисници у оквиру Мере 3, овај тип корисника поднео је два захтева и исти су одбијени услед неиспуњавања прописаних услова.

Када је реч о **Мери 7**, уочава се слична структура по питању учешћа појединих типова корисника као код Мере 1, са израженијим учешћем физичких лица у односу на правна лица: 88,1% поднетих захтева од стране физичких лица и 11,9% поднетих захтева од стране

правних лица. У оквиру физичких лица значајно већи број захтева за Меру 7 поднет је од стране индивидуалних пољопривредника (85,0%) у односу на предузетнике (15,0%).

Аналогно поднетим захтевима, највеће учешће у укупно захтеваним трошковима остварују физичка лица (90,2%), а у оквиру овог типа индивидуални пољопривредници са 88,9%, предузетници 11,1% и правна лица - привредна друштва 9,8%.

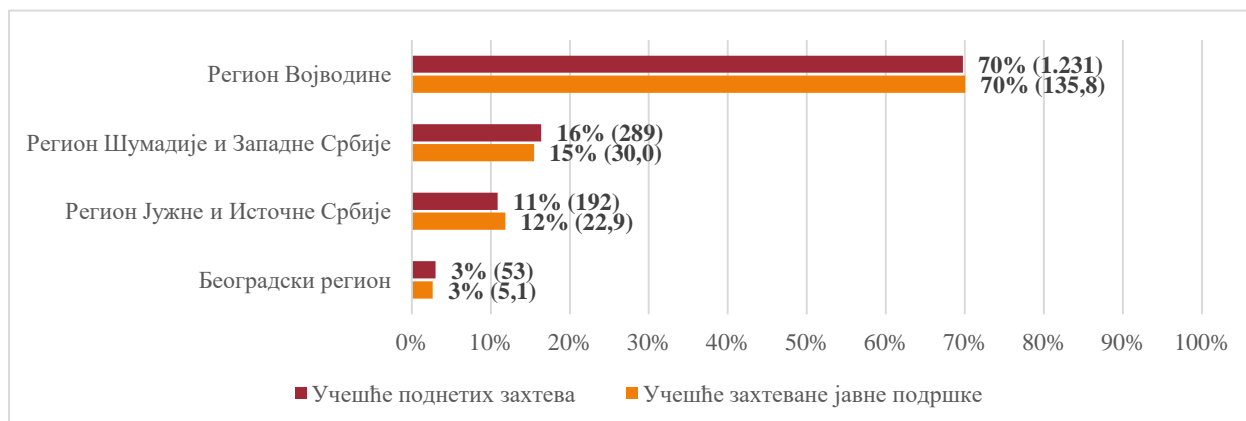
Поднети захтеви према региону

У оквиру **Мере 1** Регион Војводине остварује доминантно учешће, како у броју поднетих захтева за одобравање пројекта тако и са аспекта износа захтеване подршке. Учешће Региона Војводине у укупном броју поднетих захтева у оквиру Мере 1 је 69,7% (1.231 захтев), док у захтеваној подршци (135,8 мил. EUR) овај регион учествује са 70,1%. У укупном броју поднетих захтева за одобравање пројекта (289 захтева) Регион Шумадије и Западне Србије учествује са 16,4%, а у захтеваној подршци (30,0 мил. EUR) са 15,5%. Регион Јужне и Источне Србије је у укупном броју поднетих захтева, као и у захтеваној подршци, остварио учешће од око 11% (192 захтева, односно 22,9 мил. EUR), док учешће Београдског региона у укупном броју поднетих захтева и захтеваној подршци износи око 3% за 53 захтева, односно 5,1 мил. EUR (Графикон 8).

У односу на ГИС 2021 редослед учешћа појединих региона у укупном броју поднетих захтева и захтеване јавне подршке није промењен, при чему је остварен додатни пораст учешћа Региона Војводине, уз истовремено смањење учешћа осталих региона, како у поднетим захтевима тако и у односу на укупно захтевану јавну подршку. Сходно наведеном, доминантна позиција Региона Војводине потврђена је учешћем од око 70% у укупно поднетим захтевима и захтеваној јавној подршци у оквиру Мере 1. У односу на претходно извештавање на годишњем нивоу, разлика у износу укупно захтеване подршке између прва два позиционирана региона (Регион Војводине и Регион Шумадије и Западне Србије) је и даље значајна: износ захтеване јавне подршке Региона Војводине у односу на Регион Шумадије и Западне Србије је 4,5 пута већи, при чему разлика у вредности укупне јавне подршке износи 105,8 мил. EUR.

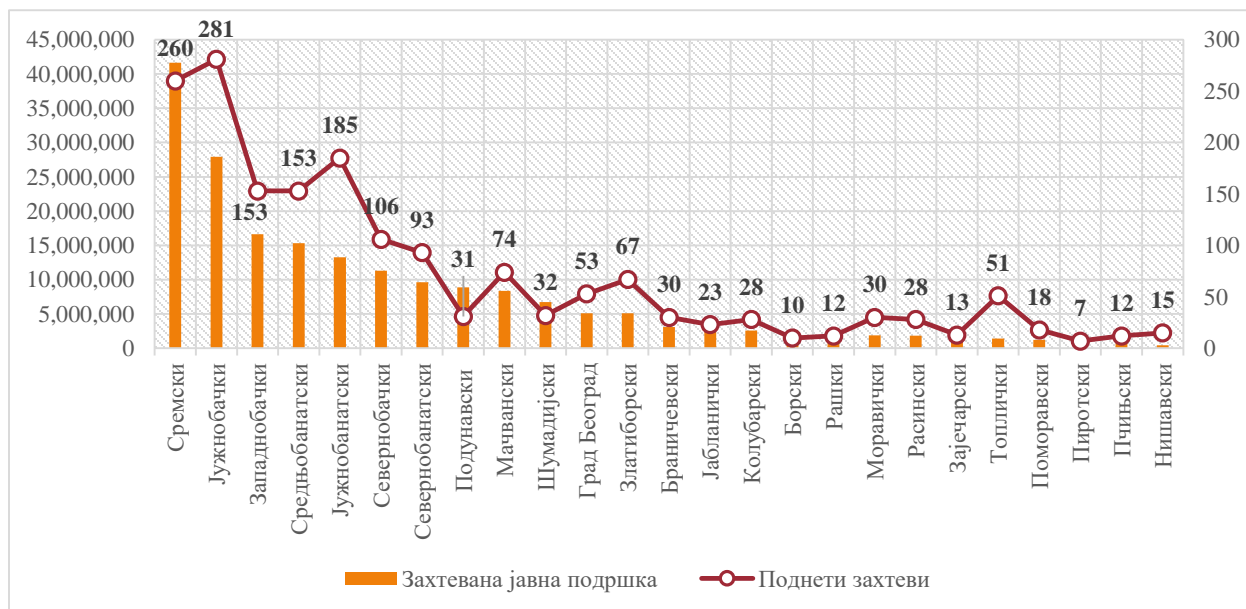
Просечан износ захтеване подршке по поднетом захтеву за Меру 1 износи 109.793 EUR и умањен је за 6.535 EUR у односу на претходно извештавање на годишњем нивоу. Натпросечан износ захтеване подршке по поднетом захтеву остварују Регион Јужне и Источне Србије (119.430 EUR) и Регион Војводине (110.285 EUR), док су Регион Шумадије и Западне Србије и Београдски регион остварили просечну вредност захтеване јавне подршке по поднетом захтеву испод вредности просека за Меру 1 (103.737 EUR, односно 96.487 EUR респективно).

Графикон 8: Учешће региона у укупном броју поднетих захтева и захтеваној јавној подршци (%), Мl

Највећи број поднетих захтева за одобравање пројекта остварила су два управна округа (УО) Региона Војводине: Јужнобачки (281) и Сремски (260). Посматрано са аспекта укупног износа захтеване подршке, првих седам позиција припада УО Региона Војводине, са највећим износом захтеване подршке за Сремски и Јужнобачки УО (41,6 мил. EUR и 27,9 мил. EUR респективно). С друге стране, износ захтеване подршке испод 1,0 мил. EUR остварила су два УО Региона Јужне и Источне Србије: Нишавски и Пчињски. Управни окрузи који су остварили највећу (Подунавски: 286.433 и Борски: 238.799 EUR) и најмању просечну вредност инвестиције по поднетом захтеву припадају Региону Јужне и Источне Србије (Топлички: 27.819 и Нишавски: 30.177 EUR).

Графикон 9: Број поднетих захтева и захтевана јавна подршка према управном округу (EUR), Мl

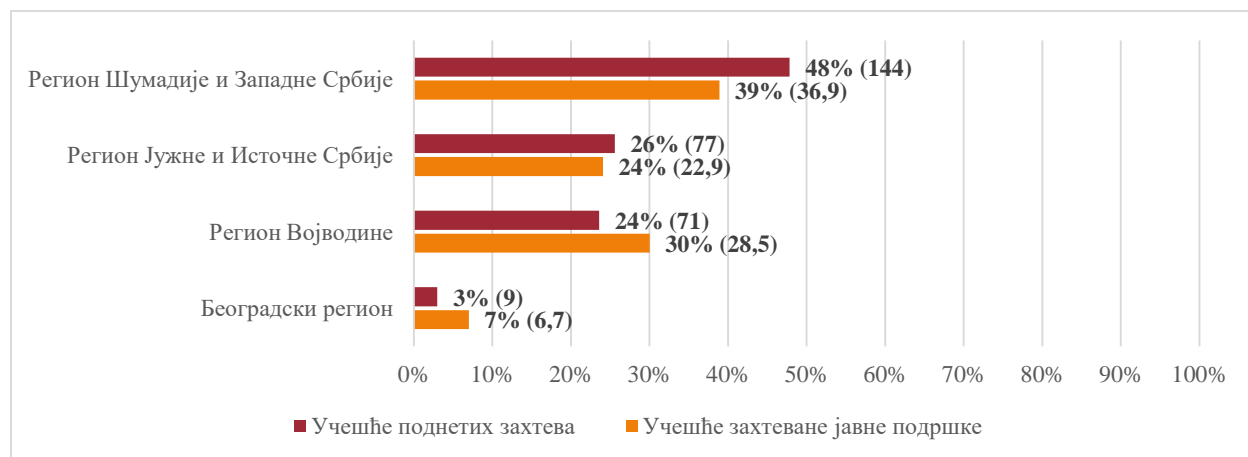

У оквиру **Мере 3** највеће учешће у укупном броју поднетих захтева (47,8% са 144 поднетих захтева) и укупно захтеваној подршци (38,9% са 36,9 мил. EUR) остварује Регион Шумадије и Западне Србије, а затим следе: Регион Јужне и Источне Србије (25,6% са 77 поднетих

захтева и износом укупно захтеване подршке од 22,9 мил. EUR), Регион Војводине са 71 поднетим захтевом и 28,5 мил. EUR захтеване јавне подршке, и најзад Београдски регион са најмањим вредностима за анализиране показатеље: 6,7 мил. EUR захтеване подршке за девет поднетих захтева (Графикон 10).

Регион Шумадије и Западне Србије у укупном броју поднетих захтева остварује учешће од 47,8%. У поређењу са ГИС 2021 није дошло до промене редоследа региона са аспекта учешћа у укупном броју поднетих захтева. Са становишта учешћа у горенаведеном показатељу Регион Шумадије и Западне Србије прате следећи региони: Регион Јужне и Источне Србије (25,6%) и Регион Војводине (23,6%), док Београдски регион остварује најниже учешће у укупном броју поднетих захтева: 3% (Графикон 10). У поређењу са претходним годишњим извештајем пораст учешћа у укупном броју поднетих захтева остварили су Регион Војводине и Београдски регион, а смањење учешћа у наведеном показатељу Регион Шумадије и Западне Србије и Регион Јужне и Источне Србије.

Графикон 10: Учешће региона у укупном броју поднетих захтева и захтеваној јавној подршци (%), МЗ

Према расположивим подацима по регионима, просечан износ захтеване јавне подршке по поднетом захтеву за Меру 3 у односу на ГИС 2021 повећан је за 39.644 EUR и износи 315.281 EUR. Иако је Регион Шумадије и Западне Србије остварио највеће учешће у укупном броју поднетих захтева за одобравање пројекта и износу укупно захтеване јавне подршке, већи износ просечне захтеване подршке по поднетом захтеву у односу на просек за Меру 3 остварују Београдски регион и Регион Војводине (739.151 EUR и 401.160 EUR респективно) - уз тенденцију пораста, док су преостала два региона по овом показатељу остварила вредност испод 300.000 EUR.

Највећем учешћу Региона Шумадије и Западне Србије, како у укупном броју поднетих захтева тако и у укупном износу захтеване подршке за Меру 3, доприноси Златиборски УО са 38 поднетих захтева (12,6%) и захтеваном јавном подршком од 12,4 мил. EUR (13,0%). Поред Златиборског, и Сремски, Шумадијски, Јужнобачки, Јабланички, Подунавски УО, као и Град Београд, остварују износ укупно захтеване подршке изнад 5,0 мил. EUR. Управни окрузи у којима је поднет најмањи број захтева за одобравање пројекта за Меру 3 припадају Региону Јужне и Источне Србије и то Пиротски, Борски и Зајечарски УО: један, два и три поднета захтева респективно (Графикон 11).

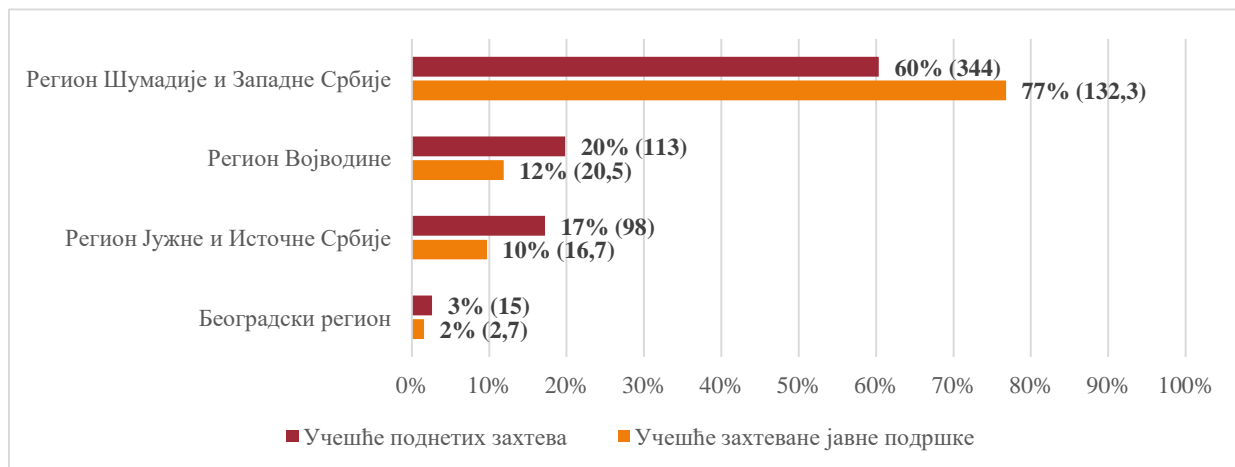
Графикон 11: Број поднетих захтева и захтевана јавна подршка према управном округу (EUR), МЗ

У оквиру **Мере 7**, са становишта броја поднетих захтева (344 односно 60,4%) и износа захтеване подршке (132,3 мил. EUR, односно 76,8%), највеће је учешће Региона Шумадије и Западне Србије, а затим следе: Регион Војводине са укупно захтеваном јавном подршком у износу од 20,5 мил. EUR (11,9%) за 113 поднетих захтева (19,8%), Регион Јужне и Источне Србије са 16,7 мил. EUR захтеване јавне подршке (9,7%) за 98 поднетих захтева (17,2%) и Београдски регион са најнижим вредностима за анализиране показатеље: 2,7 мил. EUR захтеване јавне подршке (1,6%) за 15 поднетих захтева (2,6%), што је представљено на Графикону 12.

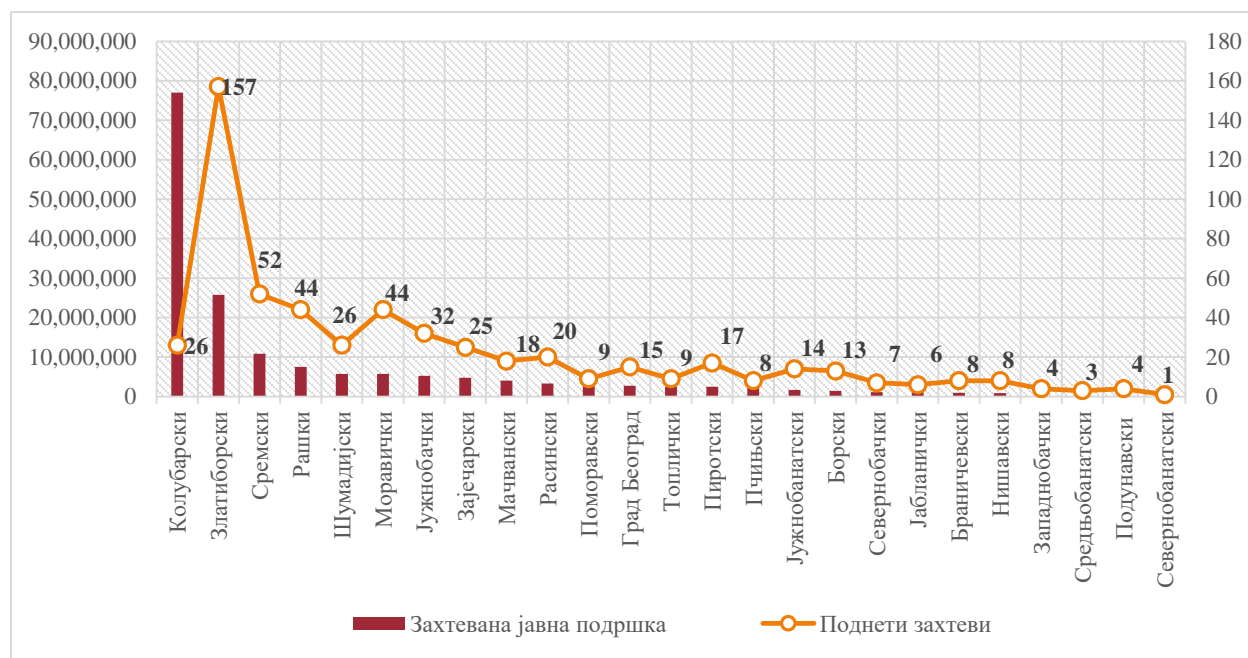
На основу доступних података за Меру 7, просечан износ захтеване подршке по поднетом захтеву за ову Меру износио је 302.279 EUR, што представља значајан пораст у односу на ГИС 2021, и то за 144.636 EUR. Регион Шумадије и Западне Србије остварио је највећу просечну вредност захтеване подршке по поднетом захтеву: 384.702 EUR, док су остали региони забележили просечну вредност овог показатеља испод 200.000 EUR.

Графикон 12: Учешће региона у укупном броју поднетих захтева и захтеваној јавној подршци (%), М7

Највећем учешћу Региона Шумадије и Западне Србије, како у укупном броју поднетих захтева тако и у укупном износу захтеване подршке у оквиру Мере 7 доприносе Златиборски (са аспекта броја поднетих захтева: 157, учешће од 27,5%) и Колубарски УО (са аспекта износа захтеване јавне подршке: 77,0 мил. EUR, учешће од 44,7%). Поред наведена два УО, и Сремски УО остварује износ захтеване јавне подршке изнад 10 мил. EUR. Најмањи број поднетих захтева за одобравање пројекта за Меру 7 на нивоу УО односи се на Регион Војводине: Севернобанатски и Средњобанатски УО: један и три поднета захтева респективно (Графикон 13).

Графикон 13: Број поднетих захтева и захтевана јавна подршка према управном округу (EUR), М7

Напомена: У делу Извештаја који се односи на аналитику поднетих захтева са становишта територијалне дистрибуције није обухваћено 495 захтева у оквиру Седмог позива за Меру 1 и 12 захтева за Меру 3 који нису имали наведено место инвестиције, као и 35 захтева у оквиру Мере 7 који нису имали наведен захтевани износ инвестиције.

2.3. Остварење предложеног циља

Од укупног броја поднетих захтева за одобравање пројекта (3.179) до краја 2022. године од стране ИА донета су следећа решења: 1.193 решења о одобравању пројекта, 645 решења о исплати реализованих пројеката (искључујући авансне исплате), 457 решења о одбијању захтева услед неиспуњавања услова, док је 268 захтева обустављено услед одустанка подносилаца (Табела 5).

Табела 5: Поднети, одобрени, исплаћени, одбијени и обустављени ИПАРД захтеви

Мера	Поднети захтеви		Одобрени захтеви		Исплаћени захтеви*		Одбијени захтеви		Обустављени захтеви	
	Број	Захтевана подршка ЕУ (EUR)	Број	Износ подршке ЕУ (EUR)	Број	Износ подршке ЕУ (EUR)	Број	Захтевана подршка ЕУ (EUR)	Број	Захтевана подршка ЕУ (EUR)
Мера 1	2.260	164.013.158	918	63.359.027	582	24.808.136	301	31.119.165	217	15.746.555
Мера 3	313	72.519.462	135	30.164.489	63	10.628.933	81	11.457.611	22	4.371.994
Мера 7	605	131.463.125	140	16.607.456	0	0	75	10.503.365	29	3.815.353
Мера 9	1	5.355	0	0	0	0	0	0	0	0
Укупно	3.179	368.001.100	1.193	110.130.972	645	35.437.069	457	53.080.141	268	23.933.902

* Комплетно исплаћени пројекти

Од укупног броја поднетих захтева за одобравање пројекта одобрено је 1.193 захтева (37,5%), са припадајућом подршком ЕУ у износу од 110,1 мил. EUR. У односу на ГИС 2021, број одобрених захтева у односу на број поднетих захтева повећан је за 4,4 процентна поена. Истовремено, у односу на ГИС 2021 остварен је пораст укупног броја одобрених захтева за 43,0% (за 359 захтева) и повећање одобреног износа подршке ЕУ за 66,7%, односно за 44,1 мил. EUR. До краја 2022. године комплетно је исплаћено 645 пројеката са износом исплаћене подршке ЕУ од 35,4 мил. EUR.

Повећање одобравања и исплате ИПАРД пројеката у периоду између два извештавања на годишњем нивоу праћена је порастом одбијања и обустављања захтева услед одустајка подносиоца, али са успореном тенденцијом у односу на период 2020-2021. године. Број одбијених захтева у периоду 2021-2022. године бележи пораст за 28,7%, односно за 102 одбијена захтева, док је број обустављених захтева повећан за 18,6%, односно за 42 захтева.

Извршење на програмском нивоу

Стопа извршења за ИПАРД II програм за комплетно исплаћене пројекте, кумулативно изражена до краја 2022. године, износи 20,7%, и односи се на 47.249.426 EUR исплаћене укупне јавне подршке (35.437.069 EUR допринос ЕУ). Највећи допринос укупној програмској стопи извршења остварила је Мера 1 са стопом извршења од 25,8%, Мера 3 остварила је стопу извршења од 21,9%, док остале мере до краја 2022. године нису оствариле допринос у погледу финансијског извршења на програмском нивоу (Табела б).

Табела 6: Финансијско извршење ИПАРД II програма*, кумулатив

Мера	Реализација подршке ЕУ (EUR)					Циљана вредност 2014-2020. (EUR)	Стопа извршења, до краја 2022. г. (%)
	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.		
						а	б
Мера 1	0	4.577.520	6.645.922	15.581.227	24.808.136	96.013.833	25,8
Мера 3	0	0	3.043.987	6.221.997	10.628.933	48.589.380	21,9
Мера 7	0	0	0	0	0	26.200.000	0,0
Мера 9	0	0	0	0	0	500.000	0,0
Укупно ИПАРД II програм	0	4.577.520	9.689.909	21.803.223	35.437.069	171.303.213	20,7

* Програмски буџет на основу Пете измене ИПАРД II програма која је одобрена Одлуком Комисије бр. С(2022)7208 од 05. октобра 2022. године.

Реализација подршке током спровођења Програма, мерена апсолутним износом исплаћене подршке ЕУ, бележи континуирану тенденцију пораста по годинама: најмањи износ исплаћен је на почетку имплементационог периода: 4,6 мил. EUR у 2019. години; 5,1 мил. EUR исплаћено је у 2020. години; 12,1 мил. EUR исплаћено је у 2021. години и 13,6 мил. EUR подршке ЕУ исплаћено је до краја 2022. године. Посматрано кумулативно, највећи пораст реализације подршке ЕУ на годишњем нивоу у односу на претходну годину остварен је у 2021. у односу на 2020. годину (за 125,0%), док је најмањи пораст остварен у 2022. у односу на 2021. годину (за 62,5%).

Табела 7: Реализација и стопа извршења финансијских и оперативних циљева ИПАРД II програма*

Показатељ	Реализација				Реализација 31.12.2022. (кумулатив) а	Циљана вредност 2014-2020. б	Стопа извршења 2022 (%) в = (а/б)
	2019.	2020.	2021.	2022.			
Број пројеката који су добили ИПА подршку у пољопривредно-прехрамбеном сектору и руралном развоју	145	72	293	135	645	1.410	45,7
Укупан износ инвестиција добијених кроз ИПА за пољопривредно-прехрамбени сектор и рурални развој (EUR)	9.645.783	12.836.038	27.748.988	35.104.356	85.335.164	396.679.342	21,5
Број предузећа која спроводе пројекте за модернизацију у пољопривредно-прехрамбеном сектору	145	72	293	135	645	960	67,2
Број предузећа која прогресивно напредују ка стандардима ЕУ	145	72	293	135	645	685	94,2
Број новостворених радних места (брutto)	0	0	0	0	0	180	0,0
Број корисника који улажу у промовисање ресурсне ефикасности и подржавају напредак ка ниској емисији угљеника, као и економију отпорну на климатске промене у пољопривредном, прехрамбеном и сектору за шумарство	0	0	4	7	11	231	4,8

* Циљане вредности показатеља на основу Пете измене ИПАРД II програма која је одобрена Одлуком Комисије бр. C(2022)7208 од 05. октобра 2022. године.

У оквиру ИПАРД II програма циљане вредности показатеља редефинисане су Петом изменом, која је одобрена од стране ЕК 05. октобра 2022. године. Наведена измена квантификованих циљаних вредности на програмском нивоу извршена је у складу са смањењем укупног износа програмског буџета услед аутоматског отказивања средстава подршке ЕУ из алокације за 2017. годину у износу од 3,7 мил. EUR.

На основу програмских циљева и стопа извршења истих закључно са 31.12.2022. године може се констатовати следеће: посматрано кумулативно, ИПА подршку у пољопривредно-прехрамбеном сектору и руралном развоју кроз спровођење ИПАРД II програма добило је 645 корисника, што представља пораст укупног броја подржаних ИПАРД корисника у односу на 2021. годину за 135 пројеката, односно за 26,5% (Табела 7).

Стопа извршења за показатељ „Број пројеката који су добили ИПА подршку у пољопривредно-прехрамбеном сектору и руралном развоју” износила је 45,7%.

Истовремено, у 2022. години укупан износ инвестиција исплаћен кроз ИПА подршку за пољопривредно-прехрамбени сектор и рурални развој у РС износио је 35.104.356 EUR, што доводи до кумулативне реализације у износу од 85.335.164 EUR (пораст у односу на укупан износ исплаћене подршке у 2021. години за 69,9%) и резултира стопом извршења за овај показатељ на програмском нивоу од 21,5%.

Значајно извршење остварено је за програмски показатељ који се односи на модернизацију у пољопривредно-прехрамбеном сектору РС: 67,2%, са укупно 645 исплаћених пројеката. У оквиру овог програмског показатеља током 2022. године исплаћено је 135 пројеката, што представља пораст у односу на укупан број исплаћених пројеката за овај показатељ у 2021. години за 26,5%.

Највећа стопа извршења до краја 2022. године остварена је за програмски показатељ „Број предузећа која прогресивно напредују ка стандардима ЕУ”: 94,2%, кроз исплату укупно 645 пројеката овог типа, односно 135 пројеката током 2022. године. Овај програмски показатељ је у односу на укупно остварену вредност (изражен бројем исплаћених пројеката који доприносе прогресивном напредовању ка стандардима ЕУ) у 2022. години остварио пораст од 26,5%. Највећој стопи извршења за овај показатељ свакако доприноси и чињеница да највећи број пројеката који се реализују кроз ИПАРД II програм истовремено доприносе и прогресивном напретку ка достизању стандарда ЕУ.

Супротно претходно наведеном, најмања стопа извршења остварена је за показатељ „Број корисника који улажу у промовисање ресурсне ефикасности и подржавају напредак ка ниској емисији угљеника, као и економију отпорну на климатске промене у пољопривредном, прехрамбеном и сектору за шумарство”: 4,8%, са укупном реализацијом од 11 пројеката, од чега је седам пројеката овог типа реализовано у 2022. години. Ниска стопа извршења овог показатеља може бити образложена чињеницом да се пројекти разврставају и прате према финансијски доминантној инвестицији, у случају када поднети захтев укључује већи број инвестиција.

Када је реч о показатељу „Број новоотворених радних места” по питању реализације истог није остварен напредак.

Према години програмске имплементације, може се констатовати да је у погледу реализације оперативних циљева најуспешнија била 2021. година, док је 2022. година забележила највећи износ реализације са становишта финансијског циља: „Укупан износ инвестиција добијених кроз ИПА за пољопривредно-прехрамбени сектор и рурални развој”. Током почетне 2018. имплементационе године није било реализације са аспекта оперативних и финансијских циљева ИПАРД II програма.

Извршење према мери

Напредак у достизању циљаних вредности показатеља за поверене мере у оквиру спровођења ИПАРД II програма, исказан стопом извршења, у наставку текста представљен је табеларно, са пратећим образложењем.

Табела 8: Реализација и стопа извршења финансијских и оперативних циљева за Меру 1

Показатељ	Реализација					Реализација 31.12.2022. (кумулатив)	Циљана вредност 2014-2020.	Стопа извршења 2022 (%)
	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.			
						а	б	в = (а/б)
Број подржаних пројеката	0	145	46	279	112	582	900	64,7
Број газдинстава која су модернизовала производњу	0	145	46	279	112	582	750	77,6
Број газдинстава која напредују ка достизању стандарда ЕУ	0	145	46	279	112	582	475	122,5
Број газдинстава која инвестирају у производњу енергије из обновљивих извора	0	0	0	0	1	2	60	3,3
Број газдинстава која инвестирају у смањење N ₂ O и емисије метана (складиштење стајњака)	0	0	0	0	4	6	120	5,0
Укупна вредност инвестиција (EUR)	0	9.645.783	4.370.020	19.044.361	22.254.089	55.314.252	213.364.073	25,9

У 2018. години није остварена исплата ИПАРД подстицаја у оквиру **Мере 1**, с обзиром на то да је реч о првој години спровођења ИПАРД II програма.

Највећа стопа извршења остварена је за показатељ „Број газдинстава која напредују ка достизању стандарда ЕУ”: 122,5%, чиме је за овај показатељ не само остварена, већ и премашена циљана вредност предвиђена ИПАРД II програмом. Стопа извршења за наведени показатељ закључно са 31.12.2022. године премашила је циљану вредност од 475 пројеката за 22,5 процентних поена, односно за 107 комплетно исплаћених пројеката.

Стопа извршења за показатељ „Број подржаних пројеката” износила је 64,7% у односу на циљану вредност предвиђену ИПАРД II програмом (900).

Стопа извршења за показатељ „Број газдинстава која су модернизовала производњу” износила је 77,6%, док је у оквиру Мере 1 значајно нижа стопа извршења остварена за показатеље који се тичу заштите животне средине, и то за показатељ „Број газдинстава која инвестирају у смањење N₂O и емисије метана (складиштење стајњака)” износила је 5,0%, а за показатељ „Број газдинстава која инвестирају у производњу енергије из обновљивих извора” свега 3,3%.

Стопа извршења за показатељ „Укупна вредност инвестиција”, која поред јавне подршке укључује и приватни допринос финансиран из сопвених средстава корисника, закључно са 31.12.2022. године износила је 25,9%.

Табела 9: Реализација и стопа извршења финансијских и оперативних циљева за Меру 3

Показатељ	Реализација					Реализација 31.12.2022. (кумулатив)	Циљана вредност 2014-2020.	Стопа извршења 2022 (%)
	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.			
						а	б	в = (а/б)
Број подржаних пројеката	0	0	26	14	23	63	210	30,0
Број предузећа која су модернизовала производњу	0	0	26	14	23	63	210	30,0
Број предузећа која напредују ка достизању стандарда ЕУ	0	0	26	14	23	63	210	30,0
Број предузећа која инвестирају у производњу енергије из обновљивих извора	0	0	0	0	2	3	21	14,3
Број новостворених радних места (брuto)	0	0	0	0	4	0	120	0,0
Укупна вредност инвестиција (EUR)	0	0	8.466.018	8.704.627	12.850.267	30.020.912	129.571.679	23,2

У почетним имплементационим годинама (2018, 2019) нису извршена плаћања у оквиру **Мере 3**. Прва исплата за ову Меру извршена је у 2020. години, која уједно представља годину са највећим бројем исплаћених пројеката. У значајној мери повећан је број комплетно исплаћених пројеката у 2022. у односу на претходну годину у оквиру наведене Мере, што је утицало и на стопе извршења за показатеље на нивоу Мере 3.

Стопе извршења за показатеље који се тичу броја подржаних пројеката, предузећа која су модернизовала производњу и предузећа која напредују ка достизању стандарда ЕУ, закључно са 31.12.2022. године износе по 30% за сваки од наведених показатеља. Нижа стопа извршења остварена је за предузећа која инвестирају у производњу енергије из обновљивих извора (14,3%), што уједно представља и значајан напредак у поређењу са претходном годином, када није забележена реализација финансијски доминантне инвестиције овог типа.

За пројекте поднете од стране потенцијалних корисника у оквиру **Мере 7** до краја 2022. године није било исплате ИПАРД подстицаја, те је сходно томе и стопа извршења за све показатеље у оквиру ове Мере 0%. Ипак, значајно је напоменути да је у оквиру Мере 7 одобрено 140 пројеката (16,6 мил. EUR подршка ЕУ), од чега је 86 решења о одобравању пројекта усвојено током извештајне 2022. године.

Посматрано према мери, на основу постигнутих резултата до краја 2022. године може се констатовати да су највеће стопе извршења у односу на циљане вредности показатеља исхода и резултата остварене у оквиру Мере 1, при чему се и једини показатељ за који је премашена циљана вредност („Број газдинства која напредују ка достизању стандарда ЕУ”) односи на наведену Меру.

3. ФИНАНСИЈСКЕ ОБАВЕЗЕ И ТРОШКОВИ ПО МЕРАМА

ИПАРД II програмом дефинисан је максимални индикативни допринос ЕУ за период 2014-2020. године у износу од 175,0 мил. EUR. Финансијским споразумом 2014 - 2020 предвиђена је буџетска обавеза за финансијску 2017. годину у износу од 25,0 мил. EUR. На основу размене писама о међусобном разумевању између МПШВ и ЕК од 24. новембра 2020. године, Финансијски споразум је измењен и уместо „n+3” одређено је „n+4” правило финансирања, чиме је одобрено продужење реализације буџетске обавезе за 2017. годину закључно са 31.12.2021. године. Европска комисија је дописом број *AGRI.G.4/FK/D(2022)2980186* известила Србију о почетку примене правила које се односи на аутоматско отказивање додељених средстава и износу који потпада под наведено правило (*de-commitment*), а у складу са чланом 34(1) СС за ИПАРД II програм. С обзиром на то да средства из буџетске алокације за 2017. годину у износу од 3.696.787,3 EUR нису употребљена у сврху предфинансирања, за међуплаћања, и да за иста НАО није доставио захтев за плаћање, ЕК је обавестила Србију о примени аутоматског отказивања буџетске обавезе у наведеном износу. Сходно томе, укупна буџетска обавеза за ИПАРД II програм, тј. опредељен допринос ЕУ, закључно са извештајним периодом, износи 171.303.212,7 EUR. Камата зарађена на ИПАРД II евро рачуну отвореном код НБС, према подацима НФ, од почетка спровођења ИПАРД II програма износи 0,0 EUR.

Табела 10: Максималан индикативни допринос ЕУ за ИПАРД фонд, 2014-2020. год. (EUR)

Година	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2014-2020.
Укупно (EUR)	-	15.000.000	20.000.000	21.303.213	30.000.000	40.000.000	45.000.000	171.303.213

Извор: ИПАРД II програм

У оквиру укупне јавне подршке за акредитоване инвестиционе мере, 75% износа подршке односи се на допринос ЕУ, док национални допринос износи 25%. У случају Мере 9 допринос ЕУ износи 85% укупне јавне подршке, док национално кофинансирање износи 15% (Табела 11). Изменама ИПАРД II програма, како укупна јавна подршка тако и допринос ЕУ расподељени су на мере за које је извршено поверавање послова спровођења буџета: М1, М3, М7 и М9. Највеће учешће у укупно опредељеном доприносу ЕУ остварује Мера 1 са 56,0%, док у укупно опредељеном доприносу ЕУ Мера 3 остварује учешће од 28,4%. Мера 7, за коју је поверавање послова спровођења буџета извршено у 2020. години, у доприносу ЕУ остварује учешће од 15,3%, док је за Мери 9 опредељен допринос ЕУ од свега 0,3%.

Табела 11: Финансијски план према мери, 2014–2020. године

Мера	Укупна јавна помоћ (EUR)	Допринос ЕУ (EUR)	Допринос ЕУ (%)	Национални допринос (EUR)	Национални допринос (%)
Мера 1	128.018.444	96.013.833	75	32.004.611	25
Мера 3	64.785.840	48.589.380	75	16.196.460	25
Мера 4	0	0	85	0	15
Мера 5	0	0	90	0	10
Мера 7	34.933.333	26.200.000	75	8.733.333	25
Мера 9	588.235	500.000	85	88.235	15
Укупно	228.325.852	171.303.213	-	57.022.640	-

Извор: ИПАРД II програм

У 2022. финансијској години расписана су два јавна позива, и то: Седми позив за Мериу 1 и Први позив за Мериу 9.

Током извештајног периода ИА је НФ поднела 30 захтева за средства, док је одобрено 29 захтева. За достављене и одобрене захтеве за средства, НФ је извршио трансфер средстава ИА, која је исплатила 165 корисника, од чега 124 за Мериу 1, 30 за Мериу 3 и 11 за Мериу 7. Укупна вредност подршке исплаћене корисницима у извештајном периоду износи 22.961.886,38 EUR, од чега допринос ЕУ износи 17.221.414,64 EUR, а допринос РС 5.740.471,74 EUR.

Кумулативно посматрано, од почетка спровођења ИПАРД II програма до краја извештајног периода, стопа извршења износи 22,8% (укључујући авансна плаћања).

До краја 2022. године донета су решења о одобравању пројеката у вредности доприноса ЕУ од 110.130.972 EUR, што представља 64,3% укупне ИПАРД подршке предвиђене индикативним финансијским планом (пораст у односу на ГИС 2021 за 66,7%). Од укупно одобреног износа доприноса ЕУ 57,5% односило се на Мериу 1, на Мериу 3 односило се 27,4%, док се на Мериу 7 односило 15,1%. Сходно наведеном, стопе одобравања доприноса ЕУ предвиђеног индикативним планом према мери изnose: 66,0% за Мериу 1, 62,1% за Мериу 3 и 63,4% за Мериу 7 (Табела 12).

Табела 12: Финансијска имплементација доприноса ЕУ према мери (EUR)

Мера	Индикативни финансијски план	Одобрен износ	Исплаћен износ	Стопа одобравања (%)	Стопа извршења (%)
	а	б	в	$г=(б/а)*100$	$д=(в/а)*100$
Мера 1	96.013.833	63.359.027	26.535.879	66,0	27,6
Мера 3	48.589.380	30.164.489	11.690.549	62,1	24,1
Мера 4	0	0	0	0,0	0,0
Мера 5	0	0	0	0,0	0,0
Мера 7	26.200.000	16.607.456	798.211	63,4	3,1
Мера 9	500.000	0	0	0,0	0,0
Укупно	171.303.213	110.130.972	39.024.639	64,3	22,8

Извор: ИПАРД II програм, Заједничке табеле за праћење и евалуацију

До краја 2022. године исплаћено је 52.032.852 EUR јавне подршке, од чега је исплаћено 39.024.639 EUR од укупно одређеног износа доприноса ЕУ. Од укупно исплаћеног доприноса ЕУ 68,0% односило се на Мериу 1, 30,0% на Мериу 3, док се 2,0% односило на Мериу 7, уз стопу извршења индикативног доприноса ЕУ према мери од 27,6%, 24,1%, односно 3,1% респективно (Табела 12).

У поређењу са претходном извештајном годином остварен је значајан напредак у погледу искоришћености доприноса ЕУ за Мериу 1 и Мериу 3 (70,3%, односно 87,9% респективно), док су за Мериу 7 извршене прве исплате у укупном износу доприноса ЕУ од 0,8 мил. EUR. У 2022. години у поређењу са 2021. годином остварено је повећање укупно одобреног износа доприноса ЕУ за 66,7%. У 2022. години извршена је исплата доприноса ЕУ у укупном износу од 17,2 мил. EUR, чиме је остварен пораст укупно исплаћеног доприноса ЕУ у 2022. у односу на 2021. годину за 79,0% (Табела 13).

Табела 13: ИПАРД алокације и извршене исплате доприноса ЕУ према години спровођења (EUR)

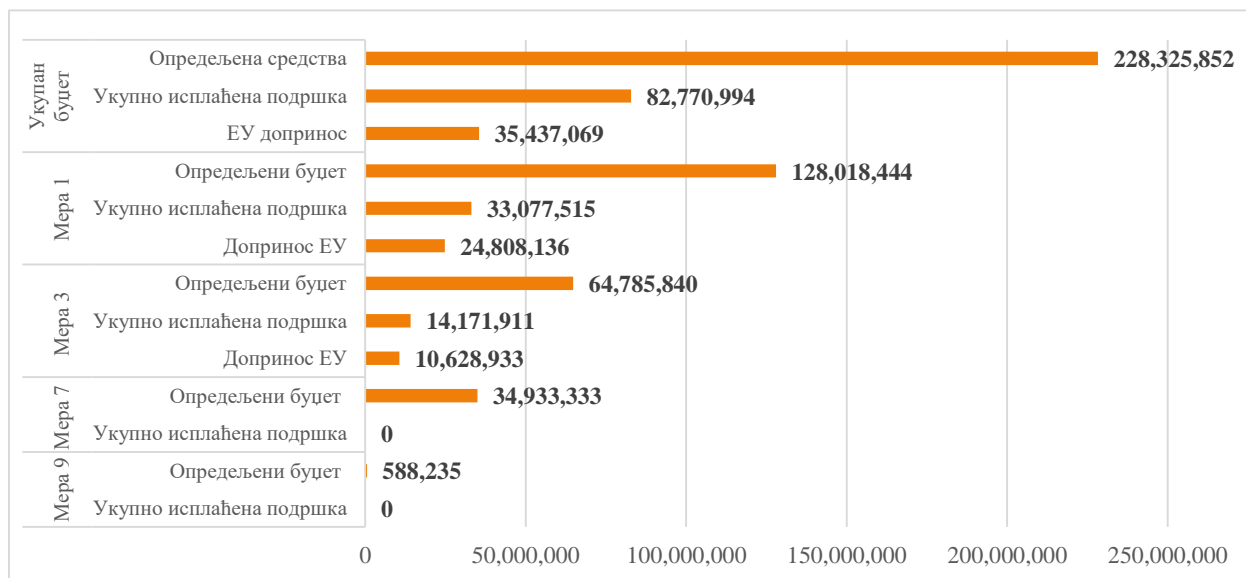
	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2014 - 2020.
Индикативни допринос ЕУ	0	15.000.000	20.000.000	21.303.213	30.000.000	40.000.000	45.000.000	0	0	171.303.213
Мера 1	0	7.535.248	9.900.325	9.663.583	12.199.743	18.902.434	37.812.500	0	0	96.013.833
Мера 3	0	7.464.752	10.099.675	7.952.130	9.162.757	13.910.066	0	0	0	48.589.380
Мера 7	0	0	0	3.687.500	8.637.500	7.187.500	6.687.500	0	0	19.512.500
Мера 9	0	0	0	0	0	0	500.000	0	0	500.000
Исплаћени допринос ЕУ	0	0	0	0	0	4.577.520	5.112.390	12.113.315	17.221.413	39.024.639
Мера 1	0	0	0	0	0	4.577.520	2.068.403	8.935.305	10.954.651	26.535.879
Мера 3	0	0	0	0	0	0	3.043.987	3.178.010	5.468.551	11.690.549
Мера 7	0	0	0	0	0	0	0	0	798.211	798.211
Мера 9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Извор: ИПАРД II програм, Заједничке табеле за праћење и евалуацију

У односу на укупан износ исплаћеног доприноса ЕУ (39,0 мил. EUR), удео од 44,1% остварен је у 2022. години, 2021. година остварује удео од 31,1%, 2020. година остварује удео од 13,1%, док 2019. година остварује удео од 11,7%. Стопа извршења у односу на укупан финансијски план (171,3 мил. EUR) износи 10,1% у 2022. години, 7,1% у 2021. години, 3,0% у 2020. години и 2,7% у 2019. години. Истовремено, исплаћеним износом укупног доприноса ЕУ од 39,0 мил. EUR закључно са 31.12.2022. године остварена је стопа извршења у односу на укупно расположива средства од 22,8%, при чему реализација укупног доприноса ЕУ за Мери 1 износи 27,6%, за Мери 3 износи 24,1%, док овај показатељ за Мери 7 износи 3,1%. У оквиру једног објављеног позива за Мери 9 није било исплата.

Реализација укупне јавне подршке са становишта одређеног буџета према објављеном јавном позиву представљена је на Графикону 14.

Графикон 14: Исплаћена подршка у односу на одређени буџет према мери (EUR)

До краја 2022. године затворена су три позива са становишта обраде и исплате захтева: Први и Други позив за Мери 1 и Први позив за Мери 3. Од укупног броја одобрених пројеката у оквиру Првог и Другог позива за Мери 1 за 56 одобрених пројеката није поднет захтев за исплату или је исти одбијен, док у оквиру Првог позива за Мери 3 за три одобрена пројекта није поднет захтев за исплату, односно исти је одбијен (Табела 14).

Табела 14: Закључени позиви према мери, 31.12.2022. године

Мера/ позив	Поднети захтеви		Одбијени захтеви		Обустављени захтеви		Одобрени захтеви		Исплаћени захтеви		
	Број	Износ јавне подршке (EUR)	Број	Износ јавне подршке (EUR)	Број	Износ јавне подршке (EUR)	Број	Износ јавне подршке (EUR)	Број	Износ јавне подршке (EUR)	
М1	Први позив	85	7.209.545	25	2.077.058	18	814.188	42	3.784.815	32	2.801.390
	Други позив	393	11.481.365	98	2.024.717	106	2.969.760	189	5.232.209	143	4.229.809
М3	Први позив	26	4.964.531	8	2.213.023	3	394.564	15	2.250.709	12	1.693.447
Укупно		504	23.655.441	131	6.314.798	127	4.178.512	246	11.267.733	187	8.724.646

Извор: Заједничке табеле за праћење и евалуацију

4. МЕРЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА И ЕФИКАСНОСТИ СПРОВОЂЕЊА ИПАРД ПРОГРАМА

У извештајном периоду спроведена су следећа именована и персоналне промене:

- **Промене у оквиру система управљања и контроле:**
 - Тања Мишчевић, министарка за европске интеграције, именована је 24. новембра 2022. године за националног ИПА координатора (НИПАК).
- **Промене у оквиру Управљачке структуре:**
 - Јована Здравковић именована је за помоћника министра Сектора за управљање средствима ЕУ (МФ) 10. фебруара 2022. године;
 - Катарина Вуковић именована је за в.д. начелника Одељења за надзор и праћење функционисања система управљања средствима ЕУ (НАО СО) 14. јуна 2022. године.
- **Промене у оквиру ИПАРД агенције:**
 - Мирјана Вранић разрешена је дужности в.д. помоћника директора Сектора за одобравање плаћања 12. јуна 2022. године;
 - Бошко Уметић дао је оставку на функцију в.д. помоћника директора Сектора за одобравање пројеката 31. октобра 2022. године;
 - Марко Кесић разрешен је дужности в.д. директора УАП 05. новембра 2022. године;
 - Сања Даниловић именована је за в.д. директора УАП 15. децембра 2022. године;
 - Драгослав Милутиновић именован је за в.д. помоћника директора Сектора за одобравање пројеката 29. децембра 2022. године.

Током извештајног периода није било персоналних промена у оквиру УТ.

4.1. Активности Управљачког тела

Управљачко тело одговорно је за припрему и спровођење ИПАРД II програма, и то за:

- израду нацрта ИПАРД II програма и свих његових измена и допуна;
- контролу и проверу мера дефинисаних ИПАРД II програмом;
- одабир мера у оквиру сваког позива за подношење захтева, одређивање услова прихватљивости и расподелу финансијских средстава по мерама и позивима;
- израду и ажурирање одговарајућег националног правног основа за спровођење ИПАРД II програма;
- помоћ и подршку у раду ИПАРД II Одбора за праћење.

УТ одговорно је и за успостављање система за праћење и извештавање у циљу прикупљања финансијских и статистичких података о напретку у спровођењу ИПАРД II програма. Систем за праћење и извештавање омогућава израду годишњих извештаја, као и завршног извештаја о спровођењу ИПАРД II програма које УТ доставља ИПАРД II ОП, НАО, НИПАК и ЕК. Управљачко тело спроводи и вредновања ИПАРД програма и извештава о спроведеним активностима предвиђених Планом вредновања. Осим наведеног, УТ припрема и годишњи акциони план за активности предвиђене у оквиру Мере 9, као и План активности видљивости и комуникације и извештава чланове ИПАРД II ОП о реализацији истих.

У извештајном периоду УТ је спровело следеће активности:

- Припремљен је предлог Пете измене ИПАРД II програма, који је усвојен на Деветој седници ИПАРД II ОП од стране чланова. ЕК је имплементационом Одлуком број С(2022)7208 од 05. октобра 2022. године усвојила предлог измене Програма. Најзначајнија измена односи се на модификацију финансијских табела са одређеним ИПАРД средствима према мери и години, а у складу са аутоматским отказивањем неискоришћених средстава ЕУ за 2017. годину у износу од 3,7 мил. EUR.
- Измене Правилника о ИПАРД подстицајима за инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава⁹, Правилника о ИПАРД подстицајима за инвестиције у физичку имовину које се тичу прераде и маркетинга пољопривредних производа и производа рибарства¹⁰ и Правилника о ИПАРД подстицајима за диверзификацију пољопривредних газдинстава и развој пословања¹¹ уследиле су након усвајања Закона о измени и допуни Закона о пољопривреди и руралном развоју¹², а у циљу увођења могућности авансног плаћања, као и отклањања уочених недостатака у претходном периоду.
- Припремљен је ИПАРД III програм Републике Србије за период 2021-2027. године, који је усвојен је од стране ЕК 09. марта 2022. године.

Ризици у спровођењу ИПАРД II програма и предузете активности

У извештајном периоду, УТ је у координацији са ИА предузело активности како би се утврдили и отклонили ризици и недостаци који утичу на спровођење ИПАРД II програма. У табели 15 наведене су активности које се односе на измене правилника за Меру 1, Меру 3 и Меру 7, а које су у складу са Законом о измени и допуни Закона о пољопривреди и руралном развоју, а у циљу примене мера за отклањање идентификованих ризика и унапређења ефикасности спровођења.

Табела 15: Ризици и предузете активности у циљу отклањања ризика и недостатака у спровођењу мера ИПАРД II програма у 2022. години

Ризици током спровођења мере (проверљивост и контрола)	Предузете активности	Исход
Мера 1		
1. Корисници нису у могућности да обезбеде целокупан износ средстава за реализацију инвестиције	Редовни састанци УТ и ИА	Изменом и допуном правилника за Меру 1 уведене су одредбе којима је омогућена авансна исплата ИПАРД корисницима.
2. Дужи процес административне обраде услед подношења непотпуних захтева од стране потенцијалних ИПАРД корисника	Редовни састанци УТ и ИА	Изменом и допуном правилника за Меру 1 прописана је обавезна документација за сваког подносиоца. Такође, уведена је одредба која прописује могућност само једне допуне одобреног пројекта.

⁹ „Сл. гласник РС”, бр. 84/17, 112/17, 78/18, 67/19, 53/21, 10/22 и 18/22

¹⁰ „Сл. гласник РС”, бр. 84/17, 23/18, 98/18, 82/19, 74/21 и 10/22

¹¹ „Сл. гласник РС”, бр. 76/20, 87/21 и 10/22

¹² „Сл. гласник РС”, бр. 114/21

3. Раст цена грађевинског материјала, механизације и опреме, како у РС, тако и на светском тржишту, један је од разлога одустајања корисника од реализације инвестиција	Редовни састанци УТ и ИА	Припремљен је и послат у нормативну процедуру предлог измене и допуне правилника за Мери 1 којом би се увела могућност индексације цена, што би уједно допринело побољшању апсорпције средстава.
Мера 3		
1. Корисници нису у могућности да обезбеде целокупан износ средстава за реализацију инвестиције	Редовни састанци УТ и ИА	Изменом и допуном правилника за Мери 3 уведене су одредбе којима је омогућена авансна исплата ИПАРД корисницима.
2. Раст цена грађевинског материјала, механизације и опреме, како у РС, тако и на светском тржишту, један је од разлога одустајања корисника од реализације инвестиција	Редовни састанци УТ и ИА	Припремљен је и послат у нормативну процедуру предлог измене и допуне правилника за Мери 3 којом би се увела могућност индексације цена, што би уједно допринело побољшању апсорпције средстава.
Мера 7		
1. Корисници нису у могућности да обезбеде целокупан износ средстава за реализацију инвестиције	Редовни састанци УТ и ИА	Изменом и допуном правилника за Мери 7 уведене су одредбе којима је омогућена авансна исплата ИПАРД корисницима.
2. Раст цена грађевинског материјала, механизације и опреме, како у РС, тако и на светском тржишту, један је од разлога одустајања корисника од реализације инвестиција	Редовни састанци УТ и ИА	Припремљен је и послат у нормативну процедуру предлог измене и допуне правилника за Мери 7 којом би се увела могућност индексације цена, што би уједно допринело побољшању апсорпције средстава.

4.1.1. Изјава о управљању

У складу са чланом 59(2) ОС ИПА II и чланом 46(1) СС, НАО је доставио ЕК Изјаву о управљању за 2022. годину, која обухвата:

- укупну одговорност за финансијско управљање средствима ЕУ у РС и за законитост и регуларност основних трансакција;
- одговорност за ефикасно функционисање система управљања и интерне контроле у оквиру ИПА II.

НАО је извршио анализу годишњих изјава о управљању достављених од стране ИПАРД Оперативне структуре засноване на директном и континуираном надзору и праћењу адекватног функционисања система интерне контроле успостављеног за спровођење ИПАРД II програма.

У Изјави о управљању за 2022. годину од стране НАО посебно су наглашене следеће области:

- **Правовремено спровођење ИПАРД програма за период 2014 – 2020. године**, како би се осигурало благовремено спровођење и апсорпција ИПАРД средстава. Посебна пажња посвећује се редовном праћењу и надзору кључних процеса и унапређењу сарадње између Управљачке и Оперативне структуре. Један од инструмената који се

примењује у ову сврху су редовни састанци у циљу разматрања текућих задатака и проблема. Поред тога, МПШВ је иницирало формирање радне групе у циљу праћења и извештавања ЕК о реализацији активности предвиђених Акционим планом за унапређење искоришћености ИПАРД средстава.

- **Капацитет запослених у свим ИПАРД телима**, са фокусом на:
 - даље запошљавање у складу са анализом радне оптерећености;
 - примену различитих инструмената и механизма за задржавање кадрова;
 - континуирано усавршавање и унапређење институционалних капацитета.
- **Спровођење политике задржавања кадрова у ИПАРД телима.** Политика задржавања кадрова препозната је као један од приоритета од стране највиших нивоа власти у РС. У наредном периоду биће настављене активности које се односе на наведену политику у оквиру целокупне ИПА/ИПАРД структуре. НАО и тела у оквиру Управљачке структуре пружају пуну подршку свим ИПАРД телима у постизању заједничког циља који се односи на повећање апсорпције ИПАРД средстава и одржавање система стабилним и ефикасним. У складу са наведеним, НАО се придружио регионалној иницијативи за проналажење најбољег решења за увећање плата запослених у оквиру ИПАРД структуре. Такође, значајне промене у погледу реализације политике задржавања кадрова спроведене су посредством измене Уредбе о разврставању радних места и мерилима за опис радних места државних службеника. Спроведене активности представљају подстрек за даље планирање и рад на развоју функционалних и ефективних мера политике задржавања кадрова, које се између осталог односе и на омогућавање широког спектра обука у циљу унапређења капацитета.
- **Неправилности и борба против корупције и превара.** Досадашњи заједнички рад и успешна сарадња између ИПАРД тела и *AFCOS* наставиће се и у наредном периоду.
- **Припрема институционалног, правног и процедуралног оквира за ИПАРД III програм.** Циљ НАО и тела у оквиру Управљачке структуре, УТ и ИА је да примене научене лекције из претходног програмског периода, како би се осигурало благовремено поверавање послова спровођења буџета за ИПАРД III програм.

4.2. Активности НАО СО и Националног фонда

У извештајном периоду ИПАРД ОС поднела је три захтева за измену акредитованих процедура (два од стране ИА и један од стране УТ). Поред тога, од стране ИА поднета су и три захтева за изузету ситуацију НАО на одобравање.

Измена процедура у ИА: У извештајном периоду ИА је поднела два захтева за измену процедура услед измена и допуна Закона о пољопривреди и руралном развоју, Правилника о ИПАРД подстицајима за инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава, Правилника о ИПАРД подстицајима за инвестиције у физичку имовину које се тичу прераде и маркетинга пољопривредних производа и производа рибарства и Правилника о ИПАРД подстицајима за диверзификацију пољопривредних газдинстава и развој пословања. Предложене измене и допуне нису утицале на услове поверавања послова спровођења буџета, нити су оцењене као значајне према упутствима о значајним променама добијеним од стране ЕК. Све предложене измене и допуне одобрене су од стране НАО и односе се на техничке корекције, искључивање појединих прилога у циљу административног поједностављења, поједностављења процедура и сл.

Измењене верзије процедура у ИА:

- Верзија 3 од 18. марта 2022. године, и
- Верзија 3.1 од 14. септембра 2022. године.

Измена процедура у УТ: Током извештајног периода УТ је поднело један захтев за измену и допуну процедура услед усклађивања са измењеном систематизацијом, прилозима који се односе на ПРАГ процедуре, као и измена и допуна СС. Верзија 2.0 процедура ступила је на снагу 07. јула 2022. године.

Контроле на лицу места спроведене од стране Управљачке структуре

Током извештајног периода, а у складу са планом контроле на лицу места за 2022. годину, НАО СО је спровео четири контроле на лицу места у ИА, једну у УТ и три посете одабраним ИПАРД корисницима.

Процена ризика од стране НАО СО за ИПАРД II програм заснована је на следећим факторима ризика:

- Уговорени износ;
- Исплаћени износ;
- Тип корисника;
- Контроле на лицу места спроведене од стране других тела;
- Реализација ИПАРД пројеката од стране корисника.

Све планиране контроле на лицу места спроведене су од стране НАО СО, осим једне за Меру 9: „Техничка помоћ”, узимајући у обзир да се наведена Мера није спроводила током 2022. године.

Спроведене контроле односиле су се на радне процесе, укључујући и хоризонталне процесе. Сврха контрола на лицу места била је провера усклађености спровођења радних процеса у ИА и УТ са акредитованим процедурама, ефикасност и ефективност успостављеног система за спровођење ИПАРД II програма, као и контрола инвестиција на терену. Такође, један од циљева контрола на лицу места је провера да ли ИПАРД тела заиста спроводе процедуре на основу којих су им поверени послови спровођења буџета у оквиру ИПАРД II програма.

Процеси који су били предмет контроле у ИА су следећи: одобравање пројеката, контрола на лицу места пре одобравања пројеката и пре одобравања плаћања, накнадна (*ex-post*) контрола, одобравање плаћања и хоризонтални процеси. Главни налази односили су се на запошљавање кадрова, неадекватан приступ управљању ризицима, нејасне или нетачне референце у контролним листама, нејасне закључке по питању бодовања и рангирања захтева, непоштовање рока за доношење решења, коришћење различитих верзија контролних листа у поређењу са важећом верзијом према приручнику о раду, неусклађености између стварног радног аранжмана и акредитоване процедуре, неусаглашеност процедуре у погледу контроле за раније спроведене пројекте, непоштовање „принципа појачаног надзора”, извештавања о подацима који се тичу људских ресурса, пријављивања неправилности.

У вези са посетама ИПАРД корисницима, утврђено је да су инвестиције на лицу места и да се користе у складу са наменом, прописно обележене и у складу са карактеристикама приказаним у документима.

Током контроле на лицу места у УТ спроведене су административне провере (*desk-based*), које су се односиле на хоризонталне процесе. Контрола на лицу места спроведена је како би се осигурало постојање и ефикасно функционисање система управљања и контроле и поштовање акредитованих процедура. Утврђено је непоштовање процедура које се односе на расподелу дужности и поштовање принципа „четири ока”. Поред тога, дате су препоруке у вези са планом замена и политиком осетљивих радних места.

Такође, предмет контроле била су и извршена плаћања за четири корисника за које је ИА поднела захтев НФ. Налаз НФ односи се на нетачно попуњавање анекса ИА који се односи на усклађивање извршених плаћања, непоштовање рока од девет месеци за административну обраду захтева и доношење решења о одобравању пројекта, као и рока од шест месеци од пријема захтева за исплату до издавања решења о исплати.

Одржани састанци на управљачком нивоу

Током 2022. године одржани су бројни консултативни састанци између релевантних представника УС и ОС, а у вези са изменама процедура, неправилностима, налазима РТ и ДГ АГРИ, напретком у спровођењу Програма и ризиком од аутоматског отказивања средстава, запошљавањем и сл. Поред тога, одржани су и састанци Радне групе за праћење и извештавање ЕК о реализацији активности предвиђених Акционим планом за унапређење искоришћености ИПАРД средстава.

Управљање ризицима

ИПАРД тела су током 2022. године спровела радионице у вези са управљањем ризицима и припремила регистре ризика, укључујући планиране активности за ублажавање истих. Регистри ризика достављени су НАО СО од стране НФ, УТ и ИА. Сви идентификовани ризици се редовно прате, као и успостављени кључни показатељи.

4.3. Активности ИПАРД агенције

Према Правилнику о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у МПШВ који је ступио на снагу 01. фебруара 2022. године, у УАП је систематизовано 282 радна места, од чега се 232 односе на послове спровођења ИПАРД II програма. Укупан број запослених на дан 31. децембар 2022. године износио је 280, од чега је на ИПАРД пословима радило 168 запослених (133 на неодређено и 35 на одређено време).

Јавни конкурс за попуњавање 24 извршилачка радна места, од чега 22 на ИПАРД пословима, расписан је 29. септембра 2021. године и окончан је запошљавањем 11 лица (од чега девет на ИПАРД пословима). Поред тога, јавни конкурс за попуњавање 31 извршилачког радног места (од тога 29 на ИПАРД пословима) расписан је 20. јула 2022. године и очекује се да ће бити окончан у фебруару 2023. године.

Током 2022. године ИА је континуирано припремала и ажурирала моделе аката за поступање по захтевима за одобравање ИПАРД пројеката, приговорима у поступку рангирања, захтевима за одобравање авансне исплате и захтевима за одобравање ИПАРД подстицаја.

Када је реч о изузетним ситуацијама поднето је три захтева и сви су одобрени. Захтеви су се односили на спровођење контроле пре одобравања пројекта у оквиру Седмог позива за Меру 1, методологију за обрачун и верификацију пријављених површина под засадама у сектору воћарства, док је трећи захтев имао за циљ омогућавање истог третмана корисника

у оквиру истог јавног позива и односио се на методологију обрачуна прихватљивих трошкова.

Током 2022. године ИА је поднела два захтева за измену процедура које су одобрене од стране НАО, и то у циљу усаглашавања са изменама Закона о пољопривреди и руралном развоју, правилника који регулишу спровођење М1, М3, М7 и М9, препорукама спроведених ревизија и изменама Правилника о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места.

Неки од изазова са којима се суочавала ИА односили су се на недовољан број и флукуацију запослених, некомплетност поднетих захтева, спровођење поступка бодовања и рангирања, издавање употребне дозволе за изградњу, поремећаје на тржишту, и сл.

4.3.1. Контроле спроведене по мерама и утврђене неправилности

Током 2022. године спроведено је укупно 788 контрола на лицу места, од чега је спроведено 474 контрола пре одобравања пројекта и 187 контрола пре исплате. У складу са планом формираним на основу калкулације ризика, током 2022. године спроведене су накнадне (*ex-post*) контроле. С обзиром на то да се број исплаћених захтева из године у годину сукцесивно повећава, повећава се и број пројеката који су предмет контроле након исплате. Током 2022. године спроведено је укупно 127 контрола након исплате (*ex-post*).

У извештајном периоду пријављено је седам сигнала неправилности и четири *PACA* пријаве. У складу са процедуром за управљање неправилностима, за пет пријава донета је одлука о потврђивању неправилности. У вези са потврђеним неправилностима поднете су четири кривичне пријаве надлежном тужилаштву, док су у вези са две потврђене неправилности са финансијским утицајем донета решења за повраћај средстава. За три пријаве сигнала неправилности донета је одлука да неправилност не постоји, док је у току поступак решавања за још три сигнала неправилности.

4.3.2. Ревизорске мисије

Током извештајног периода извршено је пет редовних интерних ревизија у ИА, две ревизије праћења спровођења препорука (*follow-up*) и једна ревизија по налогу директора у складу са годишњим планом ревизије за 2022. годину.

Извршене су следеће редовне интерне ревизије: ревизија поновног извођења за одобравање плаћања за Мету 1 - Трећи позив (*Re-performance*), ревизија Групе за извештавање, ревизија контроле на лицу места (праћење контролора на терену), ревизија управљања неправилностима и преварама и ревизија обрачуна референтних цена. Ревизија по налогу директора односила се на ревизију контроле на лицу места, док се једна ревизија праћења односила на одобравање пројеката, а друга на безбедност информационог система УАП (ИСО 27002) у делу спровођења ИПАРД фонда.

Интерни ревизори су идентификовали укупно 12 нових налаза, од којих је један налаз високог ризика, девет налаза средњег ризика и два налаза ниског ризика. Налаз високог ризика указује да база референтних цена садржи референтне цене које нису адекватно обрачунате. Најзначајнији налази средњег ризика односили су се на то да принцип „контроле четири ока” и супервизије нису спроведени на одговарајући начин у Сектору за контролу на лицу места и Одељењу за одобравање плаћања, као и да су у базу референтних

цена унети нетачни рокови важења понуда/фактура, ценовника/каталога и извештаја релеватних институција.

Извештаји са Акционим плановима за имплементацију препорука ревизије и задатим роковима достављени су у циљу информисања НАО.

Информације о налазима ревизије Ревизорског тела, препорукама и мерама које је предузела ИПАРД структура

Ревизорско тело је у периоду од 01. априла до 31. јула 2022. године извршило ревизију система управљања и контроле успостављеног под индиректним управљањем за ИПАРД програм 2014-2020, за период 1. април 2021 - 31. март 2022. године и доставило коначан извештај у октобру 2022. године. Ревизија је укључила и праћење налаза објављених у претходном ревизорском извештају за целокупну структуру Програма.

Констатован је један налаз високог ризика, шест налаза средњег ризика и један налаз ниског ризика. Већина налаза ревизије односила се на непотпуну имплементацију Приручника Одељења за одобравање пројеката у делу који се односи на проверу оправданости трошкова и који може довести до погрешног обрачуна укупних трошкова за ИПАРД подстицаје, а може штетити угледу и финансијском интересу ЕУ и РС. Како би се обезбедила ефективност и ефикасност функционисања система интерне контроле и избегао ризик од неоправданог одобравања захтева за одобравање изузете ситуације, ревизори су препоручили доследну примену прописаних процедура у вези са евидентирањем, прегледом на одговарајућим нивоима, одобравањем и извештавањем о изузетим ситуацијама. Процес измене и имплементација нове верзије процедура у оквиру ИПАРД система може водити ка нејасноћама у њиховој примени и довести до неравноправног третмана подносилаца захтева приликом обраде истих у оквиру различитих позива и мера.

Ревизију операција ИПАРД II програма за фискалну 2022. годину, РТ отпочело је у новембру 2022. године и трајаће до 28. фебруара 2023. године, након чега ће бити достављен коначан извештај.

Ревизија операција ИПАРД II програма за фискалну 2021. годину спроведена је у периоду октобар 2021 – март 2022. године, а коначан извештај објављен је 11. марта 2022. године. Утврђено је шест налаза, од којих је један налаз високог ризика, четири налаза средњег ризика и један налаз ниског ризика. Један налаз са финансијским утицајем односио се на недоследну примену контролне листе за Мету 3 у делу који се односи на одобравање Листе одобрених објеката Генералног директората Европске комисије за безбедност хране.

Поред наведеног, РТ је 15. марта 2022. године доставило годишње ревизорско мишљење и годишњи извештај о ревизорским активностима за ИПАРД програм за 2021. годину. На основу извршених ревизија, ревизори пружају оправдану гаранцију да су износи наведени у завршним рачунима и финансијским извештајима за претходну годину валидни и прихватљиви и да су финансијске информације тачне. Извршено је и праћење налаза ЕК и РТ (укупно 61 налаз), од чега је затворено 18 налаза.

У складу са дописом *Ref. Ares (2020)4050421* од 31.07.2020. године, а у вези са Акционим планом за попуњавање позиција помоћника директора у ИА на дугорочној основи, о напретку у спровођењу акционог плана НАО редовно извештава ДГ АГРИ на кварталном нивоу. У 2022. години није постигнут напредак.

4.4. Активности ИПАРД Одбора за праћење

Испитивање постигнутих резултата ИПАРД II програма, достизање дефинисаних циљева по мерама, као и напретка у коришћењу финансијских средстава, неке су од функција које обавља ИПАРД II Одбор за праћење (ИПАРД II ОП).

ИПАРД II ОП чине представници надлежних државних органа и тела, релевантних економских, социјалних и еколошких партнера, а истим председава министар надлежан за пољопривреду и рурални развој. ЕК, НИПАК, НАО и ОС учествују у раду ИПАРД II ОП са статусом посматрача, без права гласа. Седнице ИПАРД II ОП одржавају се најмање два пута у току 12 месеци. УТ обавља улогу Секретаријата ИПАРД II ОП и као такво припрема информације, анализе и извештаје о спроведеним активностима о којима информише ИПАРД II ОП. Несметан рад постиже се обезбеђивањем кворума, односно присуством 2/3 чланова ИПАРД II ОП на редовним седницама. Од почетка спровођења ИПАРД II програма одржано је укупно десет седница ИПАРД II ОП, при чему су током извештајног периода одржане две седнице Одбора.

Девета седница ИПАРД II ОП одржана је 21. јуна 2022. године у Београду. Након усвајања дневног реда и записника са претходне седнице, чланови ИПАРД II ОП одобрили су Годишњи извештај о спровођењу ИПАРД II програма Републике Србије за 2021. годину, као и предлог Пете измене ИПАРД II програма. Поред тога, на седници је представљен ИПАРД III програм, који усвојен 09. марта 2022. године од стране ЕК. Такође, дат је преглед остварених резултата у спровођењу ИПАРД II програма, као и план активности за наредни период са аспекта Управљачке и ИПАРД ОС. Након одржане седнице ИПАРД II ОП, за представнике ЕК, ДЕУ, УТ и ИА организована је теренска посета ИПАРД корисницима. Том приликом они су посетили кориснике који су успешно реализовали своје инвестиције у оквиру Мере 3, и то: „Фрувита” д.о.о. Смедерево (прерада воћа), „Петковић” д.о.о. Параћин (прерада меса), као и „Воћар” д.о.о. Свилајнац (прерада воћа). Поред тога, током теренске посете обишли су и „Винарију Александровић”, која је конкурисала за ИПАРД подшку у оквиру Мере 7 и којој је исплаћен први аванс за изградњу смештајних капацитета.

Десета седница ИПАРД II ОП одржана је 14. децембра 2022. године у Београду. Након усвајања дневног реда и записника са претходне седнице, чланови ИПАРД II ОП одобрили су Акциони план за Меру „Техничка помоћ” за 2023. годину. Поред наведеног, члановима ИПАРД II ОП представљен је Извештај ревизије система за 2022. годину. Такође, представници ЕК представили су смернице за комуникацију и видљивост у оквиру ИПАРД III програма. Истовремено, чланови ИПАРД II ОП информисани су о постигнутом напретку у спровођењу ИПАРД II програма путем Извештаја о спровођењу ИПАРД II програма за извештајни период 01. јануар - 30. јун 2022. године.

4.5. Систем за праћење и вредновање

УТ и ИПАРД II ОП прате ефикасност и квалитет спровођења ИПАРД II програма, о чему се извештава ЕК. Праћење програма спроводи се посредством оперативних и финансијских показатеља дефинисаних ИПАРД II програмом. УТ је одговорно за процес организације и управљања системом за праћење, вредновање и извештавање у вези са спровођењем ИПАРД II програма. Прикупљене информације, након консултација са ИА и ЕК, представљају се члановима ИПАРД II ОП у виду извештаја о спровођењу ИПАРД II програма.

4.5.1. Обезбеђивање и координација активности праћења

У складу са одговорностима преузетим из Меморандума о разумевању закљученог између ИА и УТ, ИА извештава УТ о спровођењу ИПАРД II програма. Достављање података спроводи се на основу Заједничких табела за праћење и евалуацију ИПА програма руралног развоја 2014-2020 и других припремљених извештаја. Табеле за праћење спровођења ИПАРД II програма обухватају релевантне информације представљене у виду оперативних и финансијских показатеља. Такође, ИА доставља и информације о извршеним контролама, утврђеним неправилностима, као и додатне информације и податке о спровођењу ИПАРД II програма. Прилог 1 овог Извештаја садржи кумулативне Заједничке табеле за праћење и евалуацију ИПАРД II програма са пресеком стања до краја децембра 2022. године.

4.5.2. Активности вредновања Програма

Оквирним и Секторским споразумом предвиђена је обавеза спровођења вредновања програма претприступне помоћи за рурални развој (ИПАРД). Основни принципи вредновања ИПАРД помоћи ЕУ РС дефинисани су чланом 55. ОС. Активности које се тичу вредновања ИПАРД програма у оквиру ИПАРД ОС у надлежности су УТ (Одељење за управљање ИПАРД програмом, МПШВ) - Група за праћење, вредновање и извештавање о ИПАРД програму, које наведене активности спроводи у сарадњи са ИА и у консултацији са ЕК.

У наставку овог поглавља представљен је напредак у спровођењу препорука спроведеног вредновања ИПАРД II програма, као и наредни кораци.

Спровођење препорука вредновања

У 2020. години спроведено је вредновање ИПАРД II програма у току програмске имплементације за период спровођења 2018-2019. године. Вредновање је спроведено од стране изабраног понуђача, Институт за економику пољопривреде, Београд. Вредновањем су обухваћене следеће активности: *A1. Процена доступности података за контекст показатеље ИПАРД II програма и A2. Административно поједностављење обраде ИПАРД захтева у циљу јачања апсорпционог ИПАРД капацитета*. На основу налаза припремљене су препоруке вредновања и уједно дефинисане релевантне институције за спровођење истих у оквиру својих надлежности.

Управљачко тело је у циљу праћења спровођења препорука вредновања ИПАРД II програма извршило анализу спроведених активности које се односе на прихваћене препоруке вредновања до краја 2022. године. Институције које су биле укључене у овај процес, а на које се односе кључне препоруке вредновања су следеће: МПШВ (УТ, ИА и други релевантни представници), РЗС, Агенција за заштиту животне средине, Институт за примену науке у пољопривреди и друге.

Активност 1

Спровођење Акционог плана за реализацију препорука евалуације у вези са вредновањем програмских *контекст показатеља* обухватило је оцену доступности и квалитета података за сваки показатељ у све три групе показатеља дефинисаних ИПАРД II програмом (друштвено-економски, секторски и показатељи животне средине). Достављачи података известили су о напретку у погледу обезбеђења недостајућих података и усклађивања са методологијом ЕУ за обрачун контекст показатеља. За највећи број података који се тичу

друштвено-економских и секторских контекст показатеља званични достављач је РЗС, док је за агроеколошке контекст показатеље претежни достављач података Агенција за заштиту животне средине.

Друштвено-економски показатељи

У оквиру ове групе контекст показатеља дате су четири препоруке које су се односиле на даље усаглашавање методологије праћења са методологијом Евростата, као и на примену класификације административних јединица до нивоа општина према степену урбанизације у складу са методологијом *DEGURBA*.

За контекст показатеље који обухватају аспект регионалне дистрибуције, РЗС обезбеђује податке у складу са националном методологијом обрачуна. У току је процес прилагођавања методологије обрачуна података за наведене показатеље са методологијом ЕУ. Методолошко усклађивање за наведене показатеље спроводи се у оквиру Пописа становништва, домаћинстава и станова. С обзиром на то да је Попис спроведен у 2022. години уместо у планираној 2021. години, активности на изради нове класификације просторних јединица започеће годину дана касније од планираног.

Када је реч о показатељима који се односе на број запослених и продуктивност радне снаге на националном нивоу и према сектору делатности, у односу на препоруку вредновања да се успостави обрачун према концепту националних рачуна, реализација наведеног спровешће се у оквиру усклађивања са резултатима предстојећег Пописа пољопривреде 2023. године и велике ревизије националних рачуна 2024. године.

Секторски показатељи

У оквиру ове групе контекст показатеља дато је седам препорука које су се односиле на успостављање статистике праћења утрошка радне снаге у пољопривреди у ГРЈ, успостављање показатеља „Бруто инвестиције у основна средства у пољопривреди” по концепту економских рачуна пољопривреде, обезбеђење доступности података за показатељ „Инфраструктура туризма, укључујући инфраструктуру агротуризма” у публикацијама и/или електронској бази података РЗС, као и формирање Централног информационог система у области угоститељства и туризма (*eТуриста*).

Када је реч о контекст показатељима који се обрачунавају по концепту економских рачуна у пољопривреди (продуктивност радне снаге у пољопривреди изражена у ГРЈ, бруто инвестиције у основна средства у пољопривреди), за 2024. годину планирано је унапређење методологије и извора података обрачуна по концепту економских рачуна у пољопривреди, а након Пописа пољопривреде који ће се спровести током 2023. године. Ревидирани подаци базирани на унапређеној методологији биће објављени у оквиру ревизије система националних рачуна у 2024. години.

Значајан напредак са аспекта усаглашавања методологије обрачуна података остварен је за контекст показатељ „Инфраструктура туризма, укључујући инфраструктуру агротуризма”, где је у оквиру Централног информационог система у области угоститељства и туризма (*eТуриста*) осигурана потпуна методолошка усклађеност са Евростатом. Ревидирани подаци базирани на унапређеној методологији биће објављени у оквиру ревизије система националних рачуна у 2024. години.

Показатељи животне средине

Највећи број недостајућих података или неусаглашене методологије обрачуна односи се на групу показатеља животне средине и у претежној су надлежности Агенције за заштиту животне средине.

Када је реч о показатељима којима се процењује утицај пољопривреде на биолошку разноврсност пољопривредних станишта, усвојен је Програм заштите природе за период 2021-2023. године у коме је, између осталог, наведено да је потребно успоставити систем мониторинга за биодиверзитет, унапредити прикупљање и размену података о стању заштите природе и усагласити методологију прикупљања и обраде података са методологијама које примењује Агенција за заштиту животне средине. Током 2021. године Агенција за заштиту животне средине прикупила је и обрадила податке за показатељ „Индекс пољских птица на пољопривредном земљишту (*FBI*)” закључно са 2018. годином, према националној методологији. Током 2023. године подаци ће бити ажурирани на основу спроведеног мониторинга од стране Друштва за заштиту и проучавање птица Србије.

Имајући у виду сложеност методологије ЕУ за обрачун показатеља који се тиче одређивања садржаја азота и фосфора у пољопривредном земљишту у циљу заштите површинских и подземних вода („Квалитет воде”), у плану је да се у оквиру сарадње Института за примену науке у пољопривреди и Агенције за заштиту животне средине аплицира за ИПА подршку у сврху усаглашавања обрачуна наведених показатеља са методологијом која се примењује у ЕУ. Предстојеће активности биће од посебног значаја с обзиром на то да ће се наведени контекст показатељ пратити и у оквиру ИПАРД III програма. До реализације поменутих активности, за потребе праћења и процене учинака ИПАРД II програма са аспекта унапређења заштите животне средине користиће се национална методологија која се примењује у оквиру годишњег испитивања квалитета земљишта са аспекта садржаја азота и фосфора. Ово ће уједно осигурати и упоредивост података у временској серији за потребе процене учинка Програма у овој области.

За контекст показатеље за које је процес усклађивања са методологијом Евростата у току, до потпуног методолошког усклађивања користиће се подаци који су предмет редовног мониторинга у складу са националном методологијом, чиме ће се обезбедити упоредивост података у временској серији са аспекта праћења напретка и процене учинка Програма. Наведено ће бити од посебног значаја за накнадно (*ex-post*) вредновање ИПАРД II програма, које ће се спровести након окончања програмске имплементације.

Активност 2

У оквиру препорука вредновања које се тичу *административног поједностављења* у циљу јачања апсорпционог капацитета, највећи број препорука односи се на активности које су у надлежности ИА, док се одређене препоруке односе и на УТ и друге организационе јединице МПШВ.

Препоруке за ИА

Од укупно 16 препорука, ИА прихватила је осам препорука у циљу унапређења спровођења ИПАРД II програма.

Прва прхваћена препорука односила се на увођење *LPIS* и *IACS* система и с тим у вези предузете су активности које се тичу дефинисања поменутих система, као и њихових

елемената у Закону о изменама и допунама Закона о пољопривреди и руралном развоју. У контексту наведеног спроведене су следеће активности: извршена је анализа постојећих регистара у циљу повезивања са другим релевантним регистрима за обраду ИПАРД захтева, урађена је техничка спецификација и тендерска документација за набавку релевантних софтвера, припремљена је документација за добијање донаторских средстава из ЕУ - ИПА фонда (*Concept Note and ToR*). У току је припрема података који ће бити укључени у будући Интегрисани административни и контролни систем у форми компјутерске базе података.

Друга и трећа прихваћена препорука односиле су се на увођење обавезне и комплетне документације уз подношење захтева за одобравање пројекта и на ограничавање броја измена предатих пројеката, што је и реализовано изменама и допунама Закона о пољопривреди и руралном развоју. У вези са препоруком која се тиче омогућавања директног приступа ИА неопходним подацима Пореске управе, у току је спровођење активности путем пројекта „Подршка ИПАРД Управљачком телу и ИПАРД агенцији при спровођењу ИПАРД мера”, који подразумева интеграцију софтверског решења за рурални развој са веб сервисима Пореске управе. У оквиру препорука које су се односиле на увођење софтверског решења за електронско подношење и обраду ИПАРД захтева, развијено је софтверско решење за рурални развој (*RD IT*) за електронску обраду ИПАРД предмета. Развијен је модул који омогућава прављење извештаја на основу унетих података.

У сврху спровођења препоруке вредновања која се односи на објављивање информације о успешности консултантских кућа у припреми ИПАРД документације, током 2022. године у више наврата спроведено је ажурирање листе одобрених захтева корисника, са укљученим информацијама о пружаоцима консултантских услуга за исте. Такође, ажурирана листа биће доступна корисницима.

Препоруке за УТ

Од укупно 11 препорука, УТ прихватило је пет, од којих ће две бити имплементирани у оквиру програмског периода 2021-2027. године. Пет препорука није прихваћено, уз одговарајуће образложење, док једна препорука није релевантна, с обзиром на то да је већ у примени.

Прва прихваћена препорука односила се на то да се након измене ИПАРД правилника омогући дужи временски период између објављивања јавног позива и измене процедура ИА за спровођење истог. Препорука је реализована. Друга прихваћена препорука односила се на унапређење праћења спровођења ИПАРД II програма кроз успостављање додатних показатеља. У складу са препоруком, у оквиру сарадње УТ и ИА припремљене су табеле са препорученим додатним показатељима за праћење имплементације ИПАРД II програма. Одређен број препоручених показатеља укључен је у редован систем мониторинга спровођења ИПАРД II програма, док ће остали препоручени показатељи бити укључени у ИПАРД III систем за праћење и извештавање. Трећа прихваћена препорука која се односила на могућност коришћења кредита са субвенционисаном каматном стопом за реализацију ИПАРД пројеката је реализована. Четврта препорука односила се на формирање координационог тела од стране УТ и ИА у циљу успостављања посебног канала за информисање ПССС. Препорука је делимично прихваћена и реализована, с обзиром на то да Институт за примену науке у пољопривреди спроводи улогу координационог тела, те самим тим не постоји потреба за формирањем додатног тела које би обављало исту функцију. Пета препорука узета је у обзир приликом припреме ИПАРД програма за

програмски период 2021-2027. године и реализована је у контексту ИПАРД III програма. Иста се односила на увођење „start up” модела подршке у Секору прераде млека у оквиру Мере 3.

Препоруке за ПССС

Од укупно шест препорука за ПССС прихваћене су две препоруке. Прва препорука односила се на израду два формулара чијим попуњавањем корисник захтева подршку у вези са ИПАРД подстицајима од ПССС. Наведена препорука, која доприноси унапређењу праћења рада саветодаваца, реализована је у потпуности.

Друга препорука односила се на израду контролних листа или софтверског решења за евалуацију ИПАРД потенцијалних корисника од стране пољопривредних саветодаваца. Припремљене су контролне листе, док софтверско решење није уведено.

Препоруке за МПШВ

Препоруке које се тичу МПШВ односиле су се на унапређење евиденције предмета у поступку решавања жалби, повећање броја чланова Комисије за поступање по жалбама у поступку остваривања права на ИПАРД подстицаје, као и на унапређење услова рада Комисије и успостављање процедуре приоритетног потписивања решења припремљених од стране Комисије. Наведено би допринело већој ефикасности у обради жалби, као и скраћивању рокова у процедури решавања жалби. У циљу спровођења препорука током 2022. године реализоване су следеће активности: унапређена је евиденција решавања жалбених захтева допуном постојеће евиденције у складу са препоруком вредновања, повећан је број чланова комисије за поступање по жалбама у поступку остваривања права на ИПАРД подстицаје усвојеним решењем од 10. октобра 2022. године (чиме је омогућена већа ефикасност у обради и решавању жалби у року од 15 дана), успостављена је процедура приоритетног потписивања припремљених решења комисије у МПШВ и др.

Препоруке за ИПАРД техничка тела

Четири препоруке тичу се ИПАРД техничких тела и исте су прихваћене. Односиле су се на омогућавање директног приступа бази РПГ инспекторима ИПАРД техничких тела, повезивање пољопривредне инспекције са базом Централног регистра објеката и Централном базом података Управе за ветерину и успостављање система евиденције контрола ИПАРД корисника од стране Ветеринарске инспекције. Реализација свих препорука које се тичу ИПАРД техничких тела условљена је успостављањем IACS система од стране УАП.

Предстојеће активности

Тендерска процедура за набавку услуге вредновања ИПАРД II програма за имплементациони период 2020-2022. године завршена је крајем 2022. године. Планирано је да се периодично вредновање спроведе током 2023. године. Финансирање активности предвиђено је путем пројекта „Јачање капацитета пољопривредног сектора за доношење политика на основу доказа” који имплементира Светска банка. Детаљније информације у вези са планираним вредновањем приказани су у оквиру Поглавља 7. овог Извештаја.

Накнадно (*ex-post*) вредновање ИПАРД II програма предвиђено је за 2024. годину, у зависности од завршетка периода спровођења Програма. Финансирање је планирано путем Мере 9: „Техничка помоћ” ИПАРД III програма. У вези са наведеним, у току је израда

пројектног задатка за ангажовање експерта за спровођење накнадног (*ex-post*) вредновања ИПАРД II програма.

4.6. Предузете активности за решавање проблема везаних за спровођење ИПАРД II програма

Превазилажење ризика од аутоматског отказивања додељених средстава

Европска комисија је у октобру 2022. године обавестила Републику Србију да постоји значајан ризик од аутоматског отказивања додељених средстава ИПАРД фонда из алокације за 2019. годину у износу од 40 мил. ЕУР. С тим у вези, министарка пољопривреде, шумарства и водопривреде је 11. новембра 2022. године упутила писмо ЕК са захтевом за продужење рока за искоришћавање ИПАРД средстава из алокације за 2019. годину („*n+4*” уместо „*n+3*” правила финансирања), као и ажурирани Акциони план за унапређење искоришћавања ИПАРД средстава за 2022. и 2023. годину. ЕК је писмом од 15. децембра 2022. године обавестила РС да је одобрила захтев у вези са продужењем рока за искоришћавање ИПАРД средстава из алокације за 2019. годину у оквиру ИПАРД II програма до краја 2023. године.

Власти РС су свесне могућности да се суоче са аутоматским отказивањем додељених средстава у 2023. години и с тим у вези предузети су кораци у циљу отклањања препрека и превазилажења ризика од аутоматског отказивања додељених средстава из ИПАРД фонда. Главне активности предвиђене Акционим планом за унапређење искоришћавања ИПАРД средстава су:

■ Опште активности

- Запошљавање нових радника;
- Попуњавање позиција помоћника директора у ИА на неодређено време;
- Увођење индексације цена;
- *Smart HR* менаџмент;
- *RD ID* решење;
- Увођење *LPIS* система;
- Недељно праћење процеса обраде захтева на нивоу извршиоца и руководиоца;
- Обавезни секторски састанци на недељном нивоу и међусекторски састанци на месечном нивоу;
- Редовни састанци ИА и УТ;
- Састанци Радне групе за праћење Акционог плана за унапређење искоришћености ИПАРД средстава за период 2022-2023. године;
- Истраживање могућности за увођење гарантног фонда за ИПАРД кориснике (физичка лица, млади пољопривредници);
- Истраживање могућности увођења додатака на плату за ИПАРД администрацију.

■ Спровођење Мере 9: „Техничка помоћ”

■ Комуникација и видљивост

- Директна комуникација са корисницима како би се убрзао процес подношења захтева за исплату;
- Промоција на различитим сајмовима;
- Уређивање и објављивање двомесечног ИПАРД билтена („ИПАРД на длану”);
- Промоција путем ТВ-а, друштвених мрежа (*fb*, *In*).

▪ **Обуке**

- Обука институција које се баве финансијама пре увођења авансног плаћања;
- Континуирана обука саветодаваца из пољопривредних саветодавних служби (две дводневне радионице);
- Обука и увођење новозапослених у радни процес путем обука на радном месту и менторства;
- Континуирана обука циљаних корисника и консултаната од стране ИА;
- Радионице за консултанте;
- Радионице за потенцијалне кориснике.

▪ **Остало**

- Студијска посета УТ и ИА - директно упознавање са моделима рада;
- Сарадња (састанци) са Привредном комором Србије/јединицама локалних самоуправа/другим релевантним институцијама.

Формирана је Радна група за праћење и редовно извештавање ЕК о спровођењу новог Акционог плана. У извештајном периоду одржана су два састанка и ЕК је упозната са постигнутим резултатима.

Пета измена ИПАРД II програма

Предлог Пете измене ИПАРД II програма усвојен је од стране чланова на Деветој седници ИПАРД II ОП и достављен ЕК на одобравање 28. јуна 2022. године. ЕК је усвојила Предлог Пете измене ИПАРД II програма Имплементационом Одлуком бр. С(2022)7208 од 05. октобра 2022. године. Најзначајнија измена односи се на финансијске табеле, са циљем прерасподеле ИПАРД средстава по мери и години. Измена је у складу са чланом 34. СС, којим је прописано да се буџетска издвајања могу трошити у складу са „n+3” правилом финансирања. У складу са правилом које се односи на аутоматско отказивање неискоришћених средстава, средства ЕУ из алокације за 2017. годину умањена су за 3,7 мил. ЕУР. Такође, у оквиру ове измене ИПАРД II програма, циљане вредности показатеља измењене су у складу са изменама у финансијским табелама.

Измене Правилника о ИПАРД подстицајима за инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава¹³, Правилника о ИПАРД подстицајима за инвестиције у физичку имовину које се тичу прераде и маркетинга пољопривредних производа и производа рибарства¹⁴ и Правилника о ИПАРД подстицајима за диверзификацију пољопривредних газдинстава¹⁵ су уследиле након усвајања Закона о изменама и допунама Закона о пољопривреди и руралном развоју. Допуне и измене су првенствено имале за циљ увођење могућности авансног плаћања, као и отклањање уочених недостатака током спровођења јавних позива у претходном периоду.

Изградња капацитета

У оквиру Одељења за управљање ИПАРД програмом постоје четири групе. Број систематизованих радних места у Одељењу је 17. Крајем 2022. године било је 17

¹³ „Сл. гласник РС”, бр. 84/17, 112/17, 78/18, 67/19, 53/21, 10/22 и 18/22

¹⁴ „Сл. гласник РС”, бр. 84/17, 23/18, 98/18, 82/ 19, 74/21 и 10/22

¹⁵ „Сл. гласник РС”, бр. 76/20, 87/21 и 10/22

запослених, од чега је 14 запослених на неодређено време и три запослена по основу уговора. Сви запослени у Одељењу ангажовани су на пословима у оквиру надлежности УТ.

4.7. Коришћење Техничке помоћи у оквиру ИПАРД II програма

Пројекат техничке помоћи ИПА 2017: „Подршка ИПАРД Оперативној структури (Управљачко тело и ИПАРД агенција)“ пружио је континуирану подршку у оквиру пројектних активности. Пројекат је започет у јануару 2022. године и трајаће до марта 2023. године. Укупан буџет пројекта износи 659.000 EUR. Представници УТ су у сврху припреме правилника за реакредитацију већ поверених, као и за поверавање Мере 4 и Мере 5, одржали низ састанака и радионица са пројектним експертима, представницима ИА, Сектора за нормативне и правне послове МПШВ и кључним експертом *PHRD* пројекта. Један од циљева пројекта је развој сегмента софтвера за рурални развој (*RD IT*). Запослени у УТ и ИА су са ангажованим експертом за ПРАГ извршили проверу исправности тендерске документације за дизајн, ажурирање и одржавање ИПАРД веб-странице, набавку промотивног материјала, организацију и учешће на догађајима и посетама у вези са ИПАРД програмом РС.

Током референтног периода, реализована је студијска посета Републици Словенији у сврху стицања знања и искустава у вези са спровођењем Мере 4 и Републици Хрватској у циљу учења на основу праксе, искуства и изазова у спровођењу Мере 5.

Одељење за управљање ИПАРД програмом организовало је на 89. Међународном пољопривредном сајму у Новом Саду 24. маја 2022. године конференцију: „ИПАРД програм – буди информисан“, уз подршку пројекта техничке помоћи ИПА 2015: „Јачање капацитета за усклађивање са правним тековинама ЕУ (*acquis*) у области пољопривреде, руралног развоја, безбедности хране, ветеринарске и фитосанитарне политике”.

У оквиру Мере 9, Одељење за управљање ИПАРД програмом доставило је ИА попуњен Анекс „Информације о активностима” за потребе Сектора за контролу на лицу места, који садржи планиране активности предвиђене Акционим планом за Мери „Техничка помоћ” за 2022. годину (АПТА). АПТА је усвојен од стране ИПАРД II ОП, и у складу са наведеним планом УТ је поднело захтев за пројектовање, ажурирање и одржавање ИПАРД веб-странице ИА 21. новембра 2022. године, у оквиру Првог позива за Мери 9.

У оквиру пројекта Владе Јапана спроведеног од стране Светске банке: „Јачање капацитета пољопривредног сектора за креирање политике засноване на доказима” (*PHRD* грант) реализоване су следеће активности: завршена је процедура за ангажовање стручњака за услугу вредновања ИПАРД II програма за период спровођења 2020-2022. године; одржана је радионица на теме: „Основи праћења и евалуације” и „Прогноза аутоматског отказивања средстава (*de-commitment*)”; спроведена је анкета за програм изградње капацитета система за праћење и евалуацију пољопривреде и руралног развоја РС са учешћем запослених у УТ.

4.8. Предузети кораци за укључивање локалних власти у спровођење ИПАРД II програма

У циљу разграничења и спречавања преклапања ИПАРД II програма са програмима мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја на територији АП и ЈЛС, локални и регионални органи РС били су укључени у консултативни процес, као и у процес измене ИПАРД II програма.

Средства за спровођење локалних и регионалних програма пољопривреде и руралног развоја обезбеђују су из буџета АП и ЈЛС на годишњем нивоу.

МПШВ одобрава образац и садржину програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја на територији АП/ЈЛС, као и образац извештаја о спровођењу пољопривредних мера и мера руралног развоја према Правилнику о обрасцу и садржини програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја и обрасцу извештаја о спровођењу мера пољопривредне политике и политике руралног развоја¹⁶. Министарство надлежно за пољопривреду и рурални развој утврђује усклађеност са законским одредбама путем доношења Одлуке о давању претходног одобрења програмима подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја на територији АП/ЈЛС, након чега одобрене програме усваја надлежни орган АП, односно ЈЛС.

Током 2022. године одобрено је 119 програма подршке пољопривреди и руралном развоју, са буџетом у укупном износу од 32,1 мил. EUR, од чега је 26,5 мил. EUR било опредељено за мере руралног развоја.

Представници АП Војводина и ЈЛС имају активну улогу у спровођењу ИПАРД II програма као чланови ИПАРД II ОП и до сада су активно учествовали на свим одржаним седницама. На овај начин они су редовно и благовремено обавештавани о статусу спровођења и изменама ИПАРД II програма и релевантних правилника, као и о припремним активностима за спровођење ИПАРД III програма.

Такође, у оквиру Плана активности видљивости и комуникације (ПАВК) предвиђено је да АП Војводина и ЈЛС потенцијалним ИПАРД корисницима пружају све потребне и релевантне информације о могућностима финансирања, позивима и спровођењу ИПАРД II програма, као и о догађајима које организују АП Војводина и Стална конференција градова и општина (СКГО). Поред бројних информација објављених на веб-сајту МПШВ и УАП у вези са спровођењем ИПАРД II програма и припремама за ИПАРД III програм, представницима АП Војводине и ЈЛС доставља се и електронски примерак билтена „ИПАРД на длану”, који укључује актуелне информације и информације о одржаним промотивним активностима. Локални и регионални органи су такође укључени и у различите информативне догађаје које организује ИПАРД ОС.

4.9. Предузети кораци за осигурање промоције ИПАРД II програма

Промоција ИПАРД II програма обезбеђена је кроз различите врсте мера техничке помоћи. Учешће на 89. Међународном пољопривредном сајму у Новом Саду и организација конференције: „ИПАРД програм – буди информисан” подржано је у 2022. години кроз пројекат техничке помоћи ИПА 2015: „Јачање капацитета за усклађивање са правним тековинама ЕУ (*acquis*) у области пољопривреде, руралног развоја, безбедности хране, ветеринарске и фитосанитарне политике”. Организација Десете седнице ИПАРД II ОП подржана је кроз ИПА 2017 пројекат: „Подршка ИПАРД Оперативној структури”.

¹⁶ „Сл. гласник РС”, бр. 24/15, 111/15, 110/16, 16/18 и 87/19

Веб-странице МПШВ и УАП садрже све релевантне информације намењене (потенцијалним) корисницима ИПАРД подршке. Током периода извештавања наведене странице биле су посећене 648.528 пута.

Двомесечни билтен „ИПАРД на длану”, покренут крајем 2019. године, објављен је у шест нових издања и редовно се дистрибуира на више од 2.000 е-адреса. За најновије информације о догађајима, најавама, позивима и правилима у вези са спровођењем ИПАРД II програма и припремом ИПАРД III програма у Србији, отворени су налози УТ на Инстаграму (@ipardnadlanu) и Фејсбуку (IPARD na dlanu) за (потенцијалне) кориснике и ширу јавност. Детаљан преглед спроведених активности у 2022. години у оквиру ПАВК ИПАРД II програма представљен је у Поглављу 8.

4.10. Подаци који показују да фондови Уније употпуњују доступна средства у Србији

У складу са Законом о буџетском систему и Упутством за припрему буџета РС који издаје министар финансија, корисници буџета одговорни су за правилно планирање националног доприноса (укључујући неприхватљиве трошкове који се финансирају из националних ресурса, попут банкарских трошкова, губитака услед промене курса итд.). Национални допринос се не користи у друге сврхе. Међутим, корисници буџета који не планирају довољан износ националног доприноса врше прераспodelу из својих других апропријација и/или програма.

Национални фонд (НФ) под надлежношћу НАО проверава и потврђује да министарство надлежно за пољопривреду и рурални развој правилно планира буџетске апропријације за ИПАРД II програм. У оквиру финансијског плана министарства надлежног за пољопривреду и рурални развој, ИА и УТ (само за Мери 9) одговорни су за планирање одговарајућих одредаба у оквиру својих надлежности и у складу са финансијским планом ИПАРД II програма. НФ даје мишљење Сектору буџета Министарства финансија о постојању и исправности средстава планираних за национално јавно кофинансирање и других неприхватљивих трошкова који ће се покривати из националних ресурса. Такође, НФ даје мишљење и о износима планираним за повраћај у случају неправилности, финансијских исправки и преплаћених сума, пре него што су средства укључена у годишњи Закон о буџету Републике Србије.

Почев од 2016. године ИА планира неопходна средства за спровођење ИПАРД II програма у годишњем Закону о буџету Републике Србије, док је од 2020. године УТ започело планирање средстава неопходних за спровођење, односно предфинансирање Мере 9.

Кamate зарађене на ИПАРД II евро рачуну који је отворен код НБС од почетка спровођења ИПАРД II програма износи 0,00. Основа за депоновање средстава обухваћена је чланом 15. Протокола о начину и условима управљања банковним рачунима у оквиру НБС за потребе управљања програмима претприступне помоћи ЕУ у оквиру Инструмента за претприступну помоћ за период 2014-2020. године (у даљем тексту: Протокол), према коме средства морају бити депонована у складу са последњим Уговором који регулише однос према управљању девизног курса РС од стране НБС. У складу са горенаведеним уговором, НБС је у обавези плаћања камате по каматној стопи *EONIA/EURIBOR* у зависности од рочности депозита. Од тренутка добијања ИПАРД II средстава, обе каматне стопе су негативне. У случају да се вредност каматних стопа довољно увећа, депозити ће бити остварени.

5. КООРДИНАЦИЈА ИПАРД II ПРОГРАМА СА ДРУГИМ ПРЕТПРИСТУПНИМ ИНСТРУМЕНТИМА ЗАЈЕДНИЦЕ И ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ МЕЂУНАРОДНЕ ПОДРШКЕ

Одлуком *C(2014)1722* од 20. марта 2014. године, ЕК је пренела права и обавезе за управљање програмима претприступне помоћи ЕУ у оквиру ИПА компоненте I на акредитована одговорна лица и тела у РС.

У оквиру децентрализованог (индиректног) система спровођења финансијске помоћи према ИПА правилима именована су одговорна лица и тела за управљање, спровођење и контролу ИПА финансијске помоћи у складу са чланом 3. Уредбе о децентрализованом систему управљања средствима развојне помоћи ЕУ у оквиру инструмента претприступне помоћи ИПА¹⁷.

5.1. Помоћ обезбеђена преко других ИПА компоненти

ИПА 2015

Пројекат техничке помоћи „Јачање капацитета за усклађивање са правним тековинама Европске уније у области пољопривреде, руралног развоја, безбедности хране, ветеринарске и фитосанитарне политике” покренут је у јануару 2019. године са трајањем до марта 2023. године.

У оквиру прве компоненте, кључне активности усмерене су на: ажурирање Акционог плана за Поглавље 11 и припрему преговарачке позиције, израду докумената који представљају основ за доношење одлука у вези са процесом приступања ЕУ, припрему различитих анализа неопходних за спровођење правних тековина ЕУ у области Поглавља 11, као и на припрему програма обука за унапређење административних капацитета у циљу спровођења правних тековина ЕУ у области пољопривреде и руралног развоја.

У оквиру друге компоненте, кључне активности биле су усмерене на: први Нацрт стратегије са акционим планом за транспозицију, имплементацију и ефективну и ефикасну имплементацију правних тековина (*acquis*) ЕУ у области безбедности хране, ветеринарске и фитосанитарне политике, приказ степена усклађености националног законодавства са правним тековинама ЕУ у оквиру Поглавља 12 и дефинисање законодавног оквира, израду нацрта Стратегије за граничну инспекцију безбедности хране и хране за животиње, припрему преговарачке позиције за Поглавље 12, израду анализа неопходних за имплементацију правних тековина ЕУ у области Поглавља 12, као и на припрему програма обука потребних за унапређење административних капацитета. Уз помоћ овог пројекта, припремљен је и нацрт Стратегије за постизање квалитета сировог млека у складу са стандардима ЕУ, а такође припремљен је и усвојен Закон о уређењу тржишта пољопривредних производа¹⁸.

ИПА 2017

Пројекат техничке помоћи „Подршка ИПАРД Оперативној структури (Управљачко тело и ИПАРД агенција)” уговорен је у новембру 2021. године, а започет у јануару 2022. године. У оквиру прве компоненте припремљени су правилници за спровођење Мере 1, Мере 3 и

¹⁷ „Сл. гласник РС – Међународни уговори”, бр. 124/07

¹⁸ „Сл. гласник РС”, бр. 67/21

Мере 7, док су правилник и приручник о процедурама за Мери 9 ажурирани у складу са новим ПРАГ правилима. Урађени су нацрти правилника за Мери 4 и Мери 5.

У оквиру друге компоненте пројекта обезбеђена је подршка запосленима у ИА у вези са процесом обраде захтева, као и подршка за прелазак на ИПАРД III програм. У оквиру ИТ компоненте активности везане за ИТ ревизију и анализу су завршене и достављени су извештаји. У току је надоградња постојећег ИТ решења и надоградња модула за извештавања, док је тестирање планирано за фебруар 2023. године. Активности у вези са новим модулима за Мери 4 и Мери 5 су обустављене и неће бити реализоване, услед неиспуњавања предуслова за израду и усаглашавање техничких спецификација.

ИПА 2018

Уговор за ИПА 2018 твининг пројекат „Јачање и усклађивање административних капацитета за успостављање уређења тржишта пољопривредних производа” који се финансира из неопређених ИПА средстава, потписан је у априлу 2022. године. Пројекат се спроводи у сарадњи са партнерима из Литваније, Пољске и Француске са циљем јачања капацитета МПШВ у смислу увођења механизма ЗПП у складу са правним тековинама ЕУ. Трајање пројекта је 24 месеца.

Уговор за ИПА 2018 твининг пројекат „Подршка успостављању система класификације трупова у складу са Заједничком пољопривредном политиком ЕУ” потписан је у априлу 2022. године. Пројекат се спроводи у сарадњи са партнерима из Шпаније и Летоније са циљем јачања капацитета МПШВ у области класификације трупова у складу са ЗПП. Трајање пројекта је 18 месеци.

Предлог пројекта за Оквирни уговор „Увођење и одржавање функционалног *LPIS* система у пилот општинама у Републици Србији” - пилот пројекат, фаза 2 за финансирање из недодељених ИПА средстава упућен је од стране ИПА јединице МПШВ Министарству за европске интеграције на разматрање.

ИПА 2021

ИПА 2021 пројекат „Развој оперативног интегрисаног система администрације и контроле (*IACS*) - I фаза у складу са ЕУ ЗПП захтевима” (техничка помоћ у износу од 2,9 мил. EUR и набавка у износу од 0,9 мил. EUR) подржаће припрему свих система неопходних у оквиру нове ЗПП за период 2021-2027. године: набавку хардвера за потпуну имплементацију *IACS* система, јачање капацитета УАП, као и интеграцију свих регистара, база података и софтвера у један интегрисани систем. У циљу успостављања *IACS* система у складу са захтевима ЕУ, предложена интервенција ће интегрисати алате за управљање будућим агро-еколошко-климатским обавезама на основу база података и географских података.

Билатерални пројекти

Пројекат „Развој финансијског система у руралним подручјима у Републици Србији” подржава развој примарног пољопривредног сектора и пољопривредне индустрије путем кредитирања крајњих корисника кроз рефинансирање кредитних линија локалним финансијским институцијама. Финансијски споразум за развој финансијског сектора у руралним подручјима у Србији, фаза 4, потписан је у августу 2018. године. Пројекат је продужен до краја јануара 2023. године.

Пројекат „Јачање руралне конкурентности и продуктивности у агробизнис сектору”, у партнерству са Програмом Уједињених нација за развој (*UNDP*) допринео је већој конкурентности и продуктивности у циљаним руралним регионима. Први део овог пројекта реализован је 2020. године кроз две компоненте. Прва компонента односила се на подстицање пољопривредног и руралног економског раста, отварање нових радних места и смањење сиромаштва. Фокус друге компоненте био је на идентификацији напуштеног земљишта у државном власништву.

Пројекти са Светском банком и ФАО

Пројекат „Конкурентне пољопривреде Србије – *SCAP*” заснован је на Закону о потврђивању Споразума о зајму између Републике Србије и Међународне банке за обнову и развој који је ступио на снагу у фебруару 2020. године. Рок за завршетак пројекта је децембар 2024. године. Укупан износ пројекта је 45,8 мил. EUR. Кључни институционални корисник је МПШВ, док циљну групу грант пројекта чине микро, мала и средња предузећа, како у сектору примарне пољопривреде тако и у сектору прераде и маркетинга. *SCAP* пројекат обезбеђује грантове за инвестиције које предузимају микро, мали и средњи произвођачи пољопривредно-прехрамбених производа, групе произвођача и предузећа која тренутно нису у могућности да предузму инвестиције кроз постојећи национални програм руралног развоја и ИПАРД програм.

PHRD грант пројекат „Јачање капацитета пољопривредног сектора за креирање политике засноване на доказима” којим управља Светска банка а финансира Влада Јапана. Циљ пројекта је јачање капацитета за праћење и евалуацију МПШВ за стратешко планирање у пољопривреди и руралном развоју на основу доказа. Започет је у фебруару 2020. године са роком спровођења до краја јануара 2023. године. Захтев за продужење рока за спровођење пројекта поднет је Светској банци крајем 2022. године.

Пројекат „Одрживи развој органске пољопривреде” подржава развој органског сектора у Србији, пружајући техничку помоћ у јачању политике подршке усаглашености националног законодавства са правним тековинама ЕУ и оквиром за родну равноправност.

5.2. Комплементарност ИПАРД II програма са НППР

Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014-2024. године представља основ за доношење оперативних докумената у области пољопривреде и руралног развоја, и то:

- ИПАРД програма;
- Националног програма руралног развоја;
- Националног програма за пољопривреду.

Потенцијална преклапања ИПАРД II програма са НППР могу настати у погледу мера подршке, типа инвестиције и потенцијалних корисника. Ризик од преклапања најизраженији је у примарној пољопривредној производњи која се у ИПАРД II програму реализује кроз Меру 1, с обзиром на то да ова Мера обухвата велики број сектора (млеко, месо, воће, поврће, остали усеви, јаја и виноградарство) и велики број потенцијалних корисника.

Поглавље 10: Информације о комплементарности ИПАРД програма са мерама финансираним из других (државних или међународних) извора ИПАРД II програма, садржи образложење о начинима којима се осигурава комплементарност ИПАРД мера и

националних мера подршке руралном развоју. У Поглављу 10.3. ИПАРД II програма дат је табеларни приказ са јасно дефинисаним разграничењима између мера, инвестиција и прихватљивих корисника који се подржавају кроз ИПАРД II програм и НППР. Након усвајања ИПАРД програма од стране ЕК, Влада РС усваја НППР, који мора бити у складу са табелом демаркације ИПАРД програма.

Мера подршке унапређењу економских активности на селу кроз подршку непољопривредним активностима, предвиђена Националним програмом руралног развоја, има за циљ да пружи подршку корисницима са мањим обимом инвестиција у рурални туризам, као и опремању занатских и уметничких радионица. У циљу разграничења са ИПАРД Мером 7: „Диверзификација пољопривредних газдинстава и развој пословања”, у оквиру Четврте измене ИПАРД II програма утврђено је финансијско разграничење одређивањем максималног износа подстицаја из националног буџета који је нижи од минималног износа у оквиру ИПАРД Мере 7.

Програми подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за територију АП/ЈЛС не могу бити у супротности са националним програмима за пољопривреду и рурални развој, сходно Закону о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, док се јасна разграничења са ИПАРД програмом морају поштовати.

Министарство надлежно за послове пољопривреде и руралног развоја даје сагласност покрајинским и локалним органима самоуправе на њихове програме за пољопривреду и рурални развој, чиме је обезбеђен механизам контроле и онемогућено преклапање потенцијалних корисника, мера подршке и типа инвестиције ИПАРД програма и локалних програма руралног развоја.

6. ФИНАНСИЈСКЕ ТАБЕЛЕ И ТРОШКОВИ ПО МЕРАМА

Трећа финансијска измена спроведена је у оквиру Пете измене ИПАРД II програма, која је одобрена на Деветој седници од стране чланова ИПАРД II ОП. Наведена финансијска измена званично је одобрена од стране ЕК Одлуком *C(2022)7208* од 05. октобра 2022. године. Пета измена ИПАРД II програма иницирана је дописом ЕК бр. *AGRI.G.4/FK/D(2022)2980186* којим је ЕК известила РС о почетку примене правила које се односи на аутоматско отказивање додељених средстава и износу који потпада под наведено правило (*de-commitment*), а у складу са чланом 34(1) СС. Узимајући у обзир да средства нису искоришћена према „*n+3*” правилу финансирања, буџетска средства ЕУ за 2017. годину умањена су за 3.696.787,33 EUR. Буџетска алокација за 2017. годину за Мери 7 умањена је за 1,5 мил. EUR, док су из Мере 9 средства за 2019. и 2020. годину у истом износу прерасподељена на одговарајуће годишње алокације за Мери 7. Такође, буџет из алокације за 2017. годину за Мери 1 умањен је за 1.458.640,96 EUR, док је за Мери 3 умањен за 738.146,37 EUR. Осим тога, Пета измена ИПАРД II програма укључила је и измену квантификованих циљаних вредности показатеља, а у складу са извршеним изменама у финансијским табелама.

Табела 16: Буџет по мерама након Пете измене ИПАРД II програма

Мера	Допринос ЕУ, EUR (%)							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014-2020
Мера 1	-	7.535.248 (50,23%)	9.900.325 (49,50%)	11.122.224 – 1.458.640,96 = <u>9.663.583,04</u> (45,36%)	12.199.743 (40,67%)	18.902.434 (47,26%)	37.812.500 (84,03%)	<u>96.013.833,04</u>
Мера 3	-	7.464.752 (49,77%)	10.099.675 (50,50%)	8.690.276 – 738.146,37 = <u>7.952.129,63</u> (37,33%)	9.162.757 (30,54%)	13.910.066 (34,78%)	-	<u>48.589.379,63</u>
Мера 4	-	-	-	-	-	-	-	0,00
Мера 5	-	-	-	-	-	-	-	0,00
Мера 7	-	-	-	5.187.500 – 1.500.000 = <u>3.687.500</u> (17,31%)	8.637.500 (28,79%)	6.187.500 + 1.000.000 = <u>7.187.500</u> (17,97%)	6.187.500 + 500.000 = <u>6.687.500</u> (14,86%)	26,200,000
Мера 9	-	-	-	-	-	-	500.000 (1,11%)	<u>500.000</u>
Укупно	-	15.000.000	20.000.000	<u>21.303.212,67</u>	30.000.000	40.000.000	45.000.000	<u>171.303.212,67</u>

Извор: ИПАРД II програм, Пета измена

Актуелни финансијски план за извештајни период који се односи на 2022. годину приказан је у Табели 12 у Поглављу 3.

Кумулативни подаци о спровођењу ИПАРД II програма указују на то да је до краја 2022. године у оквиру 14 објављених позива поднето укупно 3.179 захтева (2.260 за Мери 1, 313 за Мери 3, 605 за Мери 7 и један захтев за Мери 9), са укупно захтеваном јавном подршком у износу од 490,7 мил. EUR, од чега је 218,7 мил. EUR за Мери 1, 96,7 мил. EUR за Мери 3, 175,3 мил. EUR за Мери 7 и 6.300 EUR за Мери 9 (Табела 17).

Табела 17: Преглед поднетих, одобрених и исплаћених захтева према мери и позиву

ИПАРД II		Поднети захтеви			Одобрени захтеви			Исплаћени захтеви*		
Мера	Позив	Број захтева	Укупна јавна подршка (EUR)	Подршка ЕУ	Број захтева	Укупна јавна подршка (EUR)	Подршка ЕУ	Број захтева	Укупна јавна подршка (EUR)	Подршка ЕУ
Мера 1	1	85	7.209.545	5.407.159	42	3.784.815	2.838.611	32	2.801.390	2.101.042
	2	393	11.481.365	8.611.024	189	5.232.209	3.924.157	143	4.229.809	3.172.357
	3	151	41.148.159	30.861.119	70	14.816.494	11.112.370	49	7.941.608	5.956.206
	4	437	15.577.309	11.682.982	294	10.798.542	8.098.906	263	9.836.213	7.377.160
	5	169	41.811.392	31.358.544	90	19.203.600	14.402.700	60	6.325.915	4.744.436
	6	369	69.671.997	52.253.998	199	29.049.450	21.787.087	47	4.246.237	3.184.678
	7	656	31.784.444	23.838.333	34	1.593.594	1.195.195	0	0	0
Укупно М1		2.260	218.684.211	164.013.158	918	84.478.703	63.359.027	594	35.381.172	26.535.879
Мера 3	1	26	4.964.531	3.723.399	15	2.250.709	1.688.031	12	1.693.447	1.270.085
	2	81	20.851.123	15.638.343	43	13.646.789	10.235.092	32	8.911.717	6.683.787
	3	95	29.526.667	22.145.000	50	15.414.950	11.561.213	21	3.908.313	2.931.235
	4	111	41.350.295	31.012.721	27	8.906.870	6.680.153	5	1.073.921	805.441
Укупно М3		313	96.692.616	72.519.462	135	40.219.318	30.164.489	70	15.587.398	11.690.548

Годишњи извештај о спровођењу ИПАРД II програма за 2022. годину

Мера 7	1	311	48.760.031	36.570.023	103	15.681.146	11.760.860	10	988.381	741.286
	2	295	126.524.135	94.893.101	37	6.462.128	4.846.596	1	75.901	56.926
Укупно М7		605	175.284.166	131.463.125	140	22.143.274	16.607.456	11	1.064.282	798.211
Мера 9	1	1	6.300	5.355	0	0	0	0	0	0
Укупно М9		1	6.300	5.355	0	0	0	0	0	0
Укупно М1+М3+М7+М9		3.179	490.667.294	368.001.100	1.193	146.841.295	110.130.972	675	52.032.852	39.024.639

* Укључујући авансну исплату.

Укупна захтевана подршка ЕУ до краја 2022. године износила је 490,7 мил. EUR, од чега се 44,6% односи на Меру 1, 19,7% на Меру 3, 35,7% на Меру 7 и 0,001% на Меру 9. Посматрано према позиву, највећи износ захтеване подршке ЕУ односи се на Други позив за Меру 7 (94,9 мил. EUR), а најмањи износ захтеване подршке ЕУ евидентан је у оквиру Првог позива за Меру 3 (3,7 мил. EUR). У односу на ГИС 2021 остварен је пораст укупног броја поднетих захтева за 26,1%, а захтеване подршке ЕУ за 35,7%.

До краја 2022. године у процесу обраде поднетих захтева укупно је одбијено и обустављено 725 захтева (22,8%), са припадајућим износом процењене подршке ЕУ у износу од 77,0 мил. EUR, односно 20,9% процењене укупне захтеване подршке ЕУ. Од наведеног броја захтева 457 је одбијено, док је 268 захтева обустављено услед одустанка подносиоца. Посматрано према мери, највећи број захтева одбијен је и обустављен у оквиру Мере 1: 71,4% у односу на укупан број одбијених и обустављених захтева, односно 22,9% у односу на укупан број поднетих захтева у оквиру ове Мере. У оквиру Мере 3, 14,2% захтева је одбијено и обустављено у односу на укупан број одбијених и обустављених захтева, док је од укупног броја поднетих захтева у оквиру ове Мере одбијено и обустављено 32,9%. Када је реч о Мери 7, 14,3% захтева је одбијено и обустављено у односу на укупан број одбијених и обустављених захтева, док је 17,2% захтева одбијено и обустављено у односу на укупан број поднетих захтева у оквиру ове Мере.

Табела 18: Финансијски приказ спровођења ИПАРД II програма према мери (EUR)

Мера	Поднети захтеви		Одобрени захтеви		Исплаћени захтеви*		Подршка ЕУ (%)		
	Број	Подршка ЕУ	Број	Подршка ЕУ	Број	Подршка ЕУ	Одобрена/захтевана	Исплаћена/захтевана	Исплаћена/одобрена
Мера 1	2.260	164.013.158	918	63.359.027	582	24.808.136	38,6	15,1	39,2
Мера 3	313	72.519.462	135	30.164.489	63	10.628.933	41,6	14,7	35,2
Мера 7	605	131.463.125	140	16.607.456	0	0	12,6	0,0	0,0
Укупно	3.178	367.995.745	1.193	110.130.972	645	35.437.069	29,9	9,6	32,2

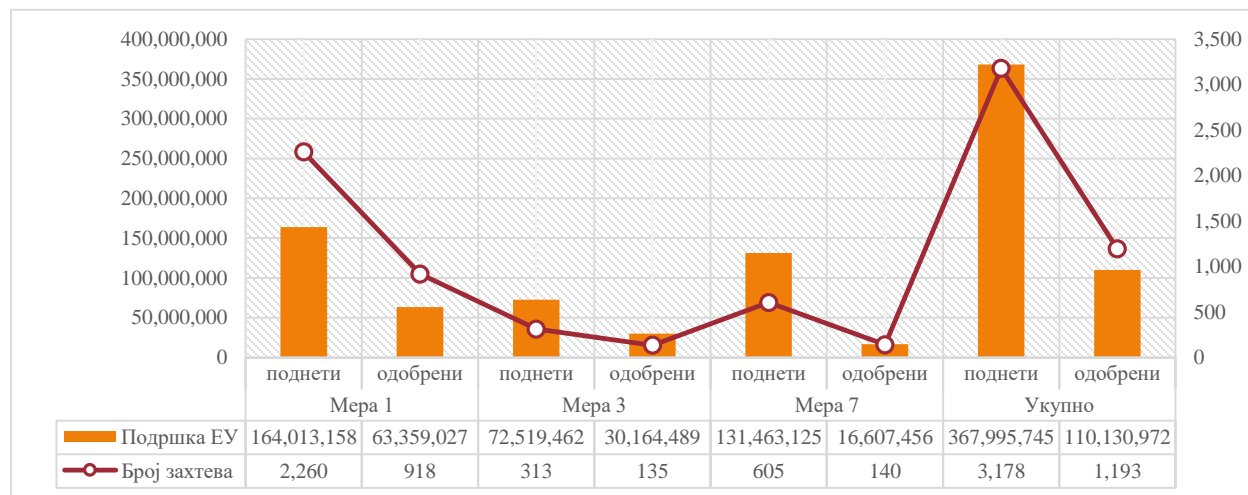
* Исплаћени захтеви се односе на комплетно исплаћене пројекте.

У односу на ГИС 2021, показатељ учешћа укупно одобрене подршке ЕУ у укупно захтеваној подршци ЕУ (29,9%) остварио је пораст, као и показатељ учешћа исплаћене у захтеваној подршци ЕУ (9,6%), док је показатељ учешћа исплаћене у односу на одобрену подршку ЕУ (32,2%) остварио благи пад. Посматрано према мери, у односу на претходно годишње извештавање, анализа података генерално указује на пораст учешћа одобрене у односу на захтевану подршку ЕУ за Меру 1, Меру 3 и Меру 7, као и исплаћене у односу на захтевану подршку ЕУ за Меру 1 и Меру 3. Истовремено, показатељ учешћа исплаћене у односу на одобрену подршку ЕУ за Меру 1 и Меру 3 остварио је пораст у односу на претходну извештајну годину.

6.1. Одобрени пројекти

До краја 2022. године донето је 1.193 решења о одобравању ИПАРД подстицаја у износу од 110,1 мил. EUR подршке ЕУ, што представља пораст броја одобрених захтева у односу на ГИС 2021 за 359 захтева (за 43,0%) и за 44,1 мил. EUR одобрене подршке ЕУ. Просечан износ укупно одобрене подршке ЕУ по захтеву износио је 92.314 EUR (пораст у поређењу са ГИС 2021 за 13.083 EUR). За Мери 1 укупно је одобрено 918 захтева у износу од 63,4 мил. EUR подршке ЕУ, за Мери 3 одобрено је 135 захтева (30,2 мил. EUR подршке ЕУ), док је за Мери 7 одобрено 140 захтева у вредности од 16,6 мил EUR подршке ЕУ. За Мери 9 није било одобрених захтева до краја извештајног периода.

Графикон 15: Одобрени захтеви и подршка ЕУ према поднетим захтевима/ захтеваној подршци ЕУ (EUR)

У односу на укупан број поднетих захтева и процењене подршке ЕУ одобрено је 37,5% захтева и 29,9% подршке ЕУ. Највећи број одобрених захтева односи се на Мери 1 (918). У оквиру Мере 7 одобрено је 140 захтева, док је у оквиру Мере 3 одобрено 135 захтева. Истовремено, највеће учешће одобрених захтева у броју поднетих захтева за дату меру односи се на Мери 3 (43,1%), Мера 1 у наведеном показатељу остварује учешће од 40,6%, док Мера 7 остварује учешће од 23,1%. Посматрано са становишта учешћа одобрене подршке ЕУ у захтеваној подршци ЕУ према мери, највеће учешће остварила је Мера 3 (41,6%), затим Мера 1 (38,6%), док је Мера 7 остварила учешће од 12,6% одобрене у односу на захтевану подршку ЕУ (Графикон 15).

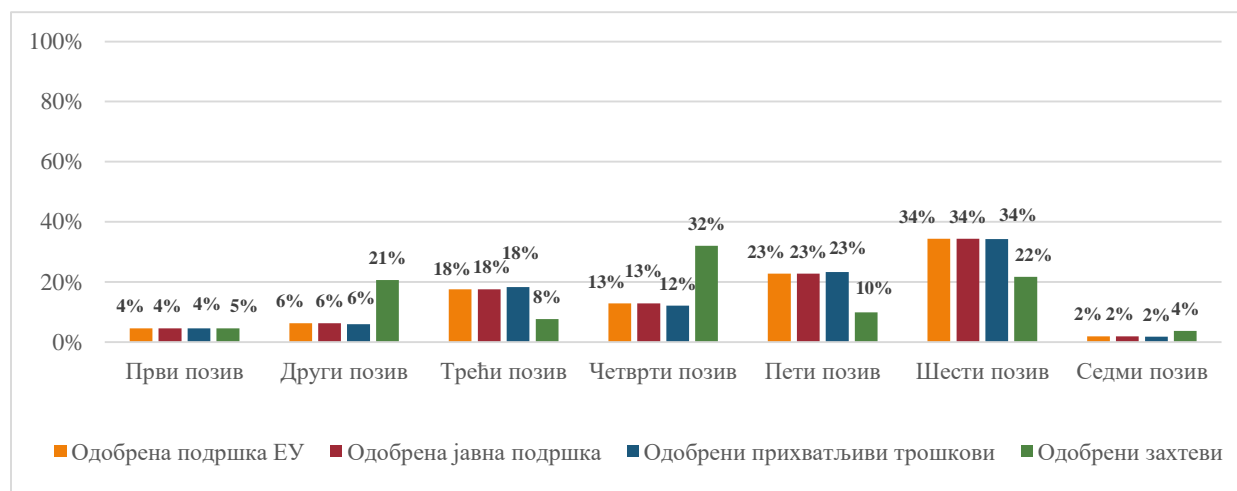
Мера 1

ИПАРД агенција донела је 918 решења о одобравању пројекта (40,6% од укупног броја поднетих захтева у оквиру Мере 1), са укупним одобреним прихватљивим трошковима за инвестицију у износу од 139,2 мил. EUR и износом одобрене укупне јавне подршке од 84,5 мил. EUR, од чега је 63,4 мил. EUR допринос ЕУ. У поређењу са претходним извештавањем на годишњем нивоу остварен је пораст по питању следећих показатеља: за 35,0% за одобрене захтеве и за 61,5% за одобрену јавну подршку и подршку ЕУ. Просечан износ одобрене подршке ЕУ по захтеву износио је 69.019 EUR.

Посматрано према години спровођења, у 2022. години одобрено је 238 захтева, односно 25,9% од укупног броја одобрених захтева за Мету 1, што представља пораст у поређењу са 2021. годином када је одобрено 154 захтева (Прилог 2: Табела 2).

Посматрано према позиву, највећи број одобрених захтева остварен је у Четвртом позиву (294 захтева, односно 32,0% укупно одобрених захтева за меру), док је највећи износ одобрене подршке ЕУ остварен у оквиру Шестог позива (21,8 мил. EUR, односно 34,4% укупно одобрене подршке ЕУ). Највећи просечан износ одобрене подршке ЕУ по захтеву остварен је у Петом (160.030 EUR) и Трећем (158.748 EUR) позиву. У оквиру позива који су се односили на куповину новог трактора остварене су значајно ниже просечне вредности одобрене подршке ЕУ по захтеву (Седми позив: 35.153, Четврти позив: 27.547 EUR и Други позив: 20.763 EUR). Просечан износ одобрене подршке ЕУ по захтеву у оквиру Првог позива износио је 67.586 EUR.

Графикон 16: Учешће одобрених захтева, прихватљивих трошкова за инвестицију, укупне јавне подршке и подршке ЕУ према позиву (%), М1

У оквиру *Првог позива* одобрено је 42 захтева, што чини 4,6% укупног броја одобрених захтева за Мету 1 и 49,4% укупног броја поднетих захтева у оквиру овог позива. Одобрени прихватљиви трошкови за инвестицију у оквиру овог позива износили су 6,2 мил. EUR, што чини 4,5% укупног износа одобрених прихватљивих трошкова за Мету 1 и 51,9% укупно захтеваних трошкова за инвестицију у оквиру овог позива. Одобрена подршка ЕУ износила је 2,8 мил. EUR, што чини 4,5% укупно одобрене подршке ЕУ за Мету 1. За десет одобрених пројеката није поднет захтев за исплату или су одбијени у фази исплате. Накнадна (*ex-post*) контрола биће спроведена у периоду до пет година од момента исплате. Први позив за Мету 1 затворен је са становишта обраде и исплате захтева.

У оквиру *Другог позива* одобрено је 189 захтева, што чини 20,6% укупног броја одобрених захтева за Мету 1 и 48,1% укупног броја поднетих захтева у оквиру овог позива. Одобрени прихватљиви трошкови за инвестицију у оквиру овог позива износили су 8,2 мил. EUR, што чини 5,9% укупног износа одобрених прихватљивих трошкова за Мету 1 и 43,1% укупно захтеваних трошкова за инвестицију у оквиру овог позива. Укупно одобрена подршка ЕУ износила је 3,9 мил. EUR, што чини 6,2% укупно одобрене подршке ЕУ за Мету 1. За 46 одобрених пројеката није поднет захтев за исплату или су одбијени у фази исплате.

Накнадна (*ex-post*) контрола биће спроведена у периоду до пет година од момента исплате. Други позив за Меру 1 затворен је са становишта обраде и исплате захтева.

У оквиру *Трећег позива* одобрено је 70 захтева, што чини 7,6% укупног броја одобрених захтева за Меру 1 и 46,4% укупног броја поднетих захтева у оквиру овог позива. Одобрени прихватљиви трошкови за инвестицију у оквиру овог позива износили су 25,4 мил. EUR, што чини 18,3% укупног износа одобрених прихватљивих трошкова за Меру 1 и 37,1% укупно захтеваних трошкова за инвестицију у оквиру овог позива. Укупно одобрена подршка ЕУ износила је 11,1 мил. EUR, што чини 17,5% укупно одобрене подршке ЕУ за Меру 1.

У оквиру *Четвртог позива* одобрено је 294 захтева, што чини 32,0% укупног броја одобрених захтева за Меру 1 и 67,3% укупног броја поднетих захтева у оквиру овог позива. Одобрени прихватљиви трошкови за инвестицију у оквиру овог позива износили су 16,8 мил. EUR, што чини 12,1% укупног износа одобрених прихватљивих трошкова за Меру 1 и 64,7% укупно захтеваних трошкова за инвестицију у оквиру овог позива. Укупно одобрена подршка ЕУ износила је 8,1 мил. EUR, што чини 12,8% укупно одобрене подршке ЕУ за Меру 1.

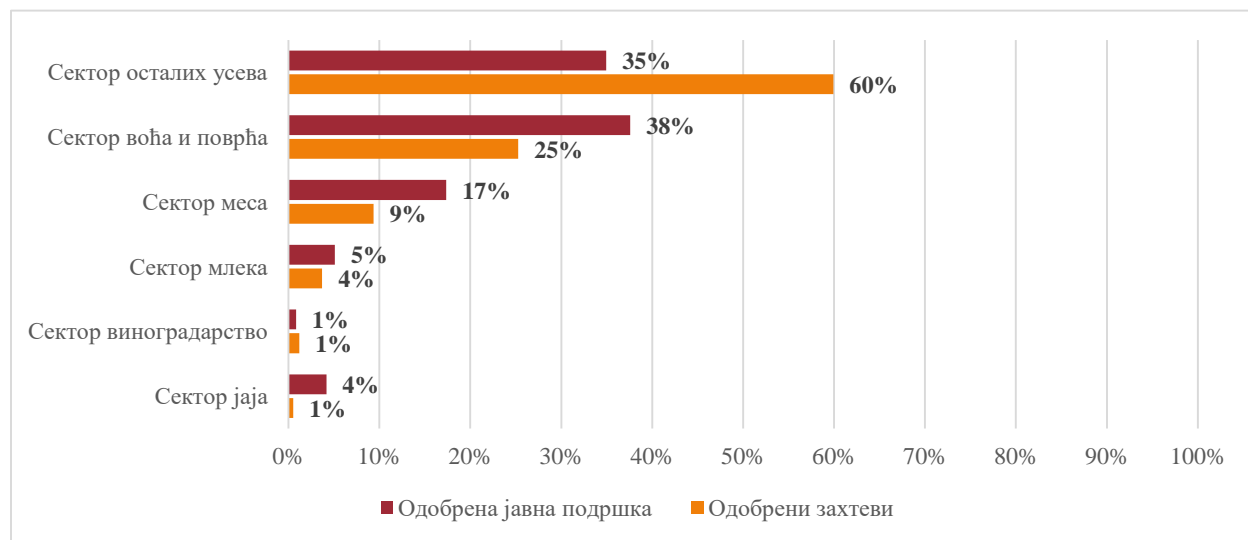
У оквиру *Петог позива* одобрено је 90 захтева, што чини 9,8% укупног броја одобрених захтева за Меру 1 и 53,3% укупног броја поднетих захтева у оквиру овог позива. Одобрени прихватљиви трошкови за инвестицију у оквиру овог позива износили су 32,3 мил. EUR, што чини 23,2% укупног износа одобрених прихватљивих трошкова за Меру 1 и 46,4% укупно захтеваних трошкова за инвестицију у оквиру овог позива. Укупно одобрена подршка ЕУ износила је 14,4 мил. EUR, што чини 22,7% укупно одобрене подршке ЕУ за Меру 1.

У оквиру *Шестог позива* одобрено је 199 захтева, што чини 21,7% укупног броја одобрених захтева за Меру 1 и 53,9% укупног броја поднетих захтева у оквиру овог позива. Одобрени прихватљиви трошкови за инвестицију у оквиру овог позива износили су 47,7 мил. EUR, што чини 34,2% укупног износа одобрених прихватљивих трошкова за Меру 1 и 41,1% укупно захтеваних трошкова за инвестицију у оквиру овог позива. Укупно одобрена подршка ЕУ износила је 21,8 мил. EUR, што чини 34,4% укупно одобрене подршке ЕУ за Меру 1.

У оквиру *Седмог позива* одобрено је 34 захтева, што чини 3,7% укупног броја одобрених захтева за Меру 1 и 5,2% укупног броја поднетих захтева у оквиру овог позива. Одобрени прихватљиви трошкови за инвестицију у оквиру овог позива износили су 2,5 мил. EUR, што чини 1,8% укупног износа одобрених прихватљивих трошкова за Меру 1 и 4,7% укупно захтеваних трошкова за инвестицију у оквиру овог позива. Укупно одобрена подршка ЕУ износила је 1,2 мил. EUR, што чини 1,9% укупно одобрене подршке ЕУ за Меру 1 (Прилог 2: Табела 1).

Посматрано према сектору, највеће учешће у укупном броју одобрених захтева у оквиру Мере 1 остварује Сектор осталих усева са 550 одобрених захтева, тј. 60,0%. У укупно одобреној јавној подршци за Меру 1, са износом од 28,5 мил. EUR наведени сектор остварује учешће од 35,0%. Истовремено, Сектор воћа и поврћа остварује највеће учешће у укупно одобреној јавној подршци у оквиру Мере 1 (37,6%, односно 30,7 мил. EUR), што је приказано на Графикону 17. Када је реч о Сектору јаја, у извештајном периоду одобрено је пет захтева.

Графикон 17: Учешће сектора у укупном броју одобрених захтева и износу одобрене јавне подршке (%), М1

Убедљиво највећи број и учешће поднетих и одобрених захтева у Сектору осталих усева односи се на Подсектор житарица (88,5% одобрених захтева), а у Сектору воћа и поврћа на Подсектор воћа (79,7%). У оквиру Сектора меса са становишта одобрених захтева највеће учешће остварује Подсектор свиња (46,5%), а затим Подсектор говеда (31,4%). У Сектору млека одобрено је 34 захтева за млечно говедарство. Слична аналогија учешћа наведених подсектора прати и показатељ „одобрена јавна подршка”. Веће учешће у укупно одобреној подршци у односу на учешће у укупном броју одобрених захтева у оквиру Мере 1 остварили су Сектор воћа и поврћа, Сектор меса, Сектор млека и Сектор јаја. Веће учешће у укупном броју одобрених захтева у односу на учешће у укупно одобреној прихватљивој подршци остварио је Сектор осталих усева. Сектор виноградарства је закључно са 31.12.2022. године остварио подједнако учешће како у укупно одобреним захтевима за Мери 1 тако и у укупној одобреној подршци (Графикон 17). Просечна вредност инвестиције по одобреном захтеву највећа је у Сектору јаја (682.170 EUR), затим следе Сектор меса и Сектор воћа и поврћа (164.862 EUR и 132.299 EUR респективно), док је најмања просечна вредност инвестиције по одобреном захтеву остварена у Сектору виноградарства (62.469 EUR).

Када је реч о одобреној јавној подршци за опште трошкове, највећи износ одобрен је у Сектору осталих усева и на нивоу сектора износи 1,4 мил. EUR, док је најнижи износ јавне подршке за опште трошкове одобрен у оквиру Сектора виноградарства (40.485 EUR).

Посматрано према типу инвестиције, највећи број захтева у оквиру Мере 1 (830) одобрен је за куповину опреме, машина и механизације (укључујући тракторе), док се значајно мањи број одобрених захтева односио на инвестиције у изградњу и опремање објеката (88). Такође, највећи износ одобрене јавне подршке (72,0%) одобрен је за куповину нове опреме, машина и механизације (58,8 мил. EUR), док је за изградњу и опремање објеката одобрено 22,9 мил. EUR (28,0%). Са 517 одобрених захтева (повећање у односу на ГИС 2021 за 36 одобрених захтева) и 16,5 мил. EUR одобрене јавне подршке (повећање у односу на ГИС 2021 за 1,6 мил. EUR) трактори представљају доминантан тип инвестиције, а затим следи опрема за сакупљање, сортирање, паковање и складиштење у Сектору воћа и поврћа са 61 одобреним захтевом (10,6 мил. EUR одобрена јавна подршка). Просечан износ одобрене

подршке по захтеву за трактор износи 31.974 EUR, а за опрему за сакупљање, сортирање, паковање и складиштење 173.016 EUR.

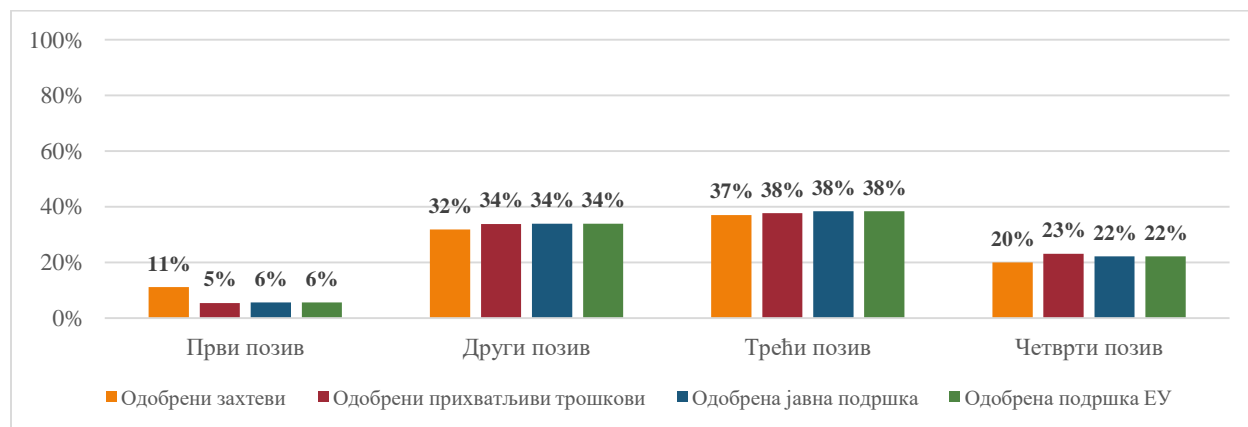
Мера 3

Када је реч о Мери 3, донето је 135 решења о одобравању пројекта (43,1% од укупног броја поднетих захтева у оквиру ове Мере), са одобреним прихватљивим трошковима за инвестицију у износу од 82,6 мил. EUR и укупном јавном подршком од 40,2 мил. EUR, од чега је допринос ЕУ 30,2 мил. EUR. У односу на претходно годишње извештавање остварен је пораст за: 35 одобрених захтева (за 35,0%), 25,6 мил. EUR за одобрене прихватљиве трошкове (за 44,8%) и 12,2 мил. EUR за одобрену јавну подршку (за 43,3%). Просечан износ одобрене подршке ЕУ по захтеву за Мери 3 износио је 223.441 EUR, што је три пута већи износ просечно одобрене подршке ЕУ у поређењу са овим показатељем за Мери 1.

Посматрано према години спровођења, у 2022. години одобрено је 35 захтева (смањење у односу на 2021. годину када је одобрено 43 захтева), што представља 25,9% укупног броја одобрених захтева за Мери 3 (Прилог 2: Табела 3).

Посматрано према позиву, највећи број одобрених захтева, као и највећи износ одобрене подршке ЕУ, остварен је у оквиру Трећег позива (50 захтева у вредности од 11,6 мил. EUR, што представља 38,3% укупно одобрене подршке ЕУ у оквиру ове Мере). Просечан износ одобрене подршке ЕУ по захтеву највећи је у оквиру Четвртог (247.413 EUR) и Другог (238.025 EUR) позива, док је најнижа вредност овог показатеља остварена у Првом позиву: 112.535 EUR (Графикон 18).

Графикон 18: Учешће одобрених захтева, прихватљивих трошкова за инвестицију, укупне јавне подршке и подршке ЕУ према позиву (%), М3

У оквиру *Првог позива* одобрено је 15 захтева, што чини 11,1% од укупног броја одобрених захтева за Мери 3 и 57,7% укупног броја поднетих захтева у оквиру овог позива. Одобрени прихватљиви трошкови за инвестицију у оквиру овог позива износили су 4,5 мил. EUR, што чини 5,4% укупног износа одобрених прихватљивих трошкова за Мери 3 и 45,0% укупно захтеваних трошкова за инвестицију у оквиру овог позива. Одобрена подршка ЕУ износила је 1,7 мил. EUR, што чини 5,6% укупно одобрене подршке ЕУ за Мери 3. Од укупног броја одобрених захтева у оквиру овог позива, за три захтева није поднет захтев за исплату или су одбијени у фази исплате. Накнадна (*ex-post*) контрола биће спроведена у периоду до пет година од момента исплате. Први позив за Мери 3 затворен је са становишта обраде и исплате захтева.

У оквиру *Другог позива* одобрено је 43 захтева, што чини 31,9% укупног броја одобрених захтева за Меру 3 и 53,1% укупног броја поднетих захтева у оквиру овог позива. Одобрени прихватљиви трошкови за инвестицију у оквиру овог позива износили су 27,9 мил. EUR, што чини 33,8% укупног износа одобрених прихватљивих трошкова за Меру 3 и 67,0% укупно захтеваних трошкова за инвестицију у оквиру овог позива. Укупно одобрена подршка ЕУ износила је 10,2 мил. EUR, што чини 33,9% укупно одобрене подршке ЕУ за Меру 3.

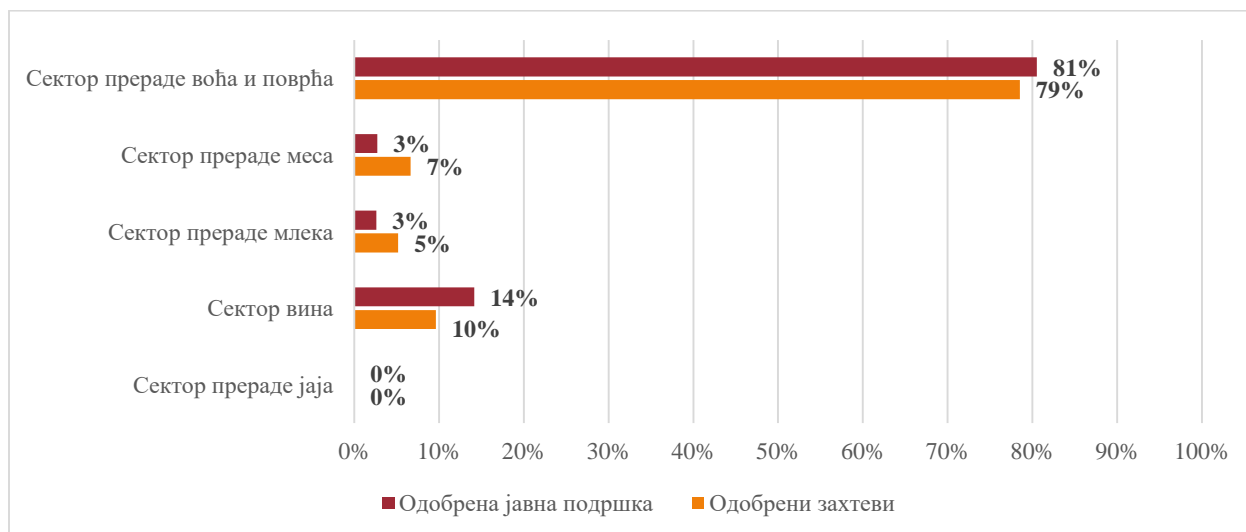
У оквиру *Трећег позива* одобрено је 50 захтева, што чини 37,0% укупног броја одобрених захтева за Меру 3 и 52,6% укупног броја поднетих захтева у оквиру овог позива. Одобрени прихватљиви трошкови за инвестицију у оквиру овог позива износили су 31,2 мил. EUR, што чини 37,7% укупног износа одобрених прихватљивих трошкова за Меру 3 и 52,8% укупно захтеваних трошкова за инвестицију у оквиру овог позива. Укупно одобрена подршка ЕУ износила је 11,6 мил. EUR, што чини 38,3% укупно одобрене подршке ЕУ за Меру 3.

У оквиру *Четвртог позива* одобрено је 27 захтева, што чини 20,0% укупног броја одобрених захтева за Меру 3 и 24,3% укупног броја поднетих захтева у оквиру овог позива. Одобрени прихватљиви трошкови за инвестицију у оквиру овог позива износили су 19,1 мил. EUR, што чини 23,1% укупног износа одобрених прихватљивих трошкова за Меру 3 и 23,1% укупно захтеваних трошкова за инвестицију у оквиру овог позива. Укупно одобрена подршка ЕУ износила је 6,7 мил. EUR, што чини 22,1% укупно одобрене подршке ЕУ за Меру 3 (Прилог 2: Табела 1).

Посматрано према сектору, убедљиво највеће учешће, како у укупном броју одобрених захтева тако и у укупно одобреној јавној подршци у оквиру Мере 3 остварује Сектор прераде воћа и поврћа (106 одобрених захтева, односно 78,5% укупног броја одобрених захтева и 31,8 мил. EUR, односно 80,5% од укупног износа одобрене јавне подршке). Сектор прераде воћа и поврћа остварује веће учешће у укупно одобреној јавној подршци у оквиру Мере 3 у односу на учешће у укупно одобреним захтевима (80,5%, односно 78,5% респективно), што је и приказано на Графикону 19. Сектор прераде млека, Сектор прераде меса и Сектор вина су остварили значајно ниже учешће у укупном броју одобрених захтева у оквиру Мере 3, док у оквиру Сектора прераде јаја није било поднетих захтева од стране потенцијалних корисника.

У Сектору прераде воћа и поврћа највећи број одобрених пројеката односио се на инвестиције за прераду (56 захтева, односно 41,5% од укупног броја одобрених захтева за Меру 3 и 52,8% одобрених захтева у оквиру овог сектора), док је за инвестиције за изградњу и реконструкцију објеката за прераду одобрено 33 захтева, односно 24,4% од укупног броја одобрених захтева за Меру 3 и 31,1% одобрених захтева у оквиру овог сектора. У Сектору прераде меса четири захтева су одобрена за инвестиције за прераду свињског меса и три захтева за инвестиције у кланице. У Сектору прераде млека одобрено је пет захтева за инвестиције у млекарне. Просечна вредност инвестиције по одобреном захтеву највећа је у Сектору вина (430.443 EUR), затим у Сектору прераде воћа и поврћа (300.340 EUR) и Сектору прераде млека (146.778 EUR), док је најнижа вредност овог показатеља остварена у Сектору прераде меса (119.208 EUR).

Графикон 19: Учесће сектора у укупном броју одобрених захтева и износу одобрене јавне подршке (%), МЗ

Када је реч о одобреној јавној подршци за опште трошкове, највећи износ је одобрен у Сектору прераде воћа и поврћа, и на нивоу сектора износи 536.824 EUR, док је најнижи износ јавне подршке за опште трошкове одобрен у оквиру Сектора прераде млека (28.629 EUR).

Посматрано према типу инвестиције, највећи број одобрених захтева у оквиру Мере 3 односио се на модернизацију опреме за прераду и паковање (59), као и на инвестиције за изградњу/реконструкцију и модернизацију постројења за прераду (33) у оквиру Сектора прераде воћа и поврћа. Следећи тип инвестиција, али са значајно мањим бројем одобрених захтева до краја 2022. године, односио се на инвестициона улагања у производњу енергије из обновљивих извора у оквиру Сектора прераде воћа и поврћа (14), као и на инвестиције у модернизацију предузећа за прераду меса (пет одобрених захтева).

Просечан износ јавне подршке за инвестиције у изградњу/реконструкцију и модернизацију постројења за прераду воћа и поврћа по одобреном захтеву износи 428.409 EUR, док исти показатељ за инвестиције у модернизацију опреме за прераду и паковање воћа и поврћа износи 242.221 EUR. У Сектору прераде меса просечна вредност инвестиција за модернизацију предузећа која се баве прерадом меса по одобреном захтеву износи 117.504 EUR, а у Сектору прераде млека за инвестиције у модернизацију млекара овај показатељ остварује просечан износ по одобреном захтеву од 165.726 EUR.

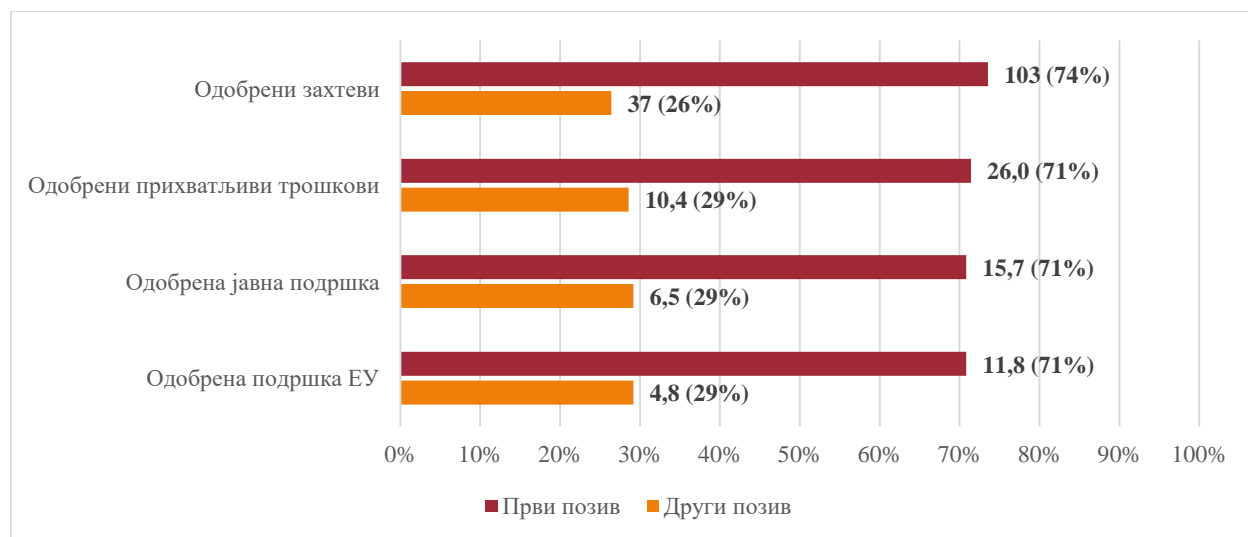
Мера 7

Када је реч о Мери 7, до краја 2022. године донето је 140 решења о одобравању пројекта (23,1% укупног броја поднетих захтева у оквиру ове Мере), са одобреним прихватљивим трошковима за инвестицију у износу од 36,4 мил. EUR и укупном јавном подршком од 22,1 мил. EUR, од чега је допринос ЕУ 16,6 мил. EUR. У односу на претходно годишње извештавање остварен је пораст за: 86 одобрених захтева (за 159,3%), 24,2 мил. EUR за одобрене прихватљиве трошкове (за 198,9%) и 14,4 мил. EUR за одобрену јавну подршку (за 185,8%). Просечан износ одобрене подршке ЕУ по захтеву за Мери 7 износио је 118.625 EUR.

Посматрано према години спровођења, у 2022. години одобрено је 86 захтева (повећање у односу на 2021. годину када је одобрено 54 захтева), што представља 61,4% укупног броја одобрених захтева за Меру 7 (Прилог 2: Табела 4).

Посматрано према позиву, највећи број одобрених захтева, као и највећи износ одобрене подршке ЕУ остварен у оквиру Првог позива (103 захтева у вредности од 11,8 мил. EUR, што представља чак 70,8% укупно одобрене подршке ЕУ у оквиру ове Мере). Просечан износ одобрене подршке ЕУ по захтеву у оквиру Првог позива износи 114.183 EUR, док у оквиру Другог позива овај показатељ остварује већу вредност и износи 130.989 EUR.

Графикон 20: Одобрени захтеви, прихватљиви трошкови за инвестицију, јавна подршка и подршка ЕУ према позиву, мил. EUR (%), М7

У оквиру *Првог позива* одобрена су 103 захтева, што чини 73,6% од укупног броја одобрених захтева за Меру 7 и 33,1% укупног броја поднетих захтева у оквиру овог позива. Одобрени прихватљиви трошкови за инвестицију у оквиру овог позива износили су 26,0 мил. EUR, што чини 71,4% укупног износа одобрених прихватљивих трошкова за Меру 7 и 34,6% укупно захтеваних трошкова за инвестицију у оквиру овог позива. Одобрена подршка ЕУ износила је 11,8 мил. EUR, што чини 70,8% укупно одобрене подршке ЕУ за Меру 7.

У оквиру *Другог позива* одобрено је 37 захтева, што чини 26,4% укупног броја одобрених захтева за Меру 7 и 12,6% укупног броја поднетих захтева у оквиру овог позива. Одобрени прихватљиви трошкови за инвестицију у оквиру овог позива износили су 10,4 мил. EUR, што чини 28,6% укупног износа одобрених прихватљивих трошкова за Меру 7 и 5,3% укупно захтеваних трошкова за инвестицију у оквиру овог позива. Укупно одобрена подршка ЕУ износила је 4,8 мил. EUR, што чини 29,2% укупно одобрене подршке ЕУ за Меру 7.

Посматрано према сектору, сви одобрени захтеви у оквиру Мере 7 односе се Сектор руралног туризма и рекреативних активности. Највећи број одобрених захтева у оквиру овог сектора односи се на успостављање туристичких домаћинстава и рекреативних зона (101 захтев у вредности од 17,7 мил. EUR одобрене јавне подршке). За инвестиције у модернизацију постојећих туристичких објеката одобрено је 34 захтева у износу од 3,2 мил.

EUR. Три захтева су одобрена за објекте и опрему за рекреативни риболов, лов и јахање и два захтева су одобрена за опрему за рекреативне активности. До краја 2022. године у оквиру Сектора ресурси обновљивих извора енергије није било одобрених захтева, иако су поднета два захтева (Графикон 20). Просечан износ одобрене јавне подршке за инвестиције за успостављање туристичких домаћинстава и рекреативних зона износи 175.439 EUR, док је најнижи просечан износ по одобреном захтеву остварен за инвестиције у опрему за рекреативне активности (37.043 EUR).

Када је реч о одобреној јавној подршци за опште трошкове на нивоу Сектора рурални туризам и рекреативне активности, исти износе 684.282 EUR.

6.2. Исплаћени пројекти

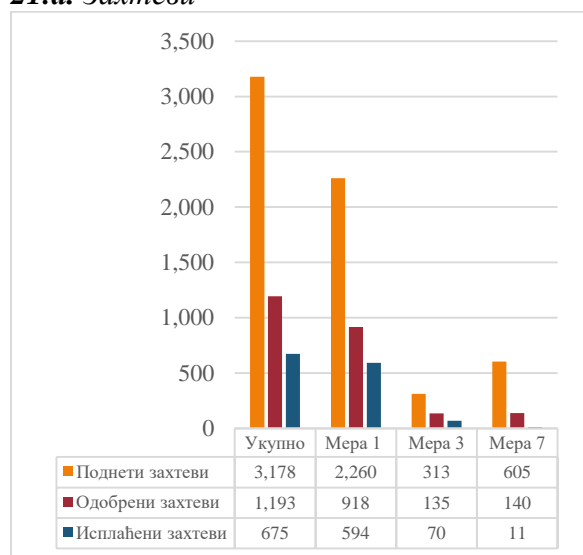
До краја 2022. године донето је 675 решења о одобравању исплате ИПАРД подстицаја у износу јавне подршке од 52,0 мил. EUR, при чему допринос ЕУ износи 39,0 мил. EUR, што представља пораст броја исплаћених захтева у односу на ГИС 2021 за 165 захтева и за 23,0 мил. EUR исплаћене јавне подршке. Од укупног броја исплаћених захтева, авансно је исплаћено 30 захтева у вредности од 3,6 мил. EUR доприноса ЕУ, при чему је у оквиру Мере 1 авансно исплаћено 12 захтева, седам захтева у оквиру Мере 3 и 11 захтева у оквиру Мере 7. Од укупно исплаћеног износа подршке ЕУ, 4,6 мил. EUR исплаћено је из алокације за 2016. годину, 5,1 мил. EUR исплаћено је из алокације за 2017. годину, 12,1 мил. EUR исплаћено је из алокације за 2018. годину, док је 17,2 мил. EUR исплаћено из алокације за 2019. годину. Посматрано према мери, за Мери 1 из алокације за 2016. годину исплаћено је 4,6 мил. EUR, из алокације за 2017. годину исплаћено је 2,1 мил. EUR, из алокације за 2018. годину исплаћено 8,9 мил. EUR, док је из алокације за 2019. годину исплаћено 11,0 мил. EUR. Када је реч о Мери 3, из алокације за 2017. годину исплаћено је 3,0 мил. EUR, из алокације за 2018. годину исплаћено 3,2 мил. EUR, док је из алокације за 2019. годину исплаћено 5,5 мил. EUR. У оквиру Мере 7 до краја извештајног периода није било комплетно исплаћених захтева, међутим, из алокације за 2019. годину авансно је исплаћено 798.211 EUR.

Просечан износ исплаћене подршке ЕУ по захтеву износио је 57.814 EUR (пораст у поређењу са ГИС 2021 за 15.063 EUR). Мера 3 остварује значајно већи просечан износ исплаћене подршке ЕУ по захтеву (167.008 EUR) у односу на овај показатељ за Мери 1 (44.673 EUR). До краја 2022. године за Мери 1 исплаћено је 594 захтева (35,4 мил. EUR исплаћене јавне подршке), што представља значајно повећање у односу на укупан број исплаћених захтева до краја 2021. године у оквиру ове Мере (за 124 захтева), као и у износу исплаћене јавне подршке (за 14,6 мил. EUR). За Мери 3 исплаћено 70 захтева (15,6 мил. EUR исплаћене јавне подршке), што представља пораст укупног броја исплаћених захтева за ову Мери у односу на овај показатељ остварен до краја 2021. године (за 30 захтева), као и у износу исплаћене јавне подршке (за 7,3 мил. EUR). За Мери 7 до краја 2022. године авансно је исплаћено 11 захтева, са исплаћеном јавном подршком у износу од 1.064.282 EUR.

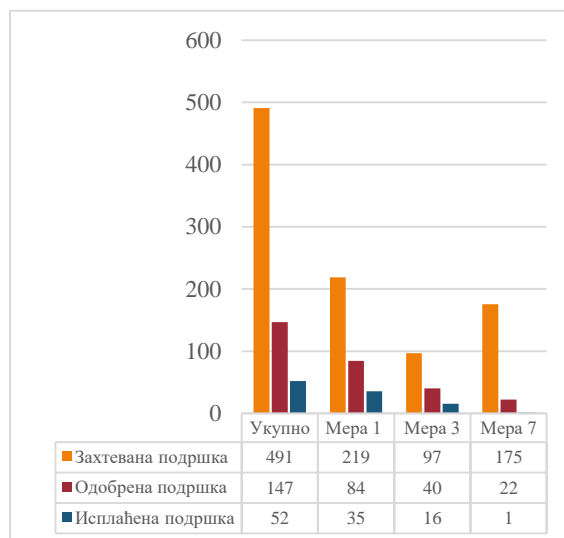
У односу на укупан број поднетих захтева и процењену захтевану јавну подршку до краја 2022. године исплаћено је 21,2% захтева (675) и 10,6% јавне подршке, односно 52,0 мил. EUR (Графикон 21). Највећи број исплаћених захтева односи се на Мери 1 (594), у оквиру Мере 3 исплаћено је 70 захтева, док је у оквиру Мере 7 авансно исплаћено 11 захтева. Истовремено, и највеће учешће исплаћених захтева у укупном броју поднетих захтева

остварено је у оквиру Мере 1 (26,3%), Мера 3 остварује учешће исплаћених у поднетим захтевима од 22,4%, а Мера 7 1,8%. Учешће у исплаћеној јавној подршци у односу на захтевану подршку за Мери 1 и Мери 3 износи по 16,2%, док за Мери 7 износи 0,6% (Графикон 21).

Графикон 21: Поднети, одобрени и исплаћени захтеви и јавна подршка, М1, М3, М7
21.а. Захтеви

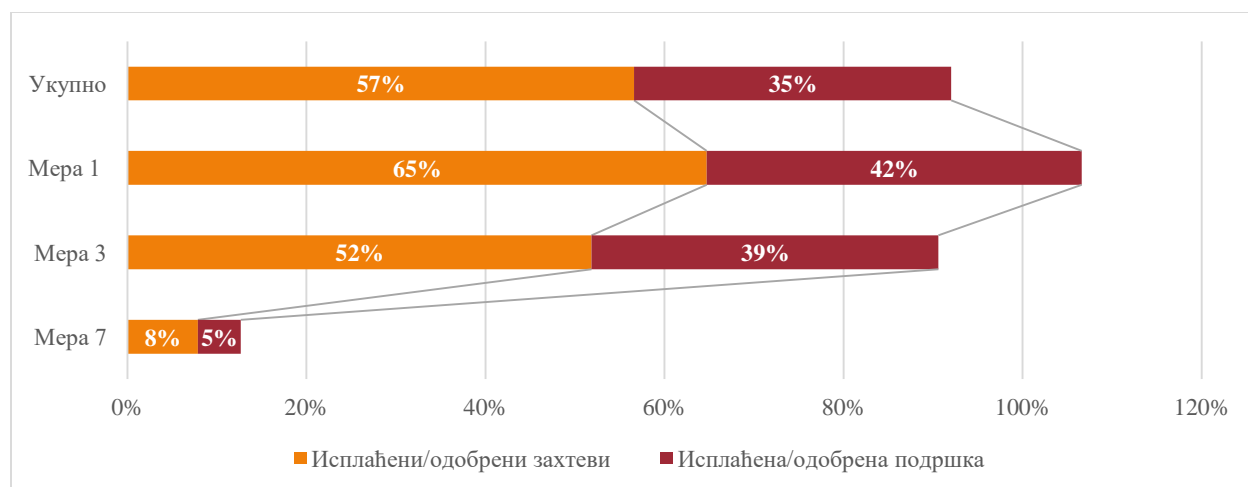

21.б. Јавна подршка (мил. EUR)

До краја извештајног периода број исплаћених захтева (675) у укупном броју одобрених захтева (1.193) остварује учешће од 56,6%, док је учешће у погледу исплаћене/одобрене подршке знатно ниже (35,4%). Мера 1 је у поређењу са Мером 3 остварила значајно веће учешће како у погледу исплаћених према одобреним захтевима (64,7%), тако и у погледу исплаћене/одобрене подршке (41,9%). У оквиру Мере 7 до краја 2022. године није било комплетно исплаћених захтева, међутим, учешће авансно исплаћених захтева према одобреним захтевима износи 7,9%, док учешће авансно исплаћене у односу на одобрену подршку износи 4,8% (Графикон 22).

Графикон 22: Учешће исплаћених захтева/подршке у односу на одобрене захтеве/подршку

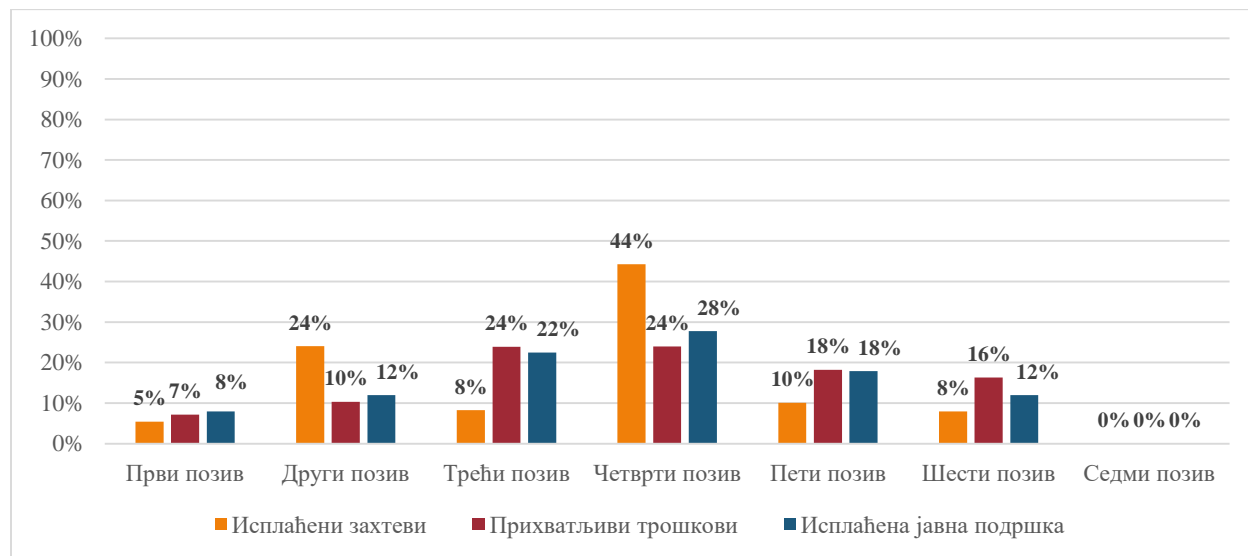
Посматрано према позиву, највећи број укупно исплаћених како захтева тако и подршке ЕУ односио се на Четврти позив у оквиру Мере 1 (за 263 захтева исплаћена је подршка ЕУ у износу од 7,4 мил. EUR). Када је реч о структури укупне исплате према сектору, највећи број захтева исплаћен је у оквиру Сектора осталих усева (пре свега у оквиру Подсектора житарица) за Меру 1: 16,2 мил. EUR (48,9% укупне исплате за Меру 1). Са укупном исплатом у износу од 13,4 мил. EUR у оквиру Мере 3 следи Сектор прераде воћа и поврћа. Са становишта типа инвестиције, највећи износ исплате до краја 2022. године извршен је за куповину трактора у оквиру Мере 1 (14,1 мил. EUR), а затим следи тип инвестиција који се односи на модернизацију опреме за прераду и паковање воћа и поврћа у оквиру Мере 3 (7,9 мил. EUR).

Мера 1

До краја 2022. године ИА је исплатила укупно 594 захтева, што у односу на укупан број поднетих захтева у оквиру Мере 1 износи 26,3%. Укупан износ исплаћене подршке ЕУ био је 26,5 мил. EUR. Посматрано према години спровођења, иако се може констатовати смањење броја исплаћених захтева у оквиру Мере 1 у 2022. у односу на 2021. годину (124 према 279 исплаћених захтева), исплаћени износ јавне подршке у 2022. години је већи у поређењу са 2021. годином (14,6 према 11,9 мил. EUR). Из наведеног се може закључити да је током 2022. године исплаћен мањи број захтева веће вредности. Требало би напоменути да је у 2020. години одобрен највећи број захтева у оквиру ове Мере (297), односно 32,4% укупног броја одобрених захтева за Меру 1 (Прилог 2: Табела 2). Просечан износ исплаћене подршке ЕУ по пројекту у оквиру Мере 1 износио је 44.673 EUR.

Посматрано према позиву, највећи број како исплаћених захтева тако и исплаћене подршке ЕУ односио се на Четврти позив (263 захтева са исплаћеном подршком ЕУ у износу од 7,4 мил. EUR). Такође, значајно нижи просечан износ исплаћене подршке ЕУ по пројекту остварен је у оквиру Другог и Четвртог позива (22.184 EUR, односно 28.050 EUR респективно) у поређењу са овим показатељем за остале позиве, с обзиром на то да је предмет инвестиције у оквиру ова два позива била куповина новог трактора.

Графикон 23: Учешће исплаћених захтева, прихватљивих трошкова за инвестицију и исплаћене подршке према позиву (%), М1

У оквиру *Првог позива* исплаћено је 32 захтева, што чини 5,4% укупног броја исплаћених захтева за Меру 1, 37,6% укупног броја поднетих и 76,2% одобрених захтева у оквиру овог позива. Прихватљиви трошкови одобрени за исплату у оквиру овог позива износили су 4,6 мил. EUR, што чини 7,2% укупног износа прихватљивих трошкова одобрених за исплату у оквиру Мере 1, 38,0% укупно захтеваних трошкова и 73,2% одобрених прихватљивих трошкова за инвестицију у оквиру овог позива. Исплаћена подршка ЕУ износила је 2,1 мил. EUR, што чини 7,9% укупно исплаћене подршке ЕУ за Меру 1. Овај позив за Меру 1 затворен је са становишта обраде и исплате захтева. Од укупног броја одобрених захтева у оквиру овог позива за 10 захтева није поднет захтев за исплату или су одбијени у фази исплате. Накнадна (*ex-post*) контрола биће спроведена у периоду до пет година од момента исплате.

У оквиру *Другог позива* исплаћено је 143 захтева, што чини 24,1% укупног броја исплаћених захтева за Меру 1, 36,4% укупног броја поднетих захтева и 75,7% одобрених захтева у оквиру овог позива. Прихватљиви трошкови одобрени за исплату у оквиру овог позива износили су 6,6 мил. EUR, што чини 10,3% укупног износа прихватљивих трошкова одобрених за исплату у оквиру Мере 1, 34,4% укупно захтеваних трошкова и 79,9% одобрених прихватљивих трошкова за инвестицију у оквиру овог позива. Укупно исплаћена подршка ЕУ износила је 3,2 мил. EUR, што чини 12,0% укупно исплаћене подршке ЕУ за Меру 1. Овај позив за Меру 1 затворен је са становишта обраде и исплате захтева. Од укупног броја одобрених захтева у оквиру овог позива за 46 захтева није поднет захтев за исплату или су одбијени у фази исплате. Накнадна (*ex-post*) контрола биће спроведена у периоду до пет година од момента исплате.

У оквиру *Трећег позива* исплаћено је 49 захтева, што чини 8,2% укупног броја исплаћених захтева за Меру 1, 32,5% укупног броја поднетих захтева и 70,0% одобрених захтева у оквиру овог позива. Прихватљиви трошкови одобрени за исплату у оквиру овог позива износили су 15,2 мил. EUR, што чини 23,9% укупног износа прихватљивих трошкова одобрених за исплату за Меру 1, 22,2% укупно захтеваних трошкова и 59,8% одобрених трошкова за инвестицију у оквиру овог позива. Укупно исплаћена подршка ЕУ износила је 6,0 мил. EUR, што чини 22,4% укупно исплаћене подршке ЕУ за Меру 1.

У оквиру *Четвртог позива* исплаћено је 263 захтева, што чини 44,3% укупног броја исплаћених захтева за Меру 1, 60,2% укупног броја поднетих захтева и 89,5% одобрених захтева у оквиру овог позива. Прихватљиви трошкови одобрени за исплату за инвестицију у оквиру овог позива износили су 15,3 мил. EUR, што чини 24,0% укупног износа прихватљивих трошкова одобрених за исплату за Меру 1, 58,8% укупно захтеваних трошкова и 90,9% одобрених трошкова за инвестицију у оквиру овог позива. Укупно исплаћена подршка ЕУ износила је 7,4 мил. EUR, што чини 27,8% укупно исплаћене подршке ЕУ за Меру 1.

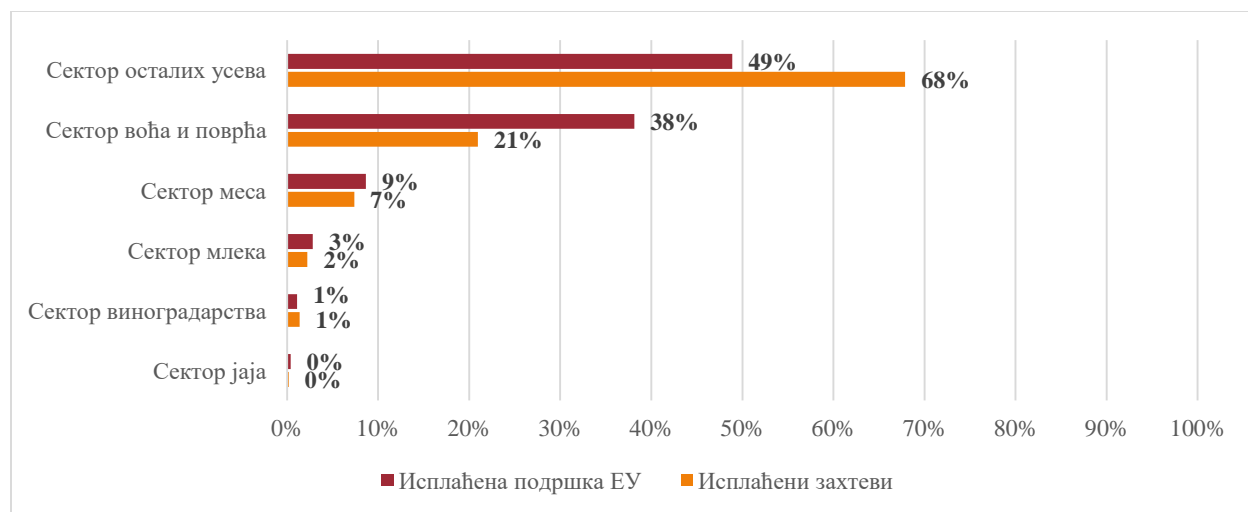
У оквиру *Петог позива* исплаћено је 60 захтева, што чини 10,1% укупног броја исплаћених захтева за Меру 1, 35,5% укупног броја поднетих захтева и 66,7% одобрених захтева у оквиру овог позива. Прихватљиви трошкови одобрени за исплату у оквиру овог позива износили су 11,6 мил. EUR, што чини 18,2% укупног износа прихватљивих трошкова одобрених за исплату за Меру 1, 16,6% укупно захтеваних трошкова и 35,9% одобрених трошкова за инвестицију у оквиру овог позива. Укупно исплаћена подршка ЕУ износила је 4,7 мил. EUR, што чини 17,9% укупно исплаћене подршке ЕУ за Меру 1.

У оквиру *Шестог позива* исплаћено је 47 захтева, што чини 7,9% укупног броја исплаћених захтева за Меру 1, 12,7% укупног броја поднетих захтева и 23,6% одобрених захтева у оквиру овог позива. Прихватљиви трошкови одобрени за исплату у оквиру овог позива износили су 10,4 мил. EUR, што чини 16,3% укупног износа прихватљивих трошкова одобрених за исплату за Меру 1, 9,0% укупно захтеваних трошкова и 21,8% одобрених трошкова за инвестицију у оквиру овог позива. Укупно исплаћена подршка ЕУ износила је 3,2 мил. EUR, што чини 12,0% укупно исплаћене подршке ЕУ за Меру 1.

У оквиру *Седмог позива* за Меру 1 до краја децембра 2022. године није било исплате захтева (Прилог 2: Табела 1).

Посматрано према сектору, највеће учешће како у укупном броју исплаћених захтева тако и у укупно исплаћеној подршци ЕУ у оквиру Мере 1 остварује Сектор осталих усева (395 исплаћених захтева, 67,9% учешће и 12,1 мил. EUR, 48,9% учешће). Сектор воћа и поврћа остварује веће учешће у укупно исплаћеној подршци ЕУ у оквиру Мере 1 у односу на учешће у укупно исплаћеним захтевима (38,1%, односно 21,0% респективно), што је приказано на Графикону 24. У Сектору меса исплаћено је 43 захтева у вредности од 2,1 мил. EUR подршке ЕУ. Сектор млека бележи 13 исплаћених захтева, док је у Сектору виноградарства евидентирано осам исплаћених захтева. До краја извештајног периода у Сектору јаја исплаћен је један захтев у вредности од 97.526 EUR подршке ЕУ.

Графикон 24: Учешће сектора у укупном броју исплаћених захтева и износу исплаћене подршке ЕУ (%), М1

Убедљиво највећи број исплаћених захтева у Сектору осталих усева односи се на Подсектор житарица (340, односно 86,1%), а у Сектору воћа и поврћа на Подсектор воћа (100, односно 82,0%). У оквиру Сектора меса са становишта исплаћених захтева највеће учешће остварује Подсектор свиња (21 исплаћен захтев, односно 48,8%), затим следи Подсектор говеда (15 исплаћених захтева, односно 34,9%). У Сектору млека исплаћено је 13 захтева за млечно говедарство. Слична аналогија учешћа наведених подсектора прати и показатељ „Исплаћена подршка ЕУ”. Веће учешће у укупно исплаћеној подршци ЕУ у односу на учешће у укупном броју исплаћених захтева у оквиру Мере 1 остварили су Сектор воћа и поврћа, Сектор меса и Сектор млека. Веће учешће у укупном броју исплаћених захтева у односу на учешће у укупно исплаћеној подршци ЕУ остварио је Сектор осталих усева, док

је Сектор виноградарства остварио подједнако учешће у оба наведена показатеља (Графикон 24). Просечан износ исплаћене подршке ЕУ по захтеву највећи је у Сектору воћа и поврћа (77.522 EUR), затим у Сектору млека (54.145 EUR), у Сектору меса (49.967 EUR), у Сектору виноградарства достиже износ од 34.119 EUR, а најмањи је у Сектору осталих усева (30.703 EUR).

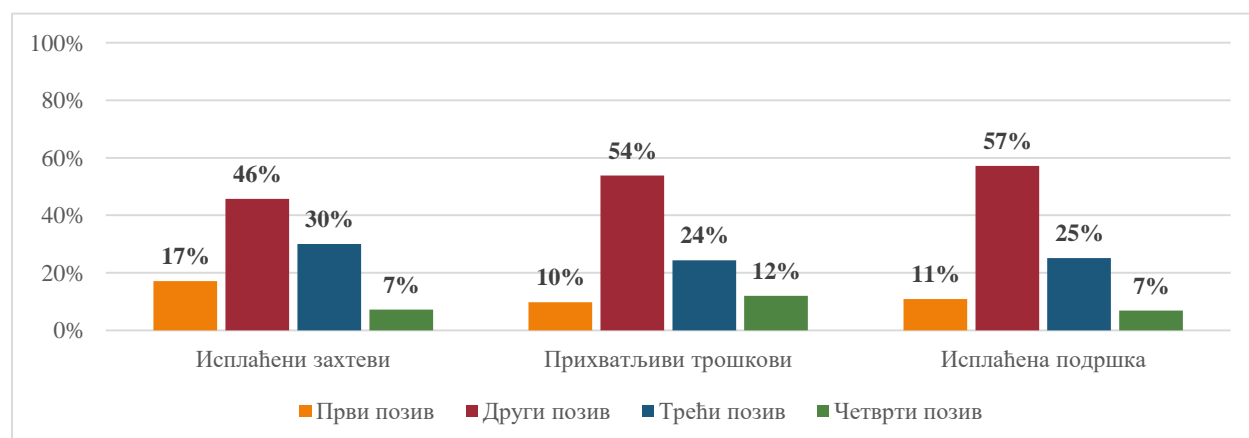
Посматрано према типу инвестиције, највећи број исплаћених захтева (561) односио се на опрему, машине и механизацију (укључујући тракторе), док се 21 исплаћен захтев односио на инвестиције за изградњу и опремање објекта (од чега 11 захтева у Сектору воћа и поврћа). Са 406 исплаћених захтева куповина трактора представља доминантан тип инвестиције у свим секторима: 10,5 мил. EUR исплаћене подршке ЕУ, а затим следи опрема за сакупљање, сортирање, паковање и складиштење у Сектору воћа и поврћа са 39 исплаћених захтева (3,9 мил. EUR исплаћена подршка ЕУ). Просечан износ исплаћене подршке ЕУ по захтеву за трактор износи 25.984 EUR, а за опрему за сакупљање, сортирање, паковање и складиштење 100.156 EUR.

Мера 3

Када је реч о Мери 3, исплаћено је 70 захтева (22,4% од укупног броја поднетих захтева и 51,9% одобрених захтева у оквиру ове Мере), са исплаћеном подршком ЕУ у износу од 11,7 мил. EUR. Просечан износ исплаћене подршке ЕУ по захтеву за Мери 3 износио је 167.008 EUR, што је скоро четири пута већи износ просечно исплаћене подршке ЕУ у поређењу са овим показатељем за Мери 1. У 2022. години исплаћено је 30 захтева са јавном подршком у износу од 7,3 мил. EUR, што представља повећање броја исплаћених захтева у поређењу са 2021. годином (14), као и повећање износа исплаћене јавне подршке за 3,1 мил. EUR (Прилог 2: Табела 3).

Посматрано према позиву, највећи број исплаћених захтева остварен је у Другом позиву (32 захтева, односно 45,7% укупно исплаћених захтева за ову Мери), са износом исплаћене подршке ЕУ од 6,7 мил. EUR, што представља 57,2% укупно исплаћене подршке ЕУ у оквиру ове Мере. Просечан износ исплаћене подршке ЕУ по захтеву је на највишем нивоу у оквиру Другог позива (208.868 EUR), затим у оквиру Четвртог (161.088 EUR), док је најнижи просечан износ исплаћене подршке ЕУ остварен у оквиру Првог позива у износу од 105.840 EUR (Графикон 25).

Графикон 25: Учешће исплаћених захтева, прихватљивих трошкова за инвестицију и исплаћене подршке ЕУ према позиву (%), М3

У оквиру *Првог позива* исплаћено је 12 захтева, што чини 17,1% укупног броја исплаћених захтева за Меру 3, 46,2% укупног броја поднетих и 80,0% одобрених пројеката у оквиру овог позива. Прихватљиви трошкови одобрени за исплату у оквиру овог позива износили су 3,5 мил. EUR, што чини 9,7% укупног износа прихватљивих трошкова одобрених за исплату у оквиру Мере 3, 35,2% укупно захтеваних трошкова и 78,3% одобрених прихватљивих трошкова за инвестицију у оквиру овог позива. Исплаћена подршка ЕУ износила је 1,3 мил. EUR, што чини 10,9% укупно исплаћене подршке ЕУ за Меру 3. Овај позив за Меру 3 затворен је са становишта обраде и исплате захтева. Од укупног броја одобрених захтева у оквиру овог позива за три одобрена захтева није поднет захтев за исплату или су одбијени у фази исплате. Накнадна (*ex-post*) контрола биће спроведена у периоду до пет година од момента исплате.

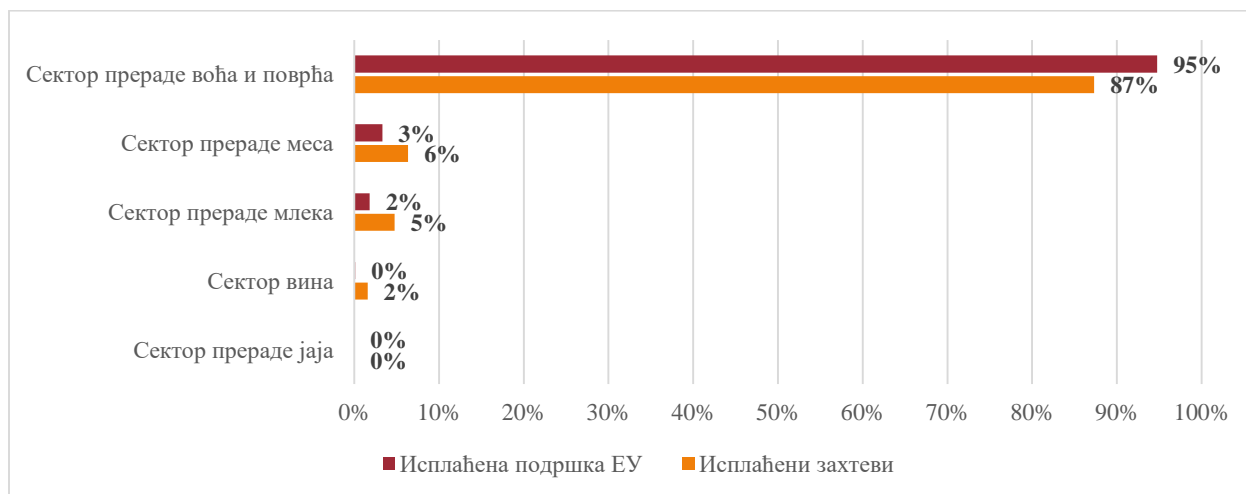
У оквиру *Другог позива* исплаћено је 32 захтева, што чини 45,7% укупног броја исплаћених захтева за Меру 3, 39,5% укупног броја поднетих захтева и 74,4% одобрених захтева у оквиру овог позива. Прихватљиви трошкови одобрени за исплату у оквиру овог позива износили су 19,4. EUR, што чини 53,9% укупног износа прихватљивих трошкова одобрених за исплату у оквиру Мере 3, 46,4% укупно захтеваних трошкова и 69,3% одобрених прихватљивих трошкова у оквиру овог позива. Укупно исплаћена подршка ЕУ износила је 6,9 мил. EUR, што чини 57,2% укупно исплаћене подршке ЕУ за Меру 3.

У оквиру *Трећег позива* исплаћен је 21 захтев, што чини 30,0% укупног броја исплаћених захтева за Меру 3, 22,1% укупног броја поднетих захтева и 42,0% одобрених захтева у оквиру овог позива. Прихватљиви трошкови одобрени за исплату у оквиру овог позива износили су 8,8 мил. EUR, што чини 24,4% укупног износа прихватљивих трошкова одобрених за исплату у оквиру Мере 3, 14,8% укупно захтеваних трошкова и 28,1% одобрених прихватљивих трошкова у оквиру овог позива. Укупно исплаћена подршка ЕУ износила је 2,9 мил. EUR, што чини 25,1% укупно исплаћене подршке ЕУ за Меру 3.

У оквиру *Четвртог позива* исплаћено је пет захтева, што чини 7,1% укупног броја исплаћених захтева за Меру 3, 4,5% укупног броја поднетих захтева и 18,5% одобрених захтева у оквиру овог позива. Прихватљиви трошкови одобрени за исплату у оквиру овог позива износили су 4,3 мил. EUR, што чини 12,0% укупног износа прихватљивих трошкова одобрених за исплату у оквиру Мере 3, 5,2% укупно захтеваних трошкова и 22,6% одобрених прихватљивих трошкова у оквиру овог позива. Укупно исплаћена подршка ЕУ износила је 805.441 EUR, што чини 6,9% укупно исплаћене подршке ЕУ за Меру 3 (Прилог 2: Табела 1).

Посматрано према сектору, за разлику од Мере 1, у оквиру Мере 3 доминантно учешће, како у укупном броју исплаћених захтева тако и у укупно исплаћеној подршци доприноса ЕУ остварује Сектор прераде воћа и поврћа (55 исплаћених захтева са учешћем од 87,3% у укупном броју исплаћених захтева и 10,1 мил. EUR доприноса ЕУ, са учешћем од 94,7%). Сектор прераде млека и Сектор прераде меса остварују учешће у укупно исплаћеним захтевима од 4,8% и 6,3% респективно, док је са становишта учешћа у укупно исплаћеној подршци ЕУ Сектор прераде меса остварио веће учешће у односу на Сектор прераде млека (3,3%, односно 1,8% респективно). До краја 2022. године, у оквиру Сектора вина исплаћен је један захтев у износу од 12.227 EUR, док у оквиру Сектора прераде јаја није било исплаћених захтева, с обзиром на то да није било поднетих захтева (Графикон 26).

Графикон 26: Учешће сектора у укупном броју исплаћених пројеката и износу исплаћене подршке ЕУ (%), МЗ

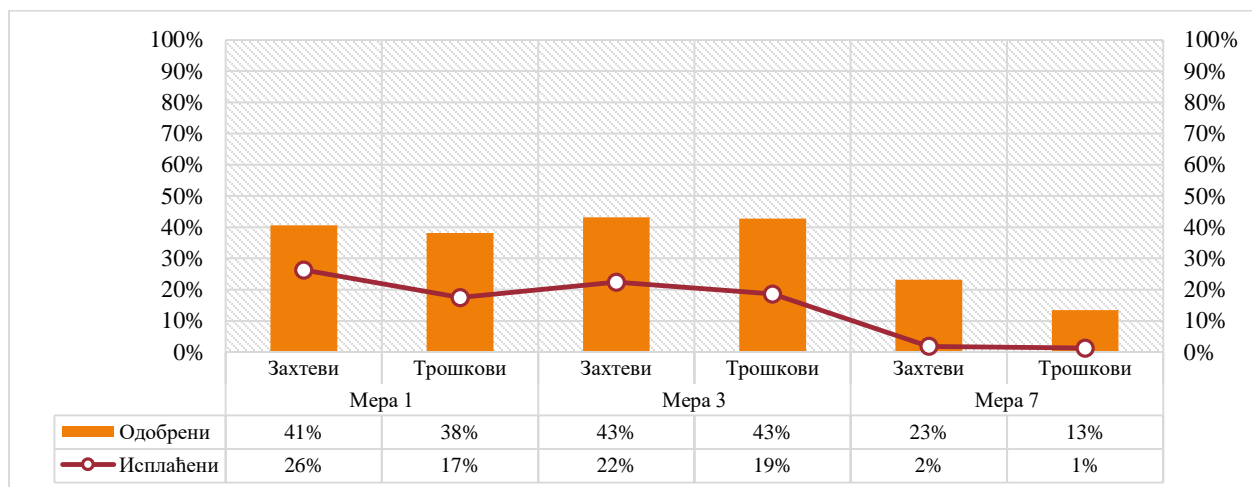

Просечан износ исплаћене подршке доприноса ЕУ по захтеву такође је највећи у Сектору прераде воћа и поврћа (183.091 EUR), док је у Сектору прераде меса и Сектору прераде млека остварен просечан износ исплаћене подршке доприноса ЕУ по захтеву од 88.087 EUR, односно 64.778 EUR респективно.

Доминантан тип инвестиције за коју су исплаћени захтеви у оквиру Мере 3 односи се на модернизацију опреме за прераду и паковање у Сектору прераде воћа и поврћа, са укупно 39 исплаћених захтева у износу од 5,9 мил. EUR подршке ЕУ. За инвестиције у изградњу/реконструкцију и модернизацију постројења за прераду исплаћено је 13 пројеката у вредности од 3,9 мил. EUR подршке ЕУ, као и три захтева за инвестиције у производњу енергије из обновљивих извора у Сектору прераде воћа и поврћа у износу од 0,3 мил. EUR подршке ЕУ. У оквиру Сектора прераде меса исплаћена су два захтева за модернизацију кланица у вредности од 0,3 мил. EUR подршке ЕУ, док су два захтева исплаћена за инвестиције у модернизацију предузећа која се баве прерадом меса у вредности од 0,1 мил. EUR подршке ЕУ. Када је реч о инвестицијама у модернизацију млекара, исплаћена су два захтева у вредности од 0,1 мил EUR, и по један захтев за инвестицију у управљање отпадним водама/отпадом из производње у Сектору прераде млека и за инвестиције у модернизацију опреме за унапређење квалитета вина у Сектору вина (58.118 и 12.227 EUR подршке ЕУ респективно).

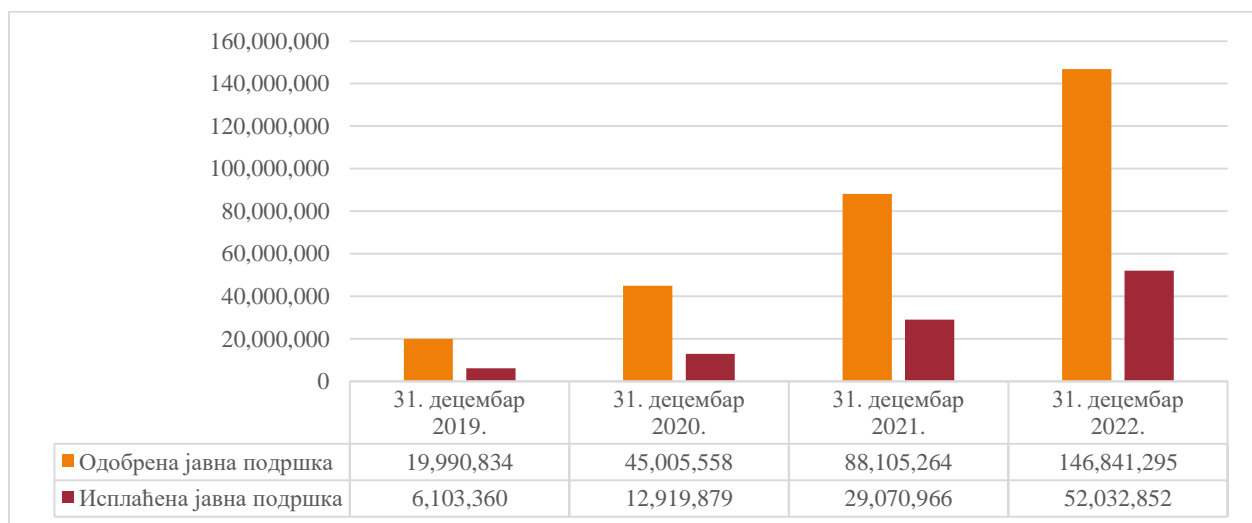
Просечан износ исплаћене подршке ЕУ по пројекту за инвестиције у модернизацију опреме за прераду и паковање у Сектору прераде воћа и поврћа износи 151.936 EUR.

Графикон 27: Одобрени/исплаћени захтеви/трошкови за инвестицију према поднетим захтевима/трошковима за инвестицију (%)

До краја 2022. године остварен је већи проценат одобравања захтева за Мери 3 (43%) у односу на Мери 1 (41%). Са друге стране, проценат исплаћених у односу на број поднетих захтева за Мери 1 већи је у поређењу са Мером 3 (26%, односно 22% респективно). По питању односа одобрених и захтеваних трошкова за инвестицију, ситуација је умногоме другачија: већи је проценат одобрених трошкова у односу на захтеване за Мери 3 (43%) у односу на Мери 1 (38%), док је проценат исплаћених трошкова у односу на захтеване трошкове 17% у оквиру Мере 1 и 19% у оквиру Мере 3. У извештајном периоду у оквиру Мере 7 одобрено је 140 захтева, односно 23%, док је авансно исплаћено 11 захтева.

Графикон 28: Напредак у погледу одобрене и исплаћене јавне подршке (EUR)

У периоду од последњег извештавања на годишњем нивоу, остварен је значајан напредак у погледу укупно одобрене и исплаћене јавне подршке. У 2022. у односу на 2021. годину остварен је пораст укупно одобрене јавне подршке за 58,7 мил. EUR, односно за 66,7%. Исплаћена укупна јавна подршка је у 2022. години кумулативно износила 52,0 мил. EUR, чиме је остварен пораст овог финансијског показатеља у односу на претходну годину за 23,0 мил. EUR, односно за 79,0%.

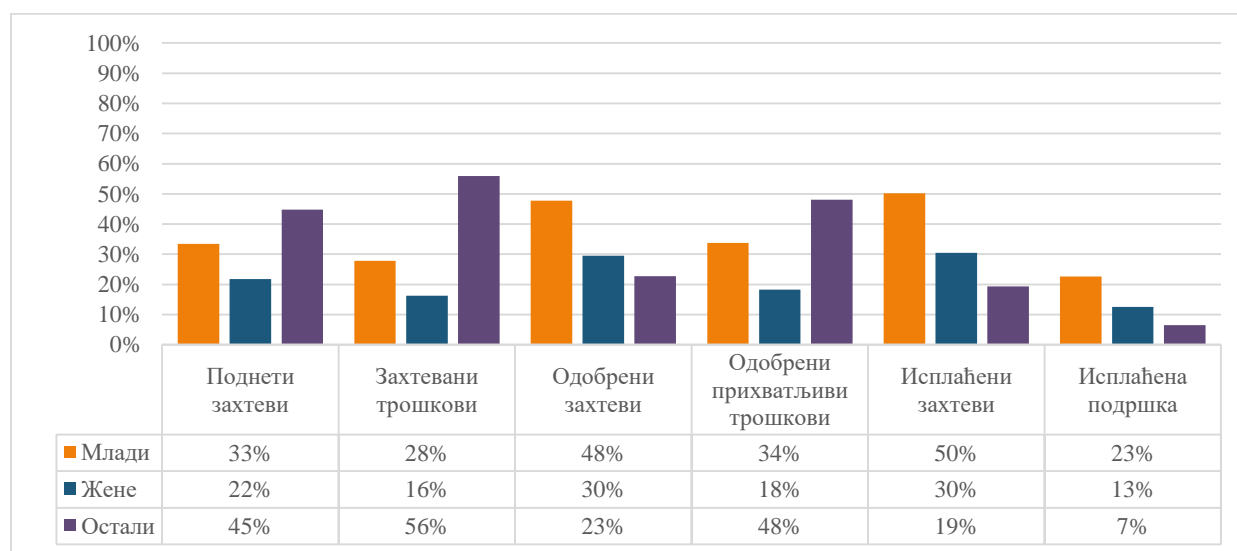
6.3. Осетљиви сектори

Осетљиве категорије корисника ИПАРД подстицаја (млади пољопривредници и жене), са укупно поднетих 1.792 захтева и износом захтеваних трошкова за инвестицију од 410,3 мил. EUR оствариле су учешће од 62,5% у укупном броју поднетих захтева у оквиру седам позива за Меру 1 и два позива за Меру 7 и учешће од 64,7% у укупно захтеваним трошковима за наведене мере. За осетљиве категорије корисника до краја 2022. године донето је 867 решења о одобравању пројекта са износом одобрених прихватљивих трошкова од 109,5 мил. EUR и 486 исплаћених пројеката са исплаћеним износом јавне подршке од 23,1 мил. EUR (допринос ЕУ 17,4 мил. EUR). Укупан број одбијених и обустављених захтева за осетљиве категорије корисника до краја 2022. године износио је 324, са укупно одбијеним и обустављеним трошковима за инвестицију у износу од 63,1 мил. EUR. У оквиру осетљивих категорија корисника у укупном броју поднетих захтева млади пољопривредници учествују са 55,3%, а жене са 44,7%.

Мера 1

У оквиру Мере 1 осетљиве категорије корисника поднеле су укупно 1.248 захтева (млади 756 и жене 492): 55,2% од укупног броја поднетих захтева у оквиру Мере 1, са укупно захтеваним трошковима у износу од 160,6 мил. EUR (млади 101,5 мил. EUR и жене 59,1 мил. EUR): 44,1% од укупно захтеваних трошкова за Меру 1. За осетљиве категорије ИПАРД корисника у оквиру Мере 1 одобрено је 709 захтева (77,2% од укупног броја одобрених захтева у оквиру Мере 1), са износом одобрених прихватљивих трошкова од 72,4 мил. EUR (51,9% укупно одобрених прихватљивих трошкова у оквиру Мере 1) и исплаћено је 479 пројеката (80,6% од укупног броја исплаћених захтева у оквиру Мере 1), са износом исплаћене јавне подршке од 22,4 мил. EUR, што представља 35,1% укупно исплаћене јавне подршке у оквиру Мере 1 (Графикон 29).

Графикон 29: Учешће осетљивих категорија у укупном броју поднетих, одобрених и исплаћених захтева и трошковима (%), М1

Поређење са подацима из ГИС 2021 указује на пораст учешћа укупног износа одобрених прихватљивих трошкова осетљивих категорија ИПАРД корисника, док је учешће у укупном броју поднетих, одобрених и исплаћених пројеката, као и укупан износ захтеваних

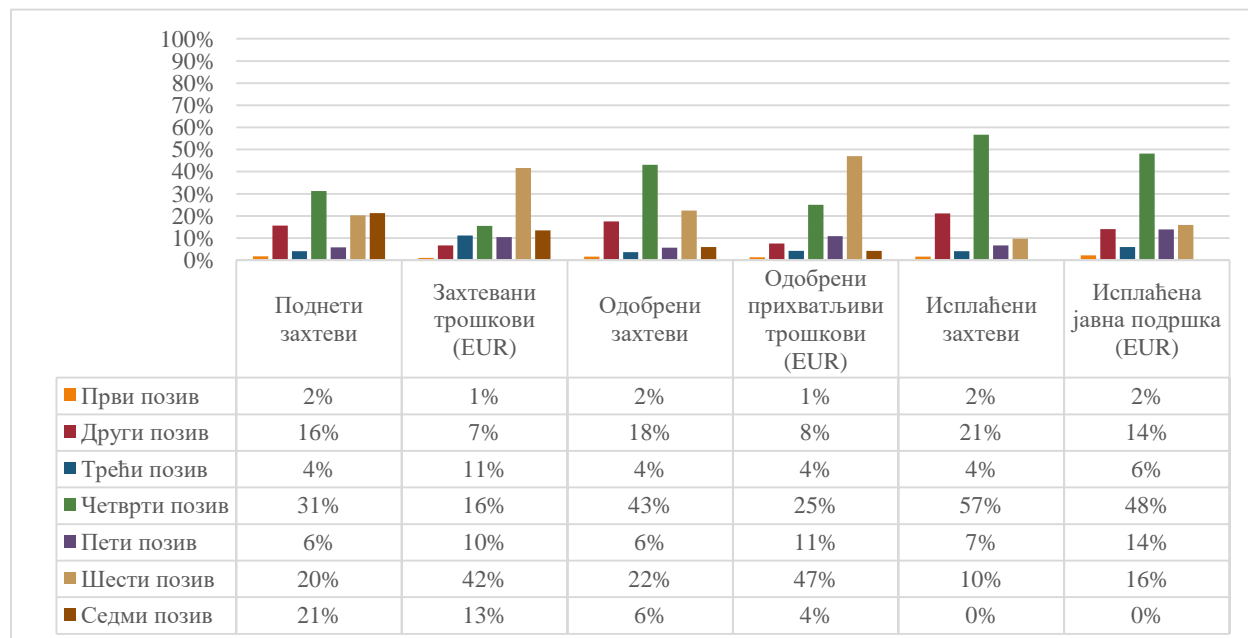
трошкова и износ исплаћене јавне подршке смањен у поређењу са подацима из претходног извештаја.

Осетљиве категорије корисника су највећи број захтева поднеле у оквиру позива који се тичу куповине новог трактора (Други, Седми, и посебно Четврти позив), као и за Шести позив. У оквиру наведених позива од стране осетљивих категорија за Мери 1 поднето је 1.104 захтева (668 од стране младих и 436 од стране жена), што представља 61,6% укупног броја поднетих захтева за Мери 1 од стране осетљивих категорија. Аналогно наведеном питању поднетих захтева, и највећи број одобрених и исплаћених захтева осетљивих категорија односи се на Четврти и Други позив. Посматрано према позиву са финансијског аспекта, убедљиво највећи износ трошкова од стране осетљивих категорија корисника захтеван је у оквиру Шестог позива за Мери 1: 63,7 мил. EUR, што представља 39,6% укупно захтеваних трошкова у оквиру Мере 1 од стране осетљивих категорија корисника. Највећи износ одобрених прихватљивих трошкова за осетљиве категорије корисника односи се на Шести и Четврти позив, док је највећи износ исплаћене подршке за наведене категорије корисника остварен у оквиру Четвртог позива. Највећи износи одбијених и обустављених трошкова захтеваних од стране осетљивих категорија корисника односили су се на Трећи (13,6 мил. EUR) и Пети јавни позив (9,6 мил. EUR).

Млади пољопривредници

Укупан број поднетих захтева од стране младих пољопривредника у Мери 1 износио је 756, што представља пораст у односу на претходно годишње извештавање за 18,5%. Захтевани трошкови износе 101,5 мил. EUR и учествују са 27,9% у укупно захтеваним трошковима за Мери 1 (пораст у поређењу са ГИС 2021 за 6,1%). Иако је највећи број захтева од стране младих пољопривредника поднет у оквиру Четвртог позива за куповину новог трактора: 236, убедљиво највећи износ захтеваних трошкова односио се на Шести позив у оквиру Мере 1 (42,2 мил. EUR).

Графикон 30: Учешће младих пољопривредника у укупном броју поднетих, одобрених и исплаћених захтева и трошковима према позиву (%), М1

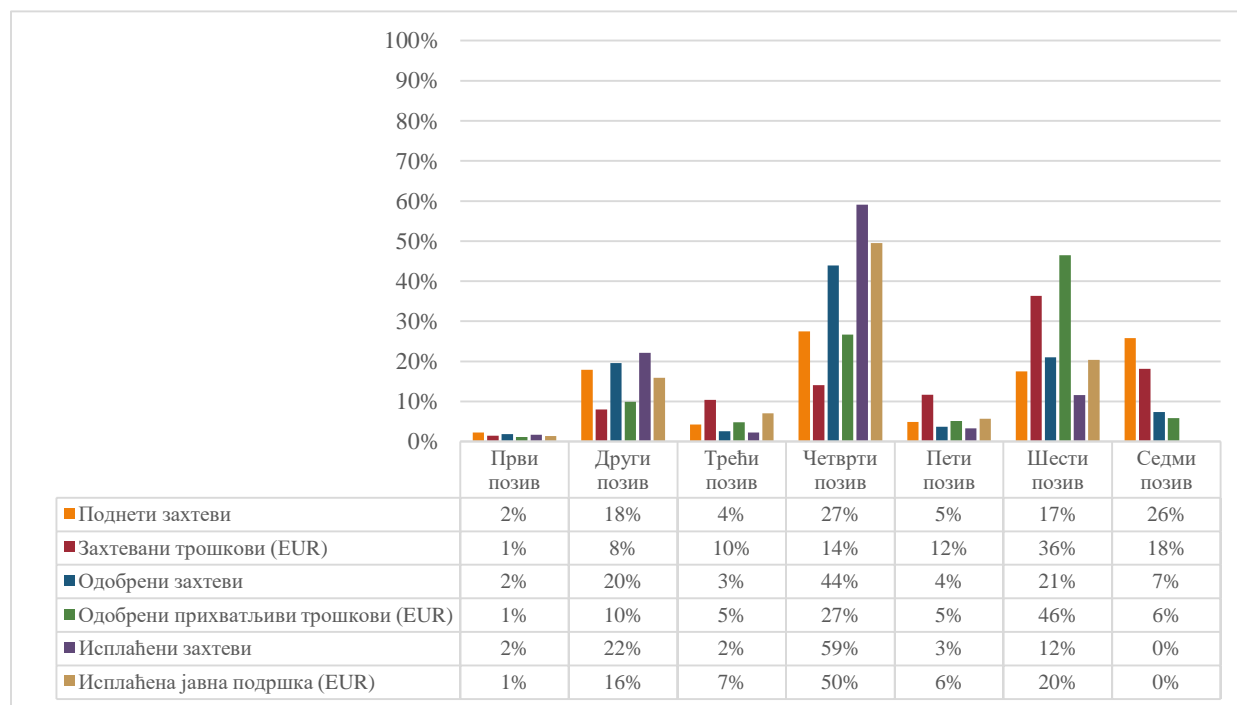

Посматрано према позиву у оквиру Мере 1, млади пољопривредници су најзначајније учешће остварили у укупно поднетим захтевима у оквиру позива који су се односили на куповину новог трактора: Четврти, а затим следе Седми и Други позив, док је с друге стране ова категорија осетљивих корисника убедљиво највеће учешће у укупно захтеваним трошковима за Меру 1 остварила у оквиру Шестог позива (41,6%). Када је реч о одобравању захтева, највећи број пројеката одобрен је у оквиру Другог позива (43,2%), уз изражено учешће у укупном износу одобрених прихватљивих трошкова у оквиру Шестог позива (47,0%). Са становишта исплате младим пољопривредницима за Меру 1 доминантан је Четврти јавни позив (56,7% исплаћених захтева и 48,2% учешћа у укупно исплаћеној јавној подршци за Меру 1). Највише захтева поднетих од стране младих пољопривредника одбијено је и обустављено у оквиру Другог позива (41), док је највећи износ одбијених и обустављених трошкова карактеристичан за Трећи позив за Меру 1 (8,8 мил. EUR).

Жене носиоци пољопривредних газдинстава

Укупан број захтева који је поднет од стране жена носилаца пољопривредних газдинстава за Меру 1 је 492, што представља пораст у односу на претходно годишње извештавање за 34,4%. Захтевани трошкови износе 59,1 мил. EUR, што представља пораст у поређењу са ГИС 2021 за 19,9%. Учешће жена носилаца пољопривредних газдинстава у укупно захтеваним трошковима за Меру 1 износило је 16,2%. Као и у случају младих пољопривредника, највећи број захтева од стране жена поднет у оквиру Четвртог јавног позива: 135, док се убедљиво највећи износ захтеваних трошкова односио на Шести позив у оквиру Мере 1 (21,5 мил. EUR).

Графикон 31: Учешће жена у укупном броју поднетих, одобрених и исплаћених захтева и трошковима према позиву (%), М1

Учешће жена носилаца пољопривредних газдинстава у погледу броја поднетих захтева у оквиру Мере 1 је на знатно нижем нивоу у поређењу са учешћем младих пољопривредника.

Посматрано према позиву у оквиру ове Мере, са аспекта учешћа жена, Четврти јавни позив је доминантан за све посматране показатеље, осим по питању захтеваног износа трошкова, где је учешће у Шестом позиву најзначајније (Графикон 31). Жене су највеће учешће у укупном броју поднетих захтева оствариле у Четвртом и Седмом позиву (27,5% и 25,8% респективно), а затим следе Други и Шести позив (17,9% и 17,5% респективно).

С друге стране, ова категорија осетљивих корисника највеће учешће у укупно захтеваним трошковима за Мери 1 остварила је у оквиру Шестог позива (36,3%). Када је реч о одобравању захтева, убедљиво највећи број захтева одобрен је у оквиру Четвртог позива (119, односно 43,9%), док је највеће учешће у укупном износу одобрених прихватљивих трошкова у оквиру Шестог позива за Мери 1 (учешће од 46,5% за 11,8 мил. EUR одобрених прихватљивих трошкова). Са становишта исплате пројеката за ову осетљиву категорију ИПАРД корисника за Мери 1 такође је доминантан Четврти позив, и то како са аспекта учешћа у укупном броју исплаћених захтева женама у оквиру Мере 1 (59,1% за 107 исплаћених пројеката) тако и са аспекта учешћа у укупно исплаћеној јавној подршци (49,5% за 3,9 мил. EUR исплаћене укупне јавне подршке). Највише захтева поднетих од стране жена одбијено је и обустављено услед одустанка од стране подносиоца у оквиру Другог позива (35), док је највећи износ одбијених и обустављених трошкова карактеристичан за Пети позив за Мери 1 (5,4 мил. EUR).

Мера 7

У оквиру Мере 7 осетљиве категорије корисника поднеле су укупно 544 захтева (млади 235 и жене 309): 89,9% од укупног броја поднетих захтева у оквиру Мере 7, са укупно захтеваним трошковима у износу од 249,7 мил. EUR (млади 60,1 мил. EUR и жене 189,6 мил. EUR): 92,6% од укупно захтеваних трошкова за Мери 7. За осетљиве категорије ИПАРД корисника у оквиру Мере 7 одобрено је 140 захтева, са износом одобрених прихватљивих трошкова од 36,4 мил. EUR (Графикон 32).

Графикон 32: Учешће осетљивих категорија корисника у укупном броју поднетих, одобрених и исплаћених захтева и трошковима према позиву (%), М7

32.а. Млади пољопривредници

32.б. Жене носиоци ПП

Поређење са подацима из ГИС 2021 указује на пораст учешћа осетљивих категорија ИПАРД корисника у укупном броју поднетих и одобрених захтева, као и у укупном износу захтеваних трошкова и одобрених прихватљивих трошкова. У укупном броју поднетих захтева, осетљиве категорије учествовале су са 35%, док су у захтеваним трошковима оствариле учешће од 61%.

За разлику од Мере 1, у оквиру Мере 7 већи број захтева поднет је од стране жена (309) у односу на младе пољопривреднике (235). Последиčno, исто важи и за износ захтеваних трошкова за инвестицију у оквиру ове Мере, који је на вишем нивоу код жена (189,6 мил. EUR) у поређењу са овим показатељем код младих пољопривредника (60,1 мил. EUR). На основу доступних података за Први позив за Мери 7, учешће жена у укупном броју поднетих захтева је 40,8%, а младих пољопривредника 37,4%, док у Другом позиву учешће жена у укупном броју поднетих захтева износи 59,2%, а младих пољопривредника 62,6%. У оквиру Првог позива за Мери 7 учешће жена у укупно захтеваним трошковима износи 15,7%, док учешће младих пољопривредника износи 32,0%. Са друге стране, у Другом позиву учешће жена у укупно захтеваним трошковима износи 84,3%, а младих пољопривредника 68,0%.

Млади пољопривредници

Укупан број поднетих захтева од стране младих пољопривредника у Мери 7 износио је 235, што представља пораст у односу на претходно годишње извештавање за 152,7%. Захтевани трошкови износе 60,1 мил. EUR и представљају пораст у односу на претходно годишње извештавање за 193,9%. Највећи број захтева од стране младих пољопривредника поднет је у оквиру Другог позива (147), што се односи и на износ захтеваних трошкова 40,9 мил. EUR.

Учешће Првог позива у укупном броју поднетих захтева од стране младих пољопривредника за Мери 7 (88) је 37,4%, а Другог позива 62,6% за 147 поднетих захтева од стране младих пољопривредника. Када је реч о учешћу захтеваних трошкова од стране младих пољопривредника према позиву доминантно је учешће Другог у односу на Први позив (68,0% за 40,9 мил. EUR захтеваних трошкова за инвестицију од стране младих пољопривредника).

Када је реч о одобравању захтева, највећи број пројеката за младе одобрен је у оквиру Првог позива (46 захтева, односно 64,8%), уз истовремено највеће учешће и у укупном износу одобрених прихватљивих трошкова (57,1% за 9,4 мил. EUR одобрених прихватљивих трошкова).

Поређење података из 2022. године у односу на ГИС 2021, указује на пораст учешћа младих пољопривредника у укупном броју поднетих захтева (за 11,0 процентних поена) и захтеваних трошкова за инвестицију (за 19,6 процентних поена), као и пораст учешћа младих пољопривредника у укупном броју одобрених пројеката (за 115,2%) и одобрених прихватљивих трошкова за 229,8%.

У извештајном периоду, младим пољопривредницима исплаћена су три пројекта у износу од 359.754 EUR (1,0% од укупног броја исплаћених пројеката овој категорији ИПАРД корисника), што представља 2,4% укупно исплаћене јавне подршке младим пољопривредницима.

Жене носиоци пољопривредних газдинстава

У оквиру Мере 7 жене потенцијалне кориснице ИПАРД подстицаја поднеле су укупно 309 захтева (51,1% од укупног броја поднетих захтева у оквиру ове Мере), са укупно захтеваним трошковима у износу од 189,6 мил. EUR (70,3% од укупно захтеваног износа трошкова за инвестицију). За жене кориснице ИПАРД подстицаја одобрено је 87 захтева (24,3% од укупног броја одобрених захтева за жене), са износом одобрених прихватљивих трошкова од 20,7 мил. EUR (44,9% укупно одобрених прихватљивих трошкова за жене) и исплаћено је четири пројекта (2,2% од укупног броја исплаћених пројеката за жене), у износу од 422.457 EUR, што представља 5,0% укупно исплаћене јавне подршке за жене.

Учешће Првог позива у укупном броју поднетих захтева од стране жена за Мери 7 (126) је 40,8%, а Другог позива 59,2% (за 183 поднета захтева од стране жена). Када је реч о учешћу захтеваних трошкова од стране жена према позиву, доминантно је учешће Другог у односу на Први позив (84,3% за 159,7 мил. EUR захтеваних трошкова и 15,8% за 29,8 мил. EUR захтеваних трошкова за инвестицију од стране жена респективно).

Када је реч о одобравању захтева, највећи број захтева за жене одобрен је у оквиру Првог позива (55 захтева, односно 63,2%), уз истовремено највеће учешће и у укупном износу одобрених прихватљивих трошкова (57,3% за 11,9 мил. EUR одобрених прихватљивих трошкова).

Поређење података из 2022. године у односу на ГИС 2021, указује на пораст учешћа жена у укупном броју поднетих захтева (за 147,2%) и захтеваних трошкова за инвестицију (за 558,4%), као и пораст учешћа жена у укупном броју одобрених пројеката (за 200,0%) и одобрених прихватљивих трошкова за 354,4%.

6.4. Одбијени и обустављени пројекти

Од укупно 3.179 поднетих захтева за одобравање пројекта, до краја 2022. године укупно је одбијено 457 захтева (14,4%), са захтеваним износом укупне јавне подршке од 70,8 мил. EUR (14,4%), док је обустављено услед одустанка подносиоца 268 захтева: 8,4% у односу на укупан број поднетих захтева (Табела 19).

Највећи број одбијених и обустављених захтева је у оквиру Мере 1 (518 захтева). Посматрано према мери, у оквиру Мере 3 остварено је знатно веће учешће одбијених и обустављених у укупном броју поднетих захтева (32,9%) у поређењу са Мером 1 (22,9%). Када је реч о Мери 7, учешће одбијених и обустављених захтева у укупном броју поднетих захтева је 17,2%. Посматрано према години спровођења, у 2022. години укупно је одбијено и обустављено 144 захтева, што представља смањење укупног броја одбијених и обустављених захтева у односу на 2021. годину за укупно 41 захтев (Прилог 2: Табела 11).

Табела 19: Преглед одбијених и обустављених захтева према мери и позиву

Мера	Позив	Укупно одбијени и обустављени захтеви		Одбијени захтеви		Обустављени захтеви	
		Број захтева	Допринос ЕУ (EUR)	Број захтева	Допринос ЕУ (EUR)	Број захтева	Допринос ЕУ (EUR)
M1	1	43	2.168.434	25	1.557.793	18	610.641
	2	204	3.745.858	98	1.518.538	106	2.227.320
	3	76	16.414.528	45	11.713.481	31	4.701.047

Годишњи извештај о спровођењу ИПАРД II програма за 2022. годину

	4	43	929.361	22	475.693	21	453.667
	5	75	13.365.238	57	9.790.282	18	3.574.955
	6	75	10.154.703	54	6.063.377	21	4.091.326
	7	2	87.598	0	0	2	87.598
Укупно М1		518	46.865.719	301	31.119.165	217	15.746.555
М3	1	11	1.955.690	8	1.659.767	3	295.923
	2	38	3.989.439	28	2.175.262	10	1.814.176
	3	40	7.796.506	34	5.670.730	6	2.125.775
	4	14	2.087.971	11	1.951.851	3	136.120
Укупно М3		103	15.829.605	81	11.457.611	22	4.371.994
М7	1	90	11.962.775	66	9.176.656	24	2.786.119
	2	14	2.355.943	9	1.326.710	5	1.029.234
Укупно М7		104	14.318.718	75	10.503.365	29	3.815.353
Укупно		725	77.014.042	457	53.080.141	268	23.933.902

Мера 1 доминира у укупном броју одбијених и обустављених захтева (518, односно 71,4% захтева са износом укупне јавне подршке од 102,7 мил. EUR), што је и разумљиво с обзиром на то да је реч о већем броју укупно поднетих и обрађених захтева у оквиру ове Мере. Од укупног броја поднетих захтева у оквиру Мере 1, одбијено је и обустављено 22,5% захтева, од чега се 301 захтев односи на одбијене, а 217 захтева је обустављено услед одустанка подносиоца.

Током 2022. године евидентно је смањење броја одбијених и обустављених захтева у односу на 2021. годину. Највећи број захтева је одбијен и обустављен у оквиру Другог позива (204), док је највећи износ одбијене и обустављене укупне јавне подршке забележен у оквиру Трећег позива (21,9 мил. EUR, односно 35,0% од укупног износа одбијене и обустављене подршке у оквиру ове Мере). Детаљнији подаци представљени су у Прилогу 2: Табела 11.

У оквиру **Мере 3** одбијено је и обустављено 103 захтева (са износом укупне јавне подршке од 21,1 мил. EUR), што представља 32,9% укупног броја поднетих захтева у оквиру ове Мере и 14,2% укупног броја одбијених и обустављених захтева. Кумулативни подаци до краја 2022. године указују на пораст броја одбијених и обустављених захтева у оквиру ове Мере у поређењу са претходном извештајном годином (са 87 у 2021. на 103 захтева у 2022. години).

Од укупног броја одбијених и обустављених захтева, 81 се односи на одбијене захтеве, док је 22 захтева обустављено услед одустанка подносиоца. Посматрано према години, смањен је број одбијених и обустављених захтева у оквиру ове Мере (са 26 у 2021. на 16 захтева у 2022. години). Са аспекта објављених позива, у оквиру Мере 3 доминантан је број одбијених и обустављених захтева у оквиру Трећег и Другог позива (40 и 38 захтева респективно), док је 49,3% укупно одбијеног и обустављеног износа јавне подршке у оквиру ове Мере остварено у Трећем позиву. У оквиру Мере 3 значајно је нижа стопа обустављених захтева услед одустанка подносиоца у укупном броју одбијених и обустављених захтева (21,4%) у поређењу са овим показатељем за Мера 1 (Прилог 2: Табела 11).

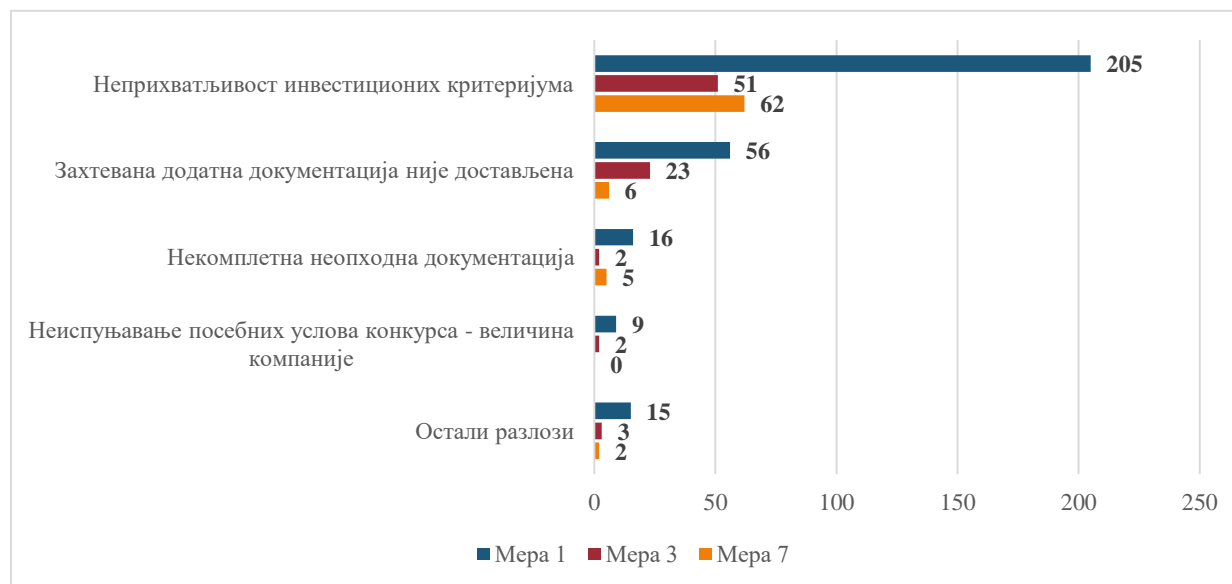
У оквиру **Мере 7** одбијено је и обустављено 104 захтева (са износом укупне јавне подршке од 19,1 мил. EUR), што представља 17,2% од укупног броја поднетих захтева у оквиру ове Мере и 14,3% укупног броја одбијених и обустављених захтева. Од укупног броја одбијених и обустављених захтева, 75 односи се на одбијене захтеве, док је 29 захтева обустављено услед одустанка подносиоца. У оквиру Мере 7 стопа обустављених захтева у укупном броју одбијених и обустављених захтева за ову Меру износи 27,9% (Прилог 2: Табела 11).

Највећи број одбијених и обустављених захтева евидентан је у 2019. и 2020. години (по 106), док наредне године бележе стабилну тенденцију смањења одбијања и обустављања захтева (101 у 2021. и 84 у 2022. години). У почетној имплементационој години (2018) укупно је одбијено и обустављено 89 захтева.

Посматрано кумулативно према години програмског спровођења, евидентан је континуирани пораст укупног броја одбијених и обустављених захтева по годинама (са 138 у 2018. на 725 захтева у 2022. години), при чему је значајно истаћи успорену тенденцију годишњег пораста укупног броја одбијених и обустављених захтева мерено ланчаним индексом: у текућој у односу на претходну годину (са 90,6% у 2019. у односу на 2018. годину на свега 24,8% у 2022. у односу на претходну годину).

Најчешћи разлози за одбијање пројеката су: неиспуњавање услова који се односе на инвестиционе критеријуме, недостављање тражене документације након пријема захтева за допуну и др. Најчешћи разлози одбијања захтева, приказани кумулативно са пресеком стања на дан 31.12.2022. године, представљени су Графиконом 33.

Графикон 33: Најчешћи разлози за одбијање захтева према мери

Доминантан разлог за одбијање захтева за све три мере односи се на неприхватљивост инвестиционих критеријума (205 за Меру 1, 62 за Меру 7 и 51 за Меру 3), док се по учесталости као други разлог наводи недостављање тражене документације након пријема захтева за допуну (56 за Меру 1, 23 за Меру 3, 6 за Меру 7).

Други позив за Меру 1, који је објављен 2018. године, бележи највећи број одбијених и обустављених захтева (204), а затим следи Трећи позив за Меру 1 из 2018. године са 76

одбијених захтева. У оквиру Мере 3 највећи број одбијених и обустављених захтева остварен је у оквиру Трећег позива из 2019. године: 40 одбијених захтева, и Другог позива из исте године: 38 одбијених захтева. У оквиру Првог позива за Меру 7 из 2020. године одбијено је и обустављено 90 захтева, док је за Други позив из 2021. године одбијено је и обустављено 14 захтева.

7. РЕЗИМЕ АКТИВНОСТИ ВРЕДНОВАЊА У ОДНОСУ НА ПЛАН ВРЕДНОВАЊА

План вредновања ИПАРД II програма који је припремљен од стране УТ, ИПАРД II ОП одобрио је на Првој седници која је одржана 11. фебруара 2016. године. Овим документом обухваћене су планиране активности вредновања ИПАРД II програма за целокупан имплементациони период, а такође и претходно (*ex-ante*) вредновање ИПАРД III програма. Ажурирани План вредновања за ИПАРД II програм одобрен је од стране чланова ИПАРД II ОП у децембру 2021. године. Спроведене и планиране активности вредновања представљене су у оквиру овог сегмента Извештаја.

Вредновање ИПАРД II програма за период имплементације 2018-2019. године спроведено је 2020. године. Циљ вредновања био је отклањање уских грла у спровођењу Програма и повећање апсорпционог капацитета, као и процена доступности и квалитета података за програмске контекст показатеље. Препоруке вредновања, као и предузете активности у правцу решавања истих представљени су у Поглављу 4.5.2. овог Извештаја.

Паралелно са спровођењем ИПАРД II програма УТ је припремало ИПАРД програм за програмски период 2021-2027. године (ИПАРД III програм). Претходно (*ex-ante*) вредновање ИПАРД III програма спроведено је од стране данског експерта *Morten Kvistgaard* у сарадњи са консултантском кућом *Ecorys Croatia*, у периоду од јула до септембра 2021. године, како је и предвиђено Планом вредновања. Вредновањем ИПАРД III програма обухваћене су активности које се односе на процену потреба, *SWOT* анализу тренутне ситуације, стратегије интервенције, укључујући избор мера, циљање корисника и вредности показатеља на програмском нивоу и према мери, као и на процену предложеног система за спровођење, укључујући систем за праћење, вредновање и финансијско управљање. Комплетан извештај о претходном вредновању ИПАРД III програма доступан је на веб-сајту МПШВ путем следећег линка: <http://www.minpolj.gov.rs/download/Ex-ante-evaluation-report-IPARD-III-Programme-2021-2027.pdf>.

Активности вредновања спроведене током 2022. године

Планом вредновања за ИПАРД II програм у 2022. години предвиђено је спровођење другог периодичног вредновања Програма, за имплементациони период 2020-2021. године. Наведено вредновање ИПАРД II програма одложено је за 2023. годину, уз проширење имплементационог периода на које ће се односити за годину дана.

Тендерска процедура за набавку услуге другог периодичног вредновања ИПАРД II програма завршена је крајем 2022. године, док ће финансирање активности бити спроведено путем пројекта који имплементира Светска банка „Јачање капацитета пољопривредног сектора за доношење политика на основу доказа”.

Активности вредновања планиране за наредни период

Током 2023. године планирано је спровођење вредновања ИПАРД II програма за имплементациони период 2020-2022. године. Пројектним задатком обухваћене су активности које су кључне за завршну фазу спровођења Програма и које су од значаја за предстојеће накнадно (*ex-post*) вредновање ИПАРД II програма. У циљу даљег унапређења ефикасности програмске имплементације, пројектним задатком предвиђена је и процена спровођења препорука вредновања ИПАРД II програма за имплементациони период 2018-2019. године. Приликом израде пројектног задатка узете су у обзир и релевантне препоруке претходног (*ex-ante*) вредновања ИПАРД III програма. Сходно наведеном, пројектним задатком за вредновање ИПАРД II програма за имплементациони период 2020-2022. године предвиђене су следеће активности:

A1. Процена препрека апсорпцији ИПАРД фонда (укључујући препреке приступу финансијама и релевантност критеријума прихватљивости и селекције) и административна поједностављења на основу препорука вредновања ИПАРД II програма за имплементациони период 2018-2019. године, и даље унапређење система спровођења;

A2. Процена ИПАРД II система за праћење и вредновање, укључујући процену методологије прикупљања података за показатељ резултата који се односи на број новоотворених радних места у оквиру Мере 3 и Мере 7;

A3. Процена циљаних вредности и остварених резултата и утицаја ИПАРД II програма;

A4. Процена препрека за коришћење Мере 9;

A5. Процена изградње и јачања капацитета за праћење, вредновање и извештавање.

У складу са СС, накнадно (*ex-post*) вредновање ИПАРД II програма планирано је током прве године након завршетка имплементационог периода. Наведеним вредновањем биће обухваћена процена остварених резултата током последње имплементационе године, као и ИПАРД II програма у целини. Накнадно (*ex-post*) вредновање убраја се у ред тзв. „великих евалуација”, како са аспекта броја укључених активности вредновања, тако и у погледу предвиђеног износа средстава. Накнадним вредновањем обезбедиће се информације о оствареним резултатима на програмском нивоу и према ИПАРД мери, процени утицаја Програма на поједине осетљиве категорије корисника, друштвено-економским и трендовима на нивоу сектора, као и у области заштите животне средине. Истовремено, накнадно вредновање допринеће и идентификацији чинилаца који су допринели успеху/неуспеху Програма, што ће уједно представљати основ за извлачење поука, односно научених лекција за наредни програмски период.

8. ПРЕДУЗЕТЕ АКТИВНОСТИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА КОМУНИКАЦИЈЕ

Примарни циљеви Плана активности видљивости и комуникације ИПАРД II програма за период 2014-2020. године су подизање свести шире јавности о доприносу ЕУ руралном развоју у РС, обезбеђивање транспарентних информација о могућностима ИПАРД II програма и представљање резултата остварених кроз подршку коју ИПАРД II програм пружа.

Спровођење ПАВК и промоција ИПАРД II програма започета је након прве измене Програма и поверавања послова спровођења буџета за ИПАРД Меру 1 и Меру 3, и

Годишњи извештај о спровођењу ИПАРД II програма за 2022. годину

настављена је са поверавањем послова спровођења буџета за Меру 7. Континуиране активности информисања и промоције у 2022. години су планиране, реализоване, праћене и евалуиране у оквиру ПАВК ИПАРД II програма за период 2014-2020. године.

Највећи број циљаних вредности показатеља дефинисаних у ПАВК у извештајном периоду је остварен. Показатељи активности видљивости и комуникације за 2022. годину представљени су у Табели 20.

Табела 20: Реализација активности видљивости и комуникације у 2022. години

Тип показатеља	Показатељ	2022	Циљана вредност за програмски период	Стопа извршења (%)
Учинак	Број потенцијалних корисника који присуствују информативним догађајима	2.337	4.000	58,43
	Број реализованих промотивних догађаја	30	30	Остварено
	Број националних догађаја	1	5	20,00
	Број дистрибуираног промотивног материјала	700 за М4	6.000	11,67
	Број националних и регионалних медија до којих долазе информативни материјали (конференције за штампу, саопштења за јавност)	105	20	Остварено
	Број заинтересованих страна у сектору који делују као мултипликатори (линкови путем ИПАРД II веб-сајта, дистрибуција промотивних материјала)	6 (42 са ПСС)	10	Остварено
	Број ТВ и/или радио презентација	125	Једна по позиву	Остварено
	Број организованих конференција за штампу	6	Најмање 5 националних и најмање 4 регионалних	66,67
	Број достављених саопштења за јавност	24	Најмање 20	Остварено
	Број људи који приступају ИПАРД II веб-сајту	648.528 током периода, око 54.000 месечно	2.000	Остварено
Резултат	Ниво задовољства информативним догађајима	Н/А	Најмање 80% задовољно садржајем и организацијом	/
	Број публикација/чланака, ТВ и радио репортажа за ИПАРД II програм	994	60	Остварено
	Број захтева за бесповратна средства по мери	М1: 656 (један позив у 2022. години)	Најмање 80 за М1, 45 за М3 и 219 за М7	Остварено

Промоција ИПАРД II програма у 2022. години реализована је кроз 30 информативно-едукативних догађаја за представнике локалних самоуправа, земљорадничких задруга,

удружења пољопривредника, консултанте, регионалне развојне агенције, саветодавне службе итд. Такође, у вези са припремом ИПАРД III програма организоване су и одржане 22 радионице и три едукативна догађаја.

У 2022. години, активности спровођења ИПАРД II програма представљене су на конференцији „ИПАРД програм – Буди информисан”, која је одржана 24. маја у оквиру 89. Међународног пољопривредног сајма у Новом Саду. На конференцији су представници УТ, ИА и корисници мера ИПАРД подршке представили досадашње резултате и примере успешних пројеката ИПАРД корисника. Учесници конференције поделили су са посетиоцима информације о могућностима које ИПАРД програм доноси у новом програмском периоду и како на најбољи начин искористити мере подршке.

Пољопривредне саветодавне службе (ПСС) су значајни партнери у активностима које се тичу ИПАРД II програма, као и у директној помоћи и раду са (потенцијалним) корисницима. У 2022. години одржан је едукативни модул о препознавању и подршци потенцијалних корисника ИПАРД Мере 4: „Агро-еколошко-климатска мера и органска производња”, као подршка спровођењу ИПАРД III програма. Модул је одржан у Београду и Нишу за око 170 саветодаваца из ПССС за Централну Србију и ПСС за АП Војводину. Саветодавци су стекли знања о основним елементима и критеријумима за ИПАРД Мери 4, методолошком приступу за израчунавање ефеката операција, условима и обавезама пословања, агрономским претпоставкама о томе како ће реализација Мере 4 утицати на производњу и приходе пољопривредних газдинстава и алтернативним решењима прилагођавања производње условима Мере.

Како би се ИПАРД II програм приближио (потенцијалним) корисницима и широј јавности у условима пандемије, у сарадњи са „Агро ТВ” (првом специјализованом телевизијом у области пољопривреде) у 2021. години покренут је серијал „У вашој служби”. Кроз позитивне примере и представљање процедура за добијање ИПАРД подршке, ИПАРД програм је постао приступачнији јавности и (потенцијалним) корисницима. У 2022. години произведено је осам епизода које су емитоване по четири пута на каналу „Агро ТВ” и могле су се преузети са портала „Агро ТВ” и *Youtube* канала.

Подршка корисницима обезбеђена је кроз директну комуникацију у просторијама ИА. Поред директне комуникације, комуникација са (потенцијалним) корисницима је реализована путем телефонских позива (1.400 позива), е-поште (1.025 током извештајног периода) и апликације за кореспонденцију на веома посећеној веб-страници УАП (око 54.000 посетилаца месечно). Веб-странице МПШВ и УАП садрже све релевантне информације за (потенцијалне) кориснике. Током извештајног периода ове веб-странице су посећене 648.528 пута.

Двомесечни билтен „ИПАРД на длану”, покренут је крајем 2019. године и редовно се дистрибуира на више од 2.000 адреса е-поште. У периоду извештавања објављено је шест издања билтена. За најновије информације о догађајима, најавама, позивима и правилима у вези са спровођењем ИПАРД II програма и припремом ИПАРД III програма у Србији, креирани су налози УТ на Инстаграму (@ipardnadlanu) и Фејсбуку (IPARD na dlanu) за ширу јавност и (потенцијалне) кориснике.

ИПАРД програм је промовисан и у оквиру активности ПСС које су део њиховог Годишњег плана активности за 2022. годину и пружају информације потенцијалним корисницима о могућностима ИПАРД програма кроз форуме, зимске школе, трибине, радионице, медије,

билтене. ПСС пружају обуку (потенцијалним) ИПАРД корисницима без адекватног формалног образовања или искуства у пољопривреди. Пријава за похађање 50 часова обуке у одговарајућем сектору омогућена је преко веб-странице Института за примену науке у пољопривреди (<https://www.psss.rs/edukacije-ipard-50h/>). У извештајном периоду 17 полазника ПССС који покривају Централну Србију и 10 полазника ПСС који покривају АП Војводину успешно је завршило наведену обуку („ИПАРД 50 часова“) и добило завршни сертификат.

Током извештајног периода, ПССС Централне Србије припремиле су укупно шест пословних планова за потенцијалне кориснике ИПАРД подршке. ПСС АП Војводине пружиле су подршку за припрему ИПАРД захтева 82 пута и за 169 пољопривредника пружиле 225 савета о ИПАРД подршци.

Реализоване активности ПССС у Централној Србији и ПСС у АП Војводини приказане су у Табели 21.

Табела 21: Број одржаних догађаја и учесника обухваћених активностима ПССС Централне Србије и ПСС АП Војводине

Средство информисања	2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	Догађаји	Учесници	Догађаји	Учесници	Догађаји	Учесници	Догађаји	Учесници	Догађаји	Учесници	Догађаји	Учесници	Догађаји	Учесници
ПССС Централне Србије														
Догађаји (зимске школе, штандови, предавања, радионице)	299	7.439	311	7.300	327	6.618	144	4.632	180	4.439	120	3.291	32	1.823
Медији (локална телевизија, радио, новине)	163	/	366	/	126	/	195	/	141	/	135	/	28	/
Билтен/ Портал ПССС	41	/	63	/	126	/	91	/	41	/	53	/	23	/
ПСС АП Војводине														
Догађаји (зимске школе, штандови, предавања, радионице)	/	/	108	2.020	220	4.306	49	756	66	1.252	57	652	34	549
Медији (локална телевизија, радио, новине)	/	/	34	/	90	/	5	/	3	/	3	/	5	/
Билтен/ Портал ПСС	/	/	2	/	24	/	3	/	2	/	3	/	3	/

ЗАКЉУЧАК

Европска комисија је Одлуком *C(2015)257* званично одобрила ИПАРД II програм 20. јануара 2015. године, док је спровођење Програма започето расписивањем Првог јавног позива 25. децембра 2017. године, а након поверавања послова спровођења буџета за мере које се тичу инвестиција у физичку имовину пољопривредних газдинстава, као и инвестиција које се тичу прераде и маркетинга пољопривредних производа и производа рибарства. До краја 2022. године спроведено је пет измена ИПАРД II програма. Измене су се односиле на увођење нових сектора, што је резултирало ширим обухватом корисника, као и на финансијске измене услед аутоматског отказивања додељених средстава и прерасподеле средстава по мерама у циљу повећања апсорпције ИПАРД фонда.

У оквиру ИПАРД II програма до 31. децембра 2022. године објављено је укупно 14 јавних позива, од чега је за Меру 1: „Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава” објављено седам позива, за Меру 3: „Инвестиције у физичку имовину које се тичу прераде и маркетинга пољопривредних производа и производа рибарства” четири позива, за Меру 7: „Диверзификација пољопривредних газдинстава и развој пословања” два позива, док је за неинвестициону Меру 9: „Техничка помоћ” објављен један позив.

Укупно је поднето 3.179 захтева, одобрено је 1.193 и исплаћено 675 пројеката. Број одбијених и обустављених захтева износи 725, од чега је 268 захтева обустављено услед одустанка подносиоца (стопа одбијања и обустављања захтева у односу на укупан број поднетих захтева износи 22,8%).

До краја извештајног периода, од укупно опредељеног доприноса ЕУ за период 2014-2020. године (171,3 мил. EUR) одобрено је 64,3% (110,1 мил. EUR) и исплаћено 22,8% (39,0 мил. EUR) доприноса ЕУ.

Укупан износ одобрене подршке ЕУ од 110.130.972 EUR представља 30,0% од укупно захтеваног износа подршке ЕУ за све поднете захтеве. Укупан износ исплаћене подршке ЕУ у вредности од 39.024.639 EUR чини 35,4% одобреног износа подршке ЕУ.

У односу на укупно исплаћени износ доприноса ЕУ, највише средстава исплаћене подршке односи се на Меру 1 (68,0%), затим на Меру 3 (30,0%), док се на Меру 7 односи 2,0%.

Посматрано према региону, у оквиру Мере 1, како са аспекта учешћа у укупном броју поднетих захтева, тако и са аспекта захтеване подршке доминантан је Регион Војводине са учешћем од око 70%, док у оквиру Мере 3 значајније учешће по наведеним показатељима остварује Регион Шумадије и Западне Србије (47,8%, односно 38,9% респективно). Регион Шумадије и Западне Србије значајно учешће у оствареним вредностима за горепоменуте показатеље остварује и у оквиру Мере 7 (60,4% и 76,8% респективно).

Посматрано према сектору, у оквиру Мере 1 највеће учешће поднетих захтева остварено је у Сектору осталих усева (42,8%). Када је реч о Мери 3, највеће учешће поднетих захтева остварено је у Сектору прераде воћа и поврћа (67,4%), док се 97,7% поднетих захтева у оквиру Мере 7 односило на инвестиције у успостављање туристичких домаћинстава и рекреативних зона у оквиру Сектора руралног туризма и рекреативних активности.

Осетљиве категорије корисника ИПАРД подстицаја (млади пољопривредници и жене), са укупно поднетих 1.792 захтева и износом захтеваних трошкова од 410,3 мил. EUR

оствариле су учешће од 62,5% у укупном броју поднетих захтева у оквиру седам позива за Мери 1 и два позива за Мери 7, и учешће од 64,7% у укупно захтеваним трошковима за наведене ИПАРД мере. За осетљиве категорије корисника до краја 2022. године донето је 867 решења о одобравању пројекта, са износом одобрених прихватљивих трошкова од 109,5 мил. EUR, и 486 решења о исплати пројеката са исплаћеним износом јавне подршке од 23,1 мил. EUR (допринос ЕУ: 17,4 мил. EUR).

Посматрано према години, највећи број одобрених захтева остварен је у 2022. години (359 захтева), док је највећи број захтева исплаћен током 2021. године (293 захтева). У току 2022. године исплаћено је 165 захтева у вредности подршке ЕУ од 17,2 мил. EUR, што представља 44,1% од укупно исплаћене подршке ЕУ до краја извештајног периода.

Искуство стечено током спровођења ИПАРД II програма имаће значајан утицај на спровођење ИПАРД III програма у програмском периоду 2021-2027. године.